

ANAYASA MAHKEMESİ BİREYSEL BAŞVURU

KARAR BÜLTENİ

KASIM - ARALIK 2022

Hazırlayanlar

Av. Abdulkadir Anğay

Av. Büşra Kaftan

Av. Fatma Nur Gökçe

Av. M. Selahattin Timur

Sevgi Nur Güney

Av. R. Yankı Tan

Av. Rojda Kuruş

Av. Zelal Alp

İÇİNDEKİLER

1-)YAŞAM HAKKINA İLİŞKİN BAŞVURULAR

- GAZAL KOLANÇ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU (B.No:2017/37897) - Sokağa çıkma yasağı sırasında kamu görevlisinin güç kullanımı sonucu öldürölme, ağır yaralanma.....7
- HALİL TOP BAŞVURUSU (B. No:2019/30009) - Kolluk kuvvetleri tarafından ateşli silah kullanımına bağılı olarak meydana gelen ölüm.....9
- AYŞE KAZANHAN VE MEHMET EMİN KAZANHAN BAŞVURUSU (B. No: 2019/33136) - Kolluk tarafından silahlı güç kullanılması sonucu bir çocuğun yaşamını yitirmesi, kolluk görevlilerinin cezasız bırakılması.....12

2-) KÖTÜ MUAMELE YASAĞINA İLİŞKİN BAŞVURULAR

- ELANUR GEMİCİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU (B. No: 2018/23070) - Hastalığın ilerlemesine rağmen infaz erteleme kararı verilmemesi.....14
- HOOMAN HOSSEINPOUR BAŞVURUSU (B. No: 2021/47168) - Ülkesinde ölüm cezasına mahkûm edilmiş yabancının üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine karar verilmesi.....17
- YASİN GÜNGÖR BAŞVURUSU (B. No: 2018/26782) - Ceza infaz kurumunda kamu görevlilerinin darp, tehdit ve hakaretine maruz kalma.....21

3-) ADİL YARGILANMA HAKKINA İLİŞKİN BAŞVURULAR

- ALİ GALİP BALTAOĞLU BAŞVURUSU (B. No: 2018/32812) - Resmî tatile denk gelen dilekçe süreleri.....23
- E.Y. BAŞVURUSU (B. No: 2018/37807) - Hâkim aleyhine açılan tazminat davasında aleyhe vekalet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlali.....25
- SÖZDAR ORAL BAŞVURUSU (B. No: 2018/21028) - Disiplin cezasına yapılan itirazın mahkemece tanık dinlenmeden reddine karar verilmesi, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama27

- UMDE İNŞ. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU (B. No: 2017/35282) - Yargılamadan alacaklının haberdar edilmemesi nedeniyle mahkeme hakkının ihlali.....30
- ERDAL SÜSEM BAŞVURUSU (B. No: 2019/14049) - AİHM'in tek taraflı deklarasyondan dolayı verdiği düşme kararına dayanılarak yapılan yargılamanın yenilenmesi talebinin reddedilmesi.....33
- MURAT URHAN BAŞVURUSU (B. No.: 2019/15001) - Temyiz yolu açık olduğu hâlde kararın kesin olarak verilmesi.....36
- ORHAN AYDIN BAŞVURUSU (B. No: 2020/19285) - Haksız gözaltı ve adli kontrol tedbirlerine bağlı açılan tazminat davasında ödenen tazminatın yetersiz olması.....37
- AYŞEGÜL ARSLAN BAŞVURUSU (B. No:2020/19079) - ByLock isimli program verilerinin hukuka aykırı şekilde elde edilmesi ve eksik araştırma ile mahkûmiyet kararı verilmesi.....39
- YUNUS PULLUKÇU BAŞVURUSU (B. No: 2019/21277) - Beyanı mahkûmiyet kararında belirleyici ölçüde delil olarak kullanılan tanığın duruşmada sorgulanmaması.....41
- E.K BAŞVURUSU (B. No: 2019/15656) - HSK Genel Sekreterliği tarafından tesis edilen işleme karşı açılan davanın incelenmeksizin reddedilmesi.....44
- SÜLEYMAN ALTINTAŞ BAŞVURUSU (B. No: 2019/16367) - Hazine aleyhine açılan davada delillerin değerlendirilmesinde açıkça hata yapılması, hakkaniyete uygun yargılanma hakkı45
- NAGEHAN ÖZGÜL BAŞVURUSU (B. No: 2018/38165) - Karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı bir iddianın karşılanmaması, gerekçeli karar hakkı.....46
- MAHMUT GÜDER BAŞVURUSU (B. No: 2018/25957) - Yargı kararının uygulanmaması nedeniyle kararın icrası hakkının ihlali48
- RUKEN GÜNDÜZ BAŞVURUSU (B. No: 2018/24786) - Karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı bir iddianın karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlali.....51

4-) ÖZEL HAYATA VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKINA İLİŞKİN BAŞVURULAR

- RIDVAN YAVAŞCAN BAŞVURUSU (B. No: 2018/20514) - Silahlı terör örgütü üyeliği suçlamasıyla devam eden kovuşturma sebebiyle müdafilikten 1 yıl yasaklanma, masumiyet karinesi.....53

- FIRAT GERÇEK BAŞVURUSU (B. No: 2019/25604) - Başvurucunun iş arkadaşıyla mesajlaşma kayıtlarının gerekçe gösterilerek iş akdinin feshedilmesi, haberleşme hürriyeti.....54
- MEHMET ERDOĞAN BAŞVURUSU (B. No: 2019/18371) - Tutuklu olan başvurucuya antialerjik özellikli pamuklu iç çamaşırlarının teslim edilmemesi ile maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkının ihlali.....56
- ALİ ÇÖKELEKOĞLU VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU (B. No: 2019/1464) - Nüfus kaydının kapalı olduğu gerekçesine dayanılarak soyadı tashihi talebinin reddedilmesi.....58
- SERKAN FİLİZ BAŞVURUSU (B. No: 2019/39365) - Telefonla görüşme gününün öğrenim gören çocuğuyla görüşmeyi sağlayacak şekilde belirlenmesi talebinin reddedilmesi.....59
- DERYA YÜCEL BAŞVURUSU (B. No: 2019/41655) - Ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun babasının cenaze törenine katılması için izin verilmemesi....60
- K.B.A BAŞVURUSU (B. No:2019/12879) - 6284 sayılı Kanun'un uygulanmaması, tedbir kararının ihlali nedeniyle mahkemelerce zorlama hapsi verilmemesi.....61
- GÖRKEM ÇAKMAK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU (B. No: 2016/1499) - Tıbbi ihmal sonucu zarara uğranılması nedeniyle kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlali.....62

5-) İFADE VE ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN BAŞVURULAR

- KASIM ÇİFTÇİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU (B. No: 2019/33243) - Başvurucuların sosyal medya paylaşımları sebebiyle iş akitlerinin feshedilmesi.....65
- ÜMİT ÇOBANOĞLU BAŞVURUSU (B. No: 2018/5104) - Cezaevindeki başvurucunun dışarıdaki bir kişiye siyasal eleştiri içeren yazı ve karikatür göndermesinin engellenmesi.....67
- LALE ÇALIKOĞLU BAŞVURUSU (B.No: 2018/36354) - Kamu görevlisinin sosyal medya paylaşımı nedeniyle disiplin cezası alması.....68
- MESUT TEKKOYUN BAŞVURUSU (B. No:2018/24635) Tutuklu başvurucunun bir yakınına gönderdiği mektupta yer alan ifadeler nedeniyle disiplin cezasıyla cezalandırılması71
- DENİZ ÇELEBİ BAŞVURUSU (B. No: 2018/22063) - Kamu görevlisi olan başvurucunun katıldığı toplantıda atmış olduğu bir slogan nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılması.....73

- ALİRIZA İLKER CEBECİ BAŞVURUSU (B. No: 2018/21405) - Bir meslek kuruluşunun yönetim kurulu başkanının basın duyurusunda açıkladığı görüşleri nedeniyle hakkında idari para cezası uygulanması.....74

6-)TOPLANTI VE DERNEK KURMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN BAŞVURULAR

- ELİF KULAK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU (B. No: 2020/34033) - Düzenlenmek istenen oturma eyleminin hukuka aykırı olarak ve orantısız güç kullanılarak engellenmesi.....76
- FİGEN YÜKSEKDAĞ ŞENOĞLU BAŞVURUSU (B. No: 2017/24556) - Dünya Kadınlar Günü kutlamaları kapsamında yapılacak gösterinin gereksiz ve orantısız güç kullanılarak engellenmesi.....78

7-) ETKİLİ BAŞVURU HAKKINA İLİŞKİN BAŞVURULAR

- MESUT GEÇER BAŞVURUSU (B. No: 2019/40371) - Tutuklu ve hükümlülerin telefon görüş hakkı, ceza infaz kurumu uygulamalarına karşı şikâyet ve itiraz.....81
- FATİH ELGİN BAŞVURUSU (B. No: 2019/38512) - Farklı ceza infaz kurumunda bulunan eş ve küçük çocukla açık görüş yaptırılmaması, özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı.....83
- ÜMİT EYÜPOĞLU BAŞVURUSU (B. No: 2018/6161) - Başvurucunun kullandığı telefon hattı ile ilgili bilgilerin verilmesine yönelik talebinin reddedilmesi, kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı.....84
- RAMAZAN YILDIRIM BAŞVURUSU (B. No: 2019/29794) - Terör olaylarının bastırılması kapsamında alınan tedbirlerin uygulanması esnasında konutta meydana gelen zararın karşılanmaması, mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı.....86

9-) AYRIMCILIK YASAĞINA İLİŞKİN BAŞVURULAR

- MEHMET FATİH BULUCU BAŞVURUSU (B. No: 2019/26274) - Mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağı88

- AYŞE TEZEL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU (B. No: 2018/14186) - Cinsiyet temelli farklı muamele, hukuk güvenliği, mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağı90

10-) MÜLKİYET HAKKINA İLİŞKİN BAŞVURULAR

- MAXXIUM PAZARLAMA VE TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU (B. No: 2019/9692) - resen tarh edilen katma değer vergisinin indirim konusu edilmesinin kabul edilmemesi.....93
- FATMA YALÇIN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU (B. No: 2019/37216) - Kamulaştırılan taşınmazın bedelinin düşük belirlenmesi.....96
- HASAN TURĞUT BAŞVURUSU (B. No: 2018/1058) - Ceza soruşturması kapsamında mal varlığı hakkında verilen elkoyma tedbiri.....97
- SANSARYAN VAKFI BAŞVURUSU (B. No: 2019/6264) - Cemaat vakfının taşınmazının iade edilmemesi.....99

YAŞAM HAKKINA İLİŞKİN BAŞVURULAR

GAZAL KOLANÇ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2017/37897

Karar Tarihi: 5/7/2022 R.G. Tarih ve Sayı: 4/11/2022-32003

Başvuru; Cizre'de uygulanan sokağa çıkma yasağı sırasında tıbbi yardım ve tedavi sağlanmaması ve güvenlik kuvvetlerinin güç kullanımı neticesi ölüm meydana gelmesi nedeniyle yaşam hakkının ve bu hak bağlamında etkili soruşturma yapma yükümlülüğünün, sokağa çıkma yasağı uygulaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, cenazelerin bulundukları sıradaki fiziksel durumları, cenazeleri teslim alırken ve defin için dinî merasim sırasında yaşanan zorluklar nedeniyle kötü muamele yasağı, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı ile din ve vicdan özgürlüğünün, Av. Ramazan Demir'in bazı başvuru adına Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine geçici tedbir talebiyle bireysel başvurular yapmasının ardından bir ceza soruşturması kapsamında tutuklanması nedeniyle bireysel başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Kamuoyunda “Hendek Olayları” olarak adlandırılan olaylar sırasında Mehmet Tunç, Asya Yüksel, Yasemin Çıkmaz, Serdar Özbek, B.K., ve M.B. Şırnak'ın Cizre ilçesinde sokağa çıkma yasağı uygulandığı dönemde güvenlik güçlerinin düzenlediği operasyonun ardından 9 Şubat 2016 tarihinde yapılan aramada ölü olarak bulunmuştur. Cizre ve Şırnak Cumhuriyet Başsavcılıkları tarafından yürütülen soruşturmalar, kovuşturmayla yer olmadığına dair karar verilmesiyle neticelenmiştir.

Başvurucular; Cizre'de uygulanan sokağa çıkma yasağı sırasında Mehmet Tunç, Asya Yüksel, Yasemin Çıkmaz, Serdar Özbek, B.K., ve M.B.'nin yaralı vaziyette belirli binaların bodrum katında beklemelerine karşılık bu kişilere tıbbi yardım ve tedavi sağlanmaması ve güvenlik kuvvetlerinin güç kullanımı neticesi ölmeleri nedeniyle yaşam hakkının ve bu hak bağlamında etkili soruşturma yapma yükümlülüğünün ihlal edildiğini iddia etmiştir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Gerekli Tıbbi Yardımın Sağlanmaması Nedeniyle Yaşam Hakkın İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden:

Anayasa Mahkemesi, başvuru dosyasında, bahsi geçen kişilerin ölü bulundukları tarihten önce herhangi bir şekilde yaralandıklarına ya da iddia edilen adreslerde bulunduklarına dair hiçbir bulgu olmadığını, bunun tam aksine önündeki tüm delillerin, bu kişilerin çatışma bölgesinde sürekli yer değiştirdiklerini, bu sırada yaralı hâlde bekledikleri iddia edilen hemen tüm adreslere giden yolların patlayıcı ile tuzaklanmış hendek ve barikatlarla kapatıldığını ve buralara ulaşmaya çalışan güvenlik güçlerine ağır silahlarla yapılan saldırılarda bulunulduğunu belirtmiştir. Bu nedenle Mehmet Tunç, Asya Yüksel, Yasemin Çıkmaz, Serdar Özbek, B.K., ve M.B.nin ölümlerinin ardından yürütülen soruşturmalarda varılan sonuçlardan ayrılmayı gerektirir hiçbir yön bulunmadığı, bu kişilerin hendek olaylarının başlamasından ölü bulundukları tarihe kadar teslim olmayı hiçbir şekilde düşünmeden Cizre'de silahlı terör eylemlerine katıldıkları hatta Mehmet Tunç ve Asya Yüksel'in bu eylemleri organize ettikleri kanaatine varılmış ve açıklanan gerekçelerle gerekli tıbbi yardımın sağlanmaması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır.

Yaşam Hakkının Öldürmeme Yükümlülüğü Bakımından İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden:

Anayasa Mahkemesi kolluk kuvvetlerinin güç ve silah kullanımını düzenleyen ulusal mevzuatla birlikte, bu kuvvetlerin birlikte katıldıkları bir operasyonda koordinasyonu sağlamaya yönelik düzenlemeler içeren 3201 sayılı Kanun'un 1. maddesi ve 5442 sayılı Kanun'un 11. maddesini ve ayrıca operasyonlar öncesi hazırlanan harekât planını incelemiş ve anılan kuralların kanunilik ölçütünü karşıladığını değerlendirmiştir.

Ayrıca somut başvuruda bahsi geçen kişilerin ölümleriyle sonuçlanan güç kullanımının güç kullanan güvenlik görevlilerinin kendilerinin ve başkalarının hayatını koruma amacı yanı sıra Anayasa'nın 17. maddesinde yer alan bir ayaklanmanın bastırılması meşru amacına da matuf olduğu kanaatine varılmıştır.

Anayasa Mahkemesi ayrıca Mehmet Tunç, Asya Yüksel, Yasemin Çıkmaz, Serdar Özbek, B.K., ve M.B.nin hiçbir zaman silah bırakmayı ya da güvenlik güçlerine teslim olmayı seçenek olarak düşünmedikleri kanaatine varmıştır. Bu sebeplerle somut olayın açıklanan koşulları altında güvenlik güçlerinin ölümcül güç kullanmalarının mutlak zorunlu olduğu kanaatine varılmıştır. Silahlı ayaklanmayı bastırmak ve güvenlik güçleri ve diğer kişilerin yaşamları bakımından ortaya çıkan tehlikeyi bertaraf etmek için orantılı bir müdahale olduğu sonucuna varılmıştır.

Anayasa Mahkemesi açıklanan gerekçelerle öldürmeme yükümlüğünün ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Yaşam Hakkının Usul Yükümlülüğü Bakımından İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden:

Anayasa Mahkemesi, kamu makamlarının söz konusu operasyonlarda yaşanan çatışmalarda ölen kişiler bulunduğunu tespit etmelerinin ardından kendiliklerinden harekete geçerek derhal ceza soruşturması başlattıklarını ve 2 yıl 3 ay 25 günlük soruşturma süresinin somut olay şartlarında makul olduğunu belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, soruşturmalarda arama kararlarının terörle mücadele operasyonlarına katılmayan adli kolluk birimlerince talep edildiğini, olay yeri inceleme ve delil toplama işlemlerinin çatışmalara fiilen katılan birimlerden ayrı bir yapı içindeki uzman birimlerce yerine getirildiğini belirtmiş, böylelikle soruşturmanın bağımsızlığının sağlandığını kabul etmiştir.

Anayasa Mahkemesi, somut olayın koşullarında cesetler üzerinde tuzaklanmış patlayıcı madde bulunması ihtimali nedeniyle elbiselerinin çıkartılmasını da uygun ve olağan bir tedbir olarak kabul etmiş ve somut olayı çevreleyen ağır koşullar nazara alındığında cesetlerle ilgili delil toplama işlemlerinin azami dikkat ve özen gösterilerek yerine getirildiği kanaatine varmıştır.

Mahkemenin vardığı kanaate göre, toplanan deliller olaya dair maddi gerçeği ortaya çıkarmış ve kullanılan gücün Anayasa'nın 17. maddesi anlamında mutlak zorunlu ve orantılı olduğunu göstermiştir. Bu nedenle ölümlerin hangi birim görevlilerince kullanılan güç sonucu meydana geldiğini belirlemenin de neredeyse imkânsız olduğunu, dolayısıyla ifadelerinin alınmasını etkili soruşturma yükümlülüğü ile ulaşılmak istenen amaç bakımından yerine getirilmesi gereken zorunlu bir delil toplama işlemi olarak değerlendirmemiştir.

Anayasa Mahkemesi açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının usul yükümlülüğü bakımından ihlal edilmediğine karar vermiştir.

HALİL TOP BAŞVURUSU

Başvuru Numarası:2019/30009 Karar Tarihi:19.10.2022

Başvuru, kolluk kuvvetleri tarafından yapılan uygulama sırasında ateşli silah kullanımına bağlı olarak meydana gelen ölüm nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğüne (TEM) ilettiği, 12/9/2018 tarihli,gizli ibaresi taşıyan evrakla "*İstanbul ili Sarıyer ilçesi sınırları dahilinde bulunan dört farklı adreste Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (DHKP/C) terör*

örgütüne mensup kişilerin bulunabilecekleri" yönünde istihbari bilgi vermiştir. Adreslerden birinde yapılan uygulama, 13/9/2018 tarihinde saat 10.00 sıralarında düzenlenen, operasyona katılan kırkın üzerinde kolluk personelinin, ikamet sahibi H.Y. ile S.Y.nin ve ikamet bulunan mahallenin muhtarı A.H.A. ile muhtar azası Z.G.nin imzasını taşıyan Olay, Arama ve El Koyma Tutanağı'na göre 13/9/2018 tarihinde gece saat 03.00 sıralarında TEM ekibinde görevli kolluk personeli gerekli güvenlik teçhizatı ile ilgili adrese gelmiş, balistik kalkanlar ile üst tarafı buzlu cam bölme olan, demirden imal edilmiş ikamet kapısına yaklaşmıştır. Zilin çalınacağı sırada ikametden ateşli silahla kolluk kuvvetlerine doğru hedef gözetilerek ateş edilmiş ve kolluk görevlileri içeridekilerin duyabileceği şekilde "*Polis, at silahını; teslim ol.*" ikazında bulunmuştur. İkaza rağmen ikametden ateşe devam edilmesi nedeniyle kolluk personeli ateşli silah kullanarak karşılık vermiştir. Çatışmayı takiben silah sesinin sonlanması üzerine kolluk kuvvetleri, kontrollü şekilde ikamete girmiş ve holde bir erkek şahsın yerde yatar vaziyette olduğunu, yanında da tabancaların bulunduğunu tespit etmiştir. Yürütülen soruşturma kapsamında çatışmaya giren şüpheli kolluk kuvvetleri hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Başvurucu; söz konusu karara karşı itiraz etmiştir. Başvurucu; itiraz dilekçesinde özetle kendisinin soruşturma dosyasından 15/10/2018 tarihinde bir örnek alarak inceleme yaptığını, dosyada kamera kaydı bulunmadığını, 2/5/2019 tarihinde yine dosyadan örnek aldığını, dosya içinde 14/1/2019 tarihli otopsi raporunun olmadığını, raporun kendisinden saklandığını, takipsizlik kararında otopsi raporuna dair değerlendirme yapılmadığını, soruşturmanın bizzat ilgili emniyet birimi tarafından yürütüldüğünü, soruşturmanın başka kolluk birimince yürütülmesi gerektiğini, kamera kaydı ve otopsi raporunun olayın aydınlatılması ve atış mesafesinin anlaşılması için kritik önemi olduğunu, görüntü kayıtlarından haberi olmadığı gibi dosya içinde kamera kayıtlarının bilirkişi tarafından irdelendiğine dair tutanak da bulunmadığını, ifadelerin matbu olduğunu, soruşturmanın olayı aydınlatmadığını ileri sürmüştür. İtiraz İstanbul 5. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 11/7/2019 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Mahkeme, İ.D.T.nin ölümü ile sonuçlanan TEM operasyonuna ilişkin olarak yürütülen soruşturma sürecine bakıldığında vakanın değerlendirilmesinde tanık (H.Y. ile S.Y.) ve kolluk beyanlarının, olay yerinden elde edilen deliller üzerinde yapılan kriminal incelemenin ve otopsi raporunun belirleyici olduğunu, tanıkların, gece yarısından sonra silah ve cam kırılma seslerine uyandıklarını ve polisin "*Ateş etme, teslim ol.*" ikazlarının yüksek sesle

duyulduğunu, polisler tarafından koridora çıkarıldıklarında İ.D.T.nin yerde, sağında solunda silahla yatar vaziyette olduğunu beyan ettiğini belirtmiştir. Bir başka ifadeyle tanıklar H.Y. ve S.Y., İ.D.T.nin vurulma anını görmemiştir. Operasyona katılan kolluk görevlileri ise beyanlarında, üstü cam bölme olan kapıya yaklaştıklarında kendilerine ateş edildiğini, gerekli ikazı yapmalarının ardından silah kullandıklarını, kısa çatışmanın ardından İ.D.T.yi yerde yatar vaziyette bulduklarını ifade etmiştir. Dolayısıyla kolluk görevlileri İ.D.T. ile ilk yakın temaslarının İ.D.T.yi yere düşmüş yatar vaziyette buldukları sırada olduğunu beyan etmiştir. Ancak 14/1/2019 tarihli otopsi raporunda İ.D.T.nin hem uzak atışla hem de bitişik atışla kafasından (kulak üzeri saçlı deri) vurulduğu net olarak tespit edilmiştir. Bir başka ifadeyle Adli Tıp Kurumu raporuna göre İ.D.T., ateşli silahın kafasına dayanması suretiyle vurulmuştur. Söz konusu otopsi raporunu yalanlayan veya söz konusu bitişik atış tespitini değiştiren herhangi belge/kayıt soruşturma dosyasında yer almamaktadır. Bu bağlamda 14/1/2019 tarihli otopsi raporu ile kolluk görevlilerinin olayın oluşuna dair beyanlarının bir çelişki oluşturduğu açıktır. Mahkeme, Mevcut tutarsızlığın soruşturmanın özensiz yürütüldüğü tespitinin yapılabilmesi adına kuvvetli bir emare teşkil ettiğine kanaat getirmiştir. Olay, Arama ve ElKoyma Tutanağı'ndan anlaşılmaktadır. Söz konusu tutanağa göre operasyona kırkın üzerinde kolluk görevlisi katılmıştır. Başsavcılık, operasyona katılan kolluk görevlilerinden sadece üçünün şüpheli sıfatıyla ifadesini almıştır. Ayrıca Olay Yeri İnceleme Tutanağı'nda olay yerinin görüntü kaydının alındığı ifade edilmiş ise de soruşturma sürecinde söz konusu kaydın incelendiğine, izlenip tutanak tutulduğuna dair bir kayıt bulunmamaktadır. Özetle anılan hususlara karşın olaya dâhil olan kolluk personelinin çoğunun -olayın aydınlatılması adına- tanık sıfatıyla dahi olsa ifadesine başvurulmaması ve görüntü kayıtlarına dair hiçbir belirleme bulunmaması yürütülen soruşturmanın derinliği ve ciddiyeti üzerinde tereddütlere neden olabilecek önemli eksikliklerdir. Başvurucunun olayın aydınlatılmasında önemli olma ihtimali bulunan delillerin incelendiği, değerlendirildiği hatta soruşturma dosyasına dâhil edildiği bilgisinden yoksun olduğu ve iddialarını/savlarını bu durumun koşullarında ileri sürebildiği görülmüştür. Mahkeme, Bu hâle göre soruşturmanın seyrini belirleyecek, değiştirebilecek nitelikteki delillerin incelendiğinden/değerlendirildiğinden dahi haberdar olunmayacak şekilde ölenin yakınlarının erişimine kapatılması, ölen kişinin yakınlarının soruşturmaya gerekli olduğu ölçüde etkili katılımlarının sağlanması yönündeki gereklilik bağlamında olumsuz bir izlenim ve/veya eksiklik oluşturduğunu ifade etmektedir Ayrıca, İfadeler, operasyonu gerçekleştiren TEM binasında ve TEM şube müdürü sıfatını haiz kolluk görevlileri tarafından alınmıştır. Soruşturma sürecinin devamında başka bir adli ya da idari makamca söz konusu tanıkların

ifadelerine başvurulmadığı görülmüştür. Bir başka deyişle operasyonu yapan kolluğun beyanı dışında olayın anlaşılmasını/açığa çıkmasını sağlamaya yönelik yegâne ifade yine operasyonu yapan kolluk birimi tarafından alınmıştır. Mahkeme, bu durumun tek başına ifadelerin baskı altında alındığı, bir kısım delilin karartıldığı veya gizlendiği anlamına gelmemekle birlikte kolluk görevlilerinin ölümcül güç kullanımının haklılığının tartışıldığı bir olayda soruşturmanın bağımsızlığı konusunda ciddi tereddütler oluşmasına neden olabileceğine kanaat getirmiş, açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiğine karar vererek başvurucuya net 315.000 TL tazminat ve yeniden soruşturma yapılması kararı vermiştir.

AYŞE KAZANHAN VE MEHMET EMİN KAZANHAN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2019/33136 Karar Tarihi: 25/5/2022

R.G. Tarih ve Sayı: 29/12/2022-32058

Kamu görevlilerinin güç kullanımı, orantılı ceza, haksız tahrik, yaşam hakkı

Başvuru; kolluk tarafından silahlı güç kullanılması sonucu bir çocuğun yaşamını yitirmesi olayına ilişkin olarak ölümden sorumlu olan kolluk görevlilerinin cezasız bırakılması veya caydırıcı şekilde cezalandırılmaması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucuların 12 yaşında olan oğulları N.K., 14/1/2015 tarihinde Cizre'de yaşanan toplumsal olaylar sırasında polis memuru M.N.G. tarafından ses ve gaz fişegi atabilen bir silahla öldürülmüştür. Başsavcılık 4/3/2015 tarihinde, memur M.N.G. hakkında bir çocuğu olası kasıt ile öldürme suçunu işlediği iddiasıyla iddianame düzenlemiş; iddianamede M.N.G.nin av tüfeği ile kapalı yer operasyonlarında kapı açmak, kapı veya pencere camı delmek için kullanılan gaz fişeklerini ölenin ve arkadaşlarının bulunduğu yöne doğru üç dört kez ateşlemesi sonucunda atışlardan birinin N.K.nın başına isabet ettiğini ve N.K.nın bu atış sonucunda öldüğünü belirtmiştir. Mahkeme; kovuşturma sonucunda memur M.N.G.nin çocuk N.K.yı olası kasıt ile öldürdüğü kanaatine varmıştır. Mahkeme adı geçen olası kasıt ile çocuk N.K.yı öldürme suçundan müebbet hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verdikten sonra M.N.G.nin önce söz konusu suçu haksız tahrik altında gerçekleştirdiği

gerekçesi ile 16 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına, ardından ceza muhakemesi sürecindeki olumlu davranışları ile cezanın geleceği üzerindeki olası etkilerini gözettiğini açıklayarak sonuçta 13 yıl 4 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme ayrıca diğer memurlar O.Ç., U.İ., G.T., H.V.nin kamu görevlisinin suçu bildirmemesi suçundan 5 ay hapis cezası ile cezalandırılmalarına ancak hükümlerin açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir. Başvurucular, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarına karşı itiraz kanun yoluna, beraat ve mahkûmiyet hükümlerine karşı ise istinaf ve temyiz kanun yollarına başvurmuştur. Söz konusu kanun yolu incelemeleri sonucunda hükümlerin açıklanmasının geri bırakılması kararları, başvurucuların itirazları 2/1/2017 tarihinde reddedilerek, beraat ve mahkûmiyet hükümleri 6/5/2019 tarihinde temyizde onanarak kesinleşmiştir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Mahkeme, Kamu görevlilerinin güç kullanması sonucu gerçekleştiği iddia edilen ölümlerin şüphesiz devletin sahip olduğu hiçbir bireyin yaşamına son vermeme negatif yükümlülüğü kapsamında incelenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Mahkeme, yaşam hakkı kapsamında yürütülen bir soruşturma veya kovuşturmanın belirli bir kişinin olaydan sorumlu olup olmadığıyla sınırlı tutulması gerektiğini, olayın tüm yönlerini ortaya koyacak, başka bir ifadeyle maddi gerçeği açığa çıkaracak kapsam ve nitelikte olması gerektiğini belirtmiştir. Mahkemeye göre yaşam hakkı kapsamındaki olaya ilişkin ceza muhakemesinin maddi gerçeği açığa çıkaracak nitelikte yürütülmesi yerine sadece bu olaya belirli bir kişinin karıştığı veya hiçbir şekilde bu veya diğer bir kişinin karışmasının söz konusu olmadığını ortaya koyacak nitelikte yürütülmesi, usul yükümlülüğünü karşılamak için yeterli değildir.

Mahkemenin değerlendirmesine göre, somut olaydaki haksız tahrik indirimi uygulanması failin küçük bir çocuğu olası kasıtlı öldürmesiyle sonuçlanan fiili ile orantılı bir ceza almasını, mağdur başvurucular açısından uygun ve yeterli bir giderimin sağlanmasını engellemiştir. Mahkeme tarafından, hukuka aykırı şekilde silah kullandığı tespit edilen polis memuru hakkında haksız tahrik indirimi uygulanması sonucunda yaşam hakkını açıkça ihlal eden fiil ile fiile karşılık olarak takdir edilen ceza arasında bir orantısızlık bulunduğu değerlendirilmiştir. Mahkeme bu durumun benzer ihlallerinin önüne geçilmesi amacına matuf caydırıcılığı da engellediği sonucuna varmıştır. Mahkeme, yargısal mercilerin kişilerin yaşamını korumak için oluşturulan hukuku etkili biçimde uygulamaları gerektiğini

belirtmiştir. Mahkeme, benzer ihlalleri önlemede etkili olduğu ile ilgili 5237 sayılı Kanun'da da Kanun'un amacının kişi hak ve özgürlüklerini korumak olduğu ile suç işleyen hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı cezaya karar verilmesi gerekliliğinin ifade edildiğinin umutulmaması gerektiğini belirtmiştir. Mahkeme gerçekleştirilen öldürme fiilinin vahameti ile bir çocuğun hayatını kaybetmesi sonucunu doğurup bu nedenle de ağır bir hak ihlali oluşturan fiile karşılık verilen ceza arasındaki söz konusu orantısızlık, yaşamı korumak için oluşturulan hukukun somut olayda etkili biçimde uygulanmadığı değerlendirilmesini yapmıştır.

Mahkeme çocuğa yönelik Anayasa'ya açıkça aykırı silahlı güç kullanımının söz konusu olduğu başvuruda, önceki yetkili mercilerce çocuğun ölümünden sorumlu olduğu belirlenen polis memuru hakkında verilen cezada yaşam hakkına ilişkin anayasal güvencelerle hiçbir surette bağdaşmayacak şekilde haksız tahrik indirimi yapılmasının, yaşam hakkının korunmasının gereklilikleri çerçevesinde benzer ihlallerin önlenmesi yönünden caydırıcılığın ve mağdur başvurucular açısından da uygun ve yeterli bir giderimin sağlanmasına engel olduğu kanaatine varmıştır.

Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

KÖTÜ MUAMELE YASAĞINA İLİŞKİN BAŞVURULAR

ELANUR GEMİCİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2018/23070 R.G. Tarih ve Sayı: 15.11.2022 – 32014

Başvuru, cezaevinde iken kanser teşhisi konan ve hastalığın ilerlemesinin ardından infaz erteleme kararı verilmemesi sebebiyle hayatını kaybeden başvurucular yakınının yaşama hakkı ve insan haysiyeti ile bağdaşmayan muamele yasağının ihlaline ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucuların yakını olan S.G. cezaevinde hükümlü olduğu sırada akciğer kanserine yakalanmıştır. Hastalığının tespit edilmesinin ardından çeşitli tedavilere başlanmıştır. S.G. hastalığı ağırlaşp hastanede yatış söz konusu olduğu zaman infaz erteleme talebinde

bulunmuştur. Cezaevi kurumu hastaneden başvurusunun hastalığının boyutları, hayati tehlike oluşturup oluşturmadığı, infazının geri bırakılıp bırakılmayacağı gibi konularla ilgili rapor düzenlenmesini istemiştir. Başvurucunun kemoterapi tedavisi görme sürecinde infaz ertelemeye tabi tutulacağı belirtilmiştir. Ardından alınan ATK raporunda başvurusunun kemoterapi tedavisine başlamasıyla 6 ay süre ile infaz erteleme kararı verilebileceği uygundur değerlendirmesi yapılmıştır. 6 ayın bitmesinin ardından 2 ay daha ertelemenin gerçekleştiği bilgisi başvuruclar tarafından verilmiştir. Başvurucların yakını bu süre içinde kanserin beyinde metastaz yaptığını belirtmiştir. İlerleyen süreçte durumu ağırlaşan S.G. için 6 ay süreyle uygulanmak üzere infaz erteleme kararı verilmiştir. Bu süre içinde S.G. nin durumu ağırlaşmıştır. S.G.'nin beyinde kanserin etkisiyle metastaz (kitle) oluştuğu tespit edilmiştir. Daha sonra Cumhuriyet Başsavcılığınca ATK' den bu durumda infaz ertelemenin olup olmayacağı konusunda rapor alınması istenmiş ve raporda infaz erteleme olmadan tedavilerinin sürebileceği değerlendirilmesi yapılmıştır. S.G. tekrar cezaevine alınmıştır. Bu süreçte alınan birden fazla sağlık raporunda infazın ertelenmesine gerek olmadığı tespitleri yapılmıştır. S.G. 01.11.2017 tarihinde rahatsızlanmış ve hastaneye sevk edilmiş 03.11.2017 tarihinde de hastanede hayatını kaybetmiştir. Otopsi raporunda akciğer kanseri ve buna bağlı gelişen komplikasyonlar sonucu hayatını kaybettiği tespiti yapılmıştır. Ölüm olayı ile ilgili başlatılan soruşturmada kovuşturmayaya yer olmadığı karar verilmiştir. Başvuruclar karara itiraz etmişler ve itirazları reddedilmiştir. Başvuruclar, S.G. nin, doktorların yeterli özeni göstermemesi ve cezaevi şartlarının yetersiz olması sebebiyle sağlığının geri dönülemez noktaya geldiğini bu sebeple yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Mahkeme, sağlık personellerinin ihmali sebebiyle ölüm olayının gerçekleştiği iddiasında başvurucların mesuliyetin tespiti ve meydana gelen zararın ödenmesi için tam yargı davası açma yoluna gitmediklerini belirtmiştir. Bu sebeple yaşam hakkı ihlali iddiası, başvuru yollarının tüketilmemesi sebebiyle kabul edilmez bulunmuştur.

Başvurucların ceza infaz kurumu personellerinin yeterli özeni göstermediği, muhtemel tehlikenin bilinmesine rağmen gerekli önlemlerin alınmadığı iddiası bulunmaktadır. Mahkeme, S.G. ye konulan kanser teşhisi ardından tedavilerin gecikmesizin sağlandığının, zamanında hastaneye sevk edildiğinin, kurum doktoru tarafından muayene edildiğinde gerekli görüldüğünde hastaneye sevk edildiğini, ilcalarının gecikmeksizin ve eksiksiz temin

edildiğinin görüldüğünü belirtmiş ve iddia açıkça dayanaktan yoksun bulunarak kabul edilemez bulmuştur.

Başvurucuların insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiği iddiası bulunmaktadır.

Kurumda kanser hastası olan yakınları S.G. nin tedavileri için yetersiz olduğu, infaz erteleme verilmemesi konusunda özensiz davranıldığı bu sebeple S.G. nin kanser hastalığı yanında daha fazla sıkıntıya maruz kaldığı ve bu sürecin hem kendileri hem S.G için eziyet haline geldiği bu şekilde insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiği ileri sürülmüştür.

Mahkeme başvurucular yönünden ilgili yasağın ihlali iddiasını kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez bulmuştur. Açıklamada, başvurucuların S.G. nin ölümünden duydukları üzüntü konusunda şüphe olmadığını fakat yapılan şikayette ölümden duyulan üzüntü dışında bu üzüntüye farklı boyut kazandıracak başka bir şikayetin yapılmadığı değerlendirilmiştir. Mahkeme, bu şekilde insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının dolaylı yoldan ihlali konusunda taraf olmadıklarını belirtmiştir.

S.G. yönünden ileri sürülen iddiada ise mahkeme esas yönden değerlendirme yapmıştır. Mahkeme S.G. nin 6 aylık süre ile ve devamında 2 ay süre ile infaz ertelemeye tabi tutulduğunu bu sürenin bitmesinin ardından Cumhuriyet Başsavcılığınca tekrar ATK'ye başvurulduğunu belirtmiştir. ATK'nin yeni bir durumun nüksetmediği ve metastazın olmadığı raporu sonrasında başvuru yakınının nöbet geçirip hastaneye sevk sonrası hazırlanan epikriz raporunun ATK'ye sunulduğu konusunda bilgi olmadığı belirtilmiştir. Mahkeme, raporun hem savcılık hem infaz kurumu görevlilerince UYAP üzerinden görüldüğü fakat ATK'nin raporunda yer almadığı durumuna dikkat çekmiştir. Mahkemece raporun ATK'nin vereceği infaz ertelemeye ilişkin değerlendirmede önemli sayılacağı ve bu konuda kamu makamlarının eksikliklerinin olduğu belirtilmiştir. Mahkeme, bir kez daha alınan ve onkoloji uzmanının olmadığı bir heyet tarafından oluşturulan bir sağlık raporunun infaz ertelemeye gerek olmadığı değerlendirmesi içerdiğini S.G. nin tekrar ATK'ye sevk edildiğini infaz ertelemeye yönelik raporun ise S.G. nin ölümünden sonra İnfaz Kurumuna ulaştığı belirtmiş ve bu süreçte S.G. nin hastane ve infaz kurumu arasında gidip geldiğini, eksik ve hatalı değerlendirmelerin yapıldığını, son zamanlarında ailesinin kendisine yardım edemediğini belirtmiştir. Bu konuda Cumhuriyet Başsavcılığı, İnfaz Kurumu, hastaneler ve ATK'nin eylemlerinde gecikmenin ve hatalı işlemlerinin olduğu tespit edilmiştir. Ölümün ardından

başlatılan soruşturmada, yeterli araştırmanın yapılmadığı, takipsizlik kararı ardından yapılan itiraz başvurusunun da aynı sebeplerle reddedildiğini belirtmiştir.

Bu sebeplerle insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi ve usul yönünden ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

HOOMAN HOSSEINPOUR BAŞVURUSU Başvuru Numarası: 2021/47168

Karar Tarihi : 29/9/2022 R.G. Tarih ve Sayı : 30/11/2022 - 32029

Başvuru, ülkesinde ölüm cezasına mahkûm edilmiş yabancının henüz tespit edilmemiş üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine karar verilmesi ve bu karar aleyhine açılan davada sınır dışı etmenin olası sonuçlarıyla ilgili iddiaların titiz bir incelemeye tabi tutulmaması nedeniyle yaşam hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucuyla ilgili olarak bir polis memurunun düzenlediği, üzerinde tarih olmayan Düzensiz Göçmen Mülakat Formu'na göre başvuru; Türkiye'ye yasa dışı yollardan giriş yapmış ve ülkesinde işsizlik olduğunu, gönderilecek olursa ülkesi dışındaki bir ülkeye gidebileceğini beyan etmiştir. Üzerinde tarih olmayan bir başka Düzensiz Göçmen Mülakat Formu'na göre ise başvuru; ülkesinde yaşamının tehlikede olduğunu, Türkiye'den sonra gideceği ülkenin kendisi için fark etmediğini söylemiştir. Yalova İl Emniyet Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü'nün uyuşturucu madde satıcıları ile kullanıcılarına yönelik 16/8/2019 tarihli çalışmaları sırasında evinde uyuşturucu madde bulunduğu ve kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alma, kabul etme veya bulundurma ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanma suçundan hakkında işlem yapıldığı için başvuru'nun kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı için tehdit oluşturduğu sonucuna varan Yalova İl Göç İdare Müdürlüğü (Göç İdaresi) menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 4. Maddesine göre kendi ülkesine gitmesinde sakınca bulunduğu gerekçesiyle başvuru'nun gidebileceği üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine ya da gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına 19/8/2019 tarihinde karar vermiştir. Bu karar Türkçe ve Farsça olarak başvurucuya 20/8/2019 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvuru kendisine isnat edilen suçlama ile ilgili olarak kolluk görevlilerince çevirmen eşliğinde alınan

beyanında okuyup yazamasa da Türkçeyi anladığını, ele geçirilen maddelerin kendisine ait olmadığını ifade etmiştir. İfade Tutanağı'na göre başvuru, müdafî talep etmemiştir. Başvuru 3/6/2020 tarihinde bir kavgaya karışmıştır. Kolluk görevlileri, başvurucaunun sağ koluna sarılı bir bez içinde, kesici kısmı yaklaşık 11 cm, sapı ise yaklaşık 12 cm olan bir bıçak bulunduğunu ve başvuruca hakkında bazı tahdit olduğunu tespit etmiştir. Başvuruca, kolluğa şüpheli sıfatıyla verdiği ifadesinde yabancı koluna sarılı bıçağı biletme için üzerinde bulundurduğunu beyan etmiştir. Beyanına bakılırsa başvuruca Türkçe bilmektedir ve müdafî talep etmemiştir. Başvuruca 4/6/2020 tarihinde kolluk görevlilerince Göç İdaresi yetkililerine teslim edilmiştir. Göç İdaresi aynı gün 19/8/2019 tarihli sınır dışı etme kararına ilişkin tebliğ formunda yer alan sınır dışı etme kararının tarih ve sayısının üzerini çizip sınır dışı etme kararının tarih ve sayısını sırasıyla 4/6/2020 ve 98 olarak yazmış, söz konusu kararı başvurucaya hem Türkçe hem Farsça olarak tebliğ etmiştir. 4/6/2020 tarihli müstakil bir sınır dışı etme kararının varlığı tespit edilememiştir. Başvuruca, vekili aracılığıyla 4/6/2020 tarihli sınır dışı etme kararının iptali için 10/6/2020 tarihinde Bursa 1. İdare Mahkemesi nezdinde dava açmıştır. Başvuruca, yargılama sürecinde vekili tarafından temsil edilmiştir.. Bursa 1. İdare Mahkemesi; başvuruca hakkında tesis edilen sınır dışı etme kararının tarih ve sayısıyla açıklanması, başvuruca hakkında idam cezası verildiği iddialarının araştırılıp araştırılmadığına ilişkin bilgi ve belgeler ile 19/8/2019 tarihli sınır dışı etme kararının onaylı bir örneğinin gönderilmesi için Göç İdaresi ile yazışma yapmıştır. Göç İdaresinin cevap yazısına göre kendisiyle yapılan mülakatta başvurucaunun idam cezasıyla ilgili bir iddiası olmadığı için Göç İdaresinde de konuyla ilgili belge bulunmamaktadır. İfade Tutanağı'na göre başvuruca, müdafî talep etmemiştir. Kolluğun 7/4/2021 tarihli olayı bildirmesi üzerine Göç İdaresi, kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturduğu gerekçesiyle başvuruca hakkında yeni bir kayıt düzeltme kararı almıştır. Bu karardan anlaşıldığına göre düzeltilen kayıtlar 9/11/2017 tarihine aittir. Başvurucaunun imzadan imtina ederek tebliğ almak istemediği, 9/4/2021 tarihinde düzenlenen sınır dışı etme kararı tebliğ formuna göre tebliğ edilmek istenen karar İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğünün 9/11/2017 tarihli ve 15429 sayılı kararıdır. Başvuruca hakkında alınan idari gözetim kararının tebliğine ilişkin formda sınır dışı etme kararının tarihi 19/8/2019 olarak belirtilmiş, kararın sayısına ise yer verilmemiştir. Başvuruca, vekili aracılığıyla Bursa 1. İdare Mahkemesi nezdinde yeni bir dava açarak 19/8/2019 tarihli sınır dışı etme kararının iptalini istemiştir. Dava dilekçesinde 4/6/2020 tarihli sınır dışı etme kararının iptali için açtığı davada ileri sürdüğü iddialara benzer iddialar öne süren ve anılan davada verilen iptal kararına dikkat çeken başvuruca, hakkında verilen idam cezasına ilişkin olduğunu ileri sürdüğü mahkeme

kararı ile Türkçe çevirisini Bursa 1. İdare Mahkemesine sunmuştur. Başvurucu, dava dilekçesinde duruşma yapılması yönünde bir talepte bulunmamıştır. Göç İdaresi 9/11/2017 tarihli ve 15429 sayılı karar hariç başvuru hakkında alınan tüm kararları Bursa 1. İdare Mahkemesine göndermiştir. Bursa 1. İdare Mahkemesi başvurunun ülkesinde kişisel olarak nasıl bir risk altında olduğuna ilişkin herhangi bir açıklamada bulunmadığı, her an sınır dışı edilme tehlikesi altında olmasına rağmen resmî makamlara başvuruda bulunmaksızın Türkiye’de yaşamaya devam ettiği, ülkesinde kötü muameleyle uğrayabileceğine ilişkin iddialarının inandırıcılığı konusunda tereddüt olduğu, ülkesinde kötü muamele riski altında olduğunu ilk kez hakkında sınır dışı kararı alınması üzerine açtığı davada dile getirdiği ve sonuç olarak sınır dışı edileceği ülkede işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleyle maruz kalacağı konusunda ciddi emare göstermediği gerekçesiyle 29/9/2021 tarihinde davayı reddetmiştir. Bu kararı başvuru vekili 4/10/2021 tarihinde UYAP aracılığıyla öğrenmiştir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Başvurucu, gelirinin bulunmadığı bildirerek adli yardımdan yararlanmak istemiştir. Somut olayda yabancı ülke vatandaşı olan başvurunun herhangi bir geliri veya mal varlığı tespit edilemediği, dolayısıyla geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu dosya kapsamından anlaşıldığından açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne ve yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmasına karar verilmesi gerekir. Başvurunun yaşam hakkı ile kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Başvurucu 9/4/2021 tarihinde Göç İdaresinin sınır dışı etme kararı aldığını, bu karar aleyhine açtığı davanın 29/9/2021 tarihinde reddedildiğini ileri sürse de bu davayı 19/8/2019 tarihli sınır dışı etme kararının iptali için açmıştır (bkz. §§ 21, 23). Bu nedenle Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, bireysel başvuru öncesinde olağan kanun yollarının tüketilmesinin zorunlu olduğunu, 9/11/2017 tarihli sınır dışı etme kararı ile bu karardaki bazı kayıtların düzeltilmesine ilişkin 9/4/2021 tarihli karar yönünden hukuk sisteminde mevcut yargısal yolların tüketildiği yönünde kendisine hiçbir belge sunulmadığını, en önemlisi başvuruya konu edilen yargılama sürecinin 19/8/2019 tarihli sınır dışı etme kararının iptaline ilişkin olduğunu dikkate alarak ihlal iddialarını yalnızca 19/8/2019 tarihli sınır dışı etme kararı ve bu kararın iptali için açılan dava çerçevesinde inceleyecektir. Bununla birlikte dava dilekçesinde duruşma yapılmasının talep edilmemesi ve duruşma talebinin sonradan talep edildiğine ilişkin herhangi bir belgenin sunulmaması sebebiyle başvurunun, özünde

talebine rağmen duruşma yapılmamasının yargılamaya etkili katılamamasına ve bu nedenle sınır dışı kararına karşı etkili bir şekilde karşı çıkamamasına neden olduğuna yönelik iddiası hakkında bir değerlendirme yapılmayacaktır. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir. İnsan onuru ile kişilerin yaşam hakkının korunmasını amaçladığı anlaşılan anılan Anayasa değişikliği nedeniyle, ölüm cezasının kesinleşmesi ile infazı arasında geçen süredeki mahkûmun ruh hâli ve ölüm cezasının infazı sırasında mahkûmun duyduğu ızdırap da dikkate alındığında ölüm cezasının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası anlamında insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza olduğu kabul edilmelidir. Anayasa'nın 17. maddesinin devlete yüklediği pozitif yükümlüklerden biri de bir kişinin yaşamına yönelik gerçek ve yakın tehlikenin bulunduğu kamu makamlarınca bilindiği ya da bilinmesi gerektiği durumlarda, makul ölçüler çerçevesinde ve bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde önlemlerin alınmasıdır. Bu bakımdan insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezadır. Dolayısıyla söz konusu riske rağmen yabancının doğrudan veya dolaylı olarak riskin bulunduğu ülkeye sınır dışı edilmesi hem yaşam hakkını hem kötü muamele yasağını ihlal eder. Bu nedenle gerek sınır dışı etme kararını almaya yetkili olan idari makamlar gerek sınır dışı etme kararına karşı açılan iptal davasını inceleyen yargı mercileri, yabancının dolaylı olarak da olsa ölüm cezasına maruz kalma veya mevcut ölüm cezasının uygulanması konusunda Bursa 1. İdare Mahkemesi kısaca başvurunun ülkesinde kişisel olarak nasıl bir risk altında olduğuna ilişkin açıklamada bulunmadığı, ülkesinde kötü muameleye uğrayabileceği iddialarının inandırıcılığı konusunda tereddüt olduğu ve başvurunun sınır dışı edileceği ülkede işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare göstermediği gerekçesiyle başvuru konusu davayı reddetmiştir. Oysa başvuru; Bursa 1. İdare Mahkemesine, hakkında verilmiş bir idam cezasına ilişkin olduğunu ileri sürdüğü mahkeme kararı ile bu kararın Türkçe çevirisini sunmuştur. Gerçek bir riskin bulunduğu ülkeye sınır dışı edilip edilmeyeceğini titizlikle değerlendirmelidir. Bursa 1. İdare Mahkemesince verilen kararda sınır dışı etme kararında başvurunun nereye sınır dışı edileceğinin belirtilmediği ile ilgili değerlendirme bulunmadığı görülmüştür. Hâlbuki başvurunun gönderilebileceği güvenli üçüncü ülkenin belirlendiğine ilişkin hiçbir bilgi ve belgenin dava dosyasına sunulmadığı, başvurunun dava konusu karara istinaden herhangi bir ülkeye sınır dışı edilebileceği ve bu durumda başvurunun ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalma ihtimali olan, yaşamının veya maddi ve/veya manevi varlığının

tehdit altında bulunacağı ülkelere gönderilme riski ile karşı karşıya kalacağı ifade edilmiştir. Bu sebeple Bursa 1. İdare Mahkemesinin bahsi geçen iptal kararını da gözeterek başvurusunun iddialarıyla ilgili bir değerlendirme yapması gerekirdi. Mevcut şartlar altında başvurucuya ülkesine dolaylı olarak sınır dışı edilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlandığı ve Bursa 1. İdare Mahkemesinin başvurusunun ihlal iddialarını titizlikle incelediği söylenemez. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargılama makamınca yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir. Öte yandan ihlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurusunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

YASİN GÜNGÖR BAŞVURUSU (Başvuru Numarası: 2018/26782)

Karar Tarihi: 5/10/2022- R.G. Tarih ve Sayı: 20/12/2022 - 32049

İnsan Haysiyetiyle Bağdaşmayan Muamele- İşkence Yasağı

Başvuru, ceza infaz kurumunda kamu görevlilerinin darp, tehdit ve hakaretine maruz kalma nedeniyle insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu hükümlü sıfatıyla Elâzığ 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu dönemde Cumhuriyet Başsavcılığına hitaben yazdığı 4/5/2018 tarihli dilekçeyle Kurum personelinin şiddet uyguladığını, tek başına kalmakta olduğu odasının kapısının açıldığını ve odasına çok sayıda (ondan fazla) personeli girdiğini ve hiçbir şey sormadan, söylemeden kendisine şiddet uyguladığını, bilincini kaybettiğini, yere düşmesine rağmen dakikalarca şiddete maruz kaldığını, küfredildiğini, tehditte bulunulduğunu, birçok yerinden yaralandığını, hayati bölgelerine de darbe aldığını belirterek kurum personeli hakkında suç duyurusunda bulunmuştur.

Başvurucunun eşi, başvurucunun yüzündeki darbe izlerinden durumu fark etmiş ve sadece kendi imzasını taşıyan -başvurucunun dilekçesiyle koşut ifadeler içeren- 10/5/2018 tarihli belgeyi düzenlemiştir. Konuyla ilgili başlatılan soruşturmada başvurucunun yapılan muayenesinde vücudunun çeşitli yerlerinde ödem, hiperemi ve sıyrıklar tespit edilmiş ve söz konusu rahatsızlıkların ölümcül nitelikte olmadığı yönünde rapor verilmiştir. Olaya dâhil olan beş Kurum personelinin de aynı tarihte ve saatte muayenesi yapıldığı ve rapor alınmıştır. Kurum 2. müdürü tarafından olaya karışan 5 personelin ifadesi alınmıştır. Personelin ifadelerin benzer içerikte olduğu anlaşılmaktadır. Olaya ilişkin kamera görüntülerine ilişkin alınan bilirkişi raporunda başvurucu personelin bir müdahalesi olmadığı değerlendirilmiştir. Soruşturmaya ilişkin KYOK verilmiş, başvuru tarafından yapılan itiraz ise kesin olarak reddedilmiştir. AYM'ye yapılan başvuruda kurum personeli tarafından kendisine fiziksel güç uygulandığını, olaya ilişkin ceza soruşturmasının objektif olmadığını, olayın tüm koşullarıyla aydınlatılmadığını belirterek adil yargılanma hakkı ile işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

AYM, başvurucunun iddialarını kabul edilebilir bularak; herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğunun Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alındığını, söz konusu maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlandığı, üçüncü fıkrasında da kimseye *işkence* ve *eziyet* yapılamayacağı, kimsenin *insan haysiyetiyle bağdaşmayan* ceza veya muameleye tabi tutulamayacağını hüküm altına aldığı belirtmektedir.

AYM'e özgürlüklerinden yoksun olan bu kişilerin kötü muameleye maruz kaldıklarını iddia etmeleri durumunda vücutlarında bir yaralanma tespit edilmişse söz konusu yaralanmanın nasıl oluştuğu konusunda makul bir açıklama getirme yükümlülüğü devlete ait olduğunu hatırlatarak; özellikle iddiaların doktor raporlarıyla desteklendiği hâllerde kötü muamele yasağının ihlali bakımından açık sorunlar ortaya çıkabileceğini yönündeki genel içtihadının altını çizmektedir.

AYM, başvurucunun aldığı rapor neticesinde kurum personeli arasında fiziksel bir çatışmanın yaşadığının tartışmasız olduğunu belirtmektedir. AYM'ye göre idari ve yargısal makamlar, söz konusu fiziksel müdahaleye ve başvurucunun vücudunda oluşan yaralanmalara ilişkin olarak olayın tarafı konumunda olan Kurum personelinin başvurucunun kendisini yere attığı yönündeki soyut beyanı dışında makul bir açıklamada/değerlendirmede bulunmamış; direndiği ileri sürülen başvurucunun fiillerini tam olarak ortaya koyamamış; Kurum

personelinin fiziksel müdahalesinin söz konusu olmadığını ifade etmiştir. AYM'ye göre bu perspektiften zor kullanmanın gerekliliği ve orantıllığı konusunda bir tespitte bulunmak mümkün değildir. AYM nihai olarak kötü muamele yasağının ihlali için aranan asgari ağırlık eşiğinin aşıldığı söz konusu olay yönünden işkence yasağının maddi boyutunun ihlal edildiğini tespit etmektedir.

AYM, soruşturma makamlarının bağımsızlığından bahsedilebilmesi için kamu görevlilerine ilişkin soruşturmaların olaya karışmış, sorumluluğu bulunma ihtimali olan kişilerden bağımsız şekilde yürütülmesi gerektiğini belirterek kurum 2. müdürü tarafından personelin ifadelerinin alınmasının yerinde olmadığını belirtmektedir. AYM, başvurunun vücutunda oluşan yaralanmalara, direnme fiiline ilişkin makul bir açıklamada/değerlendirmede bulunulmadan fiziksel müdahalenin hiç olmadığı gerekçesi temelinde şüpheliler hakkında kovuşturmaya yer olmadığına kararı verilmesi etkili soruşturma yükümlülüğüne aykırı olduğunu belirterek işkence yasağının usul yönünden ihlal edildiğine karar vermiştir. AYM ayrıca başvurucu lehine 67.500-TL manevi tazminata hükmedilmesine de karar vermiştir.

ADİL YARGILANMA HAKKINA İLİŞKİN BAŞVURULAR

ALİ GALİP BALTAOĞLU BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2018/32812 Karar Tarihi: 2/11/2022

Adil yargılanma hakkı, mahkemeye erişim hakkı, mektup okuma komisyonu, resmî tatile denk gelen dilekçe süreleri

Başvuru, İnfaz Hakimliği kararına karşı yapılan itirazın, sürenin son gününün resmî tatile geldiği dikkate alınmadan süre aşımı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu, karara konu olay esnasında FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme ve terör örgütlerinin yayınlarını basmak veya yayınlamak suçlarından Uşak E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (Ceza İnfaz Kurumu)'nda tutuklu durumdadır.

Başvurucu, 17-19 Temmuz 2018 tarihleri arasında üç farklı kişiye gönderilmek üzere dört adet mektubu Ceza İnfaz Kurumu idaresine teslim etmiştir. Ceza İnfaz Kurumu Mektup

Okuma Komisyonu Başkanlığı ise mektup içeriklerinde sakıncası ifadeler yer aldığı iddiasıyla mektupları incelenmek üzere Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kuruluna göndermiştir. Disiplin Kurulu tarafından yapılan değerlendirme neticesinde 19/7/2018 tarihinde mektupların sakıncalı olması nedeniyle mektuplara el konulmasına hükmedilmiş ve bu kararlar başvurucuya aynı gün tebliğ edilmiştir. Başvurucu bu karara karşı önce infaz hakimliğine daha sonra itirazının reddi üzerine ağır ceza mahkemesine başvurmuştur. Uşak 1. Ağır Ceza Mahkemesi ise yedi günlük itiraz süresi resmî tatil zamanına denk geldiği için resmî tatil bitiminde verilen dilekçeyi, kanuni düzenlemeleri göz ardı ederek süresinde verilmediği gerekçesiyle reddetmiştir.

Uşak 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin kesin kararı üzerine başvuru, İnfaz Hakimliği kararına karşı yapılan itirazın, sürenin son gününün resmi tatile geldiği dikkate alınmadan süre aşımı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, itiraza konu mektupların kendisine verilmemesi nedeniyle dilekçe ve savunma hakkının, göndermek istediği mektupların sakıncalı bulunması nedeniyle haberleşme özgürlüğünün, mektuplarındaki ifadelere ilişkin olarak suç isnadında bulunulması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, makaleleri suç sayılarak düşünce vicdan ve ifade özgürlüğünün, idarece aleyhine delil üretilmesi nedeniyle güvenlik hakkının ihlal edildiği gerekçesiyle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapmıştır. Başvurucu, bireysel başvuru sürecinde bulunduğu cezaevinden tahliye olmuştur.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Anayasa Mahkemesi, başvuruyu yalnızca Anayasa'nın 36. Maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelemiştir.

Anayasa Mahkemesi, dava açma süresinin son gününün resmî tatile denk gelmesiyle ilgili daha önce vermiş olduğu kararlarına atıfta bulunmuştur. Somut olayda tebliğ tarihinden itibaren yedinci günün resmî tatile denk geldiği konusunda herhangi bir şüphe olmadığı belirtilmiştir. Bu nedenle mahkeme, Ağır Ceza Mahkemesinin başvurunun itirazını süre yönünden reddetmesiyle başvurunun mahkemeye erişim hakkına kanuni dayanağı olmadan müdahale ederek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi, mahkemeye erişim hakkı dışındaki diğer hak ihlali iddialarına ise mahkemeye erişim hakkı yönünden ulaşılan sonucu gözeterek ayrıca incelemeye gerek görmemiş ve dosyanın Ağır Ceza Mahkemesine gönderilerek sonucunun düzeltilmesine karar vermiştir. Bu nedenle tazminat taleplerini de reddetmiştir.

E.Y. BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2018/37807 Karar Tarihi: 2/11/2022

Adil yargılanma hakkı, mahkemeye erişim hakkı, karşı vekalet ücreti, koruma tedbiri nedeniyle tazminat, hâkime karşı açılacak tazminat davası, mülkiyet hakkı, hakkaniyete uygun yargılanma hakkı

Başvuru, tutuklama kararı veren hâkimin kişisel kusuru bulunduğu iddiasıyla hâkim aleyhine açılan tazminat davasında aleyhe vekalet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, davanın hakkaniyete aykırı şekilde reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu, Adana'da İstihbarat Şube Müdürlüğünde şube müdür yardımcısı olarak görev yaparken resmî belgede sahtecilik, iftira ve suç uydurma suçlarından başlatılan soruşturma kapsamında Adana 1. Sulh Ceza Hakimliği kararı ile 9/4/2014 tarihinde tutuklanmıştır. 14/4/2014 tarihinde ise tahliye olmuştur.

Başvurucu, tutuklama kararı veren hâkimin haksız ifade ve eylemlerde bulunduğu iddiasıyla kararı veren hâkim aleyhine asliye hukuk mahkemesinde manevi tazminat davası açmıştır. Asliye hukuk mahkemesi görev ve husumete ilişkin dava şartı eksikliği nedeniyle usulden red kararı vermiştir. Asliye hukuk mahkemesi kararında davanın Yargıtay ilgili hukuk dairesinde açılması gerektiğini vurgulamış ve başvuru aleyhine vekalet ücretine hükmedilmiştir.

Kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay hukuk dairesi davaya bakma görevinin ağır ceza mahkemesine ait olduğu gerekçesiyle kararı bozmuş ve dosyayı ağır ceza mahkemesine göndermiştir.

Ağır ceza mahkemesi ise davayı CMK m.141 kapsamında değerlendirerek, dava konusu yapılan soruşturmaya ilişkin davanın açıldığını ve hala derdest olduğunu belirterek reddetmiş ve başvuru aleyhine vekalet ücretine hükmetmiştir. Kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay ceza dairesi yasal değişikliğe atıf yaparak hükmü, davanın Maliye Hazinesine ihbar edilerek davaya dahil olması sağlandıktan sonra esas hakkında karar tesis edilmesi gerektiği gerekçesiyle bozmuştur. Ağır ceza mahkemesi Maliye Hazinesini davaya davalı olarak kabul ettikten sonra aynı gerekçe ile davanın reddine karar vermiştir. Ayrıca başvuru aleyhine,

her iki davalı yönünden ayrı ayrı vekalet ücretine hükmetmiştir. Başvurucunun temyiz talebi reddedilmiş ve karar kesinleşmiştir.

Başvurucu bireysel başvuru yoluna başvurarak; hâkime karşı haksız fiil eylemlerine istinaden açıldığı halde 5271 sayılı Kanun'un 141. Maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre açılmış bir dava gibi değerlendirildiğini, aynı maddenin (3) numaralı fıkrasının somut olayda yanlış uygulandığını, yerel mahkemenin bu hususları açıklayamadığını, kararın bariz takdir hatası içerdiğini ve keyfi nitelikte olduğunu, bu haliyle hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Başvurucu aynı başvuruda, kanuna aykırı şekilde devlet hazinesi yanında ilgili hâkime de vekalet ücreti ödemek zorunda kalması nedeniyle adil yargılanma hakkının ve Anayasa'nın 5. Maddesi ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürerek tazminat talebinde bulunmuştur.

Başvurucu son olarak; tutuklanmasını gerektirecek hiçbir kategorik suça girmeyen üç ayrı tutuklamadan ikisi yönünden takipsizlikle sonuçlanan soruşturmalar nedeniyle kamu görevinden çıkarıldığını, meşru beklenti olarak şahsının ve ailesinin geçimini icra ettiği meslekle karşılarken kamu görevinden çıkarılmış olması nedeniyle kimsenin iş vermemesinden dolayı mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkına İlişkin Değerlendirme

Anayasa Mahkemesi, hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olarak kanunda öngörülen tazminat şartlarının sağlanmaması nedeniyle mahkeme kararlarını yerinde bularak kabul edilmezlik kararı vermiştir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkına İlişkin Değerlendirme

Anayasa Mahkemesi, başvurucunun taleplerini vekalet ücreti yönünden Anayasa'nın 36. Maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı güvencelerinden olan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelemiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. Maddesinin (1) numaralı fıkrasına da atıf yaparak, mahkemeye erişim hakkını, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek olarak tanımlamıştır. Ayrıca vekalet ücretine hükmedilesinin bu hakka yönelik bir müdahale olduğu konusunda şüphe bulunmadığını belirtmiştir. Müdahalenin haklı bir nedene dayanıp dayanmaması açısından yapılacak incelemede Anayasa'nın 13. Maddesi esas alınmıştır. Anayasa Mahkemesi bu noktada önceden vermiş olduğu kararlarına atıf yapmıştır. Müdahalenin bu kapsamda kanunilik ve belirlilik unsurlarını taşıması gerektiğini belirten Anayasa Mahkemesi somut olayda, başvuru tarafından davanın açıldığı tarihte hukuksal

olarak mümkün olan ve davalısı suç soruşturması sırasında görev alan ilgili halim aleyhine açılan tazminat davası henüz karara bağlanmamışken ilgili mevzuatta değişiklik yapılarak davaların devlet aleyhine yürütülmesi gerekliliğinin ortaya çıktığını belirtmiştir. Bununla birlikte bireysel başvuruya konu edilen somut yargılamada, davalı olarak devletin belirlenmesinin yanında ayrıca ilgili hâkimin de davalı gösterilip davaya devam edilmesinin ve davanın reddedilerek başvuru aleyhine ayrıca bir vekalet ücretine hükmedilmesinin kanuni temelini bulunmadığını ve müdahalenin kanuni temelden yoksun olduğunu belirtmiştir. Bu gerekçelerle Anayasa'nın 36. Maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

C. Mülkiyet Hakkına İlişkin Değerlendirme

Anayasa Mahkemesi, başvuruçunun kamu görevinden çıkarılmasının ardından kendisine kimsenin iş vermemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olarak; henüz gerçekleşmemiş, ileride gerçekleşmesi ihtimal dahilinde bulunan çalışabilme durumuna göre talepte bulunmanın mülkün veya mülkü elde etme yönündeki yeterli hukuki temele dayalı meşru beklentisinin bulunmadığını değerlendirmiştir. Bu nedenle konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemezlik kararı vermiştir.

Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi; hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna; mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine, ihlalin giderilmesi için dosyanın ağır ceza mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

SÖZDAR ORAL BAŞVURUSU Başvuru Numarası: 2018/21028

Karar Tarihi: 13/09/2022 R.G. Tarih ve Sayı : 25/11/2022 - 32024

Başvuru, ceza infaz kurumu idaresi tarafından verilen disiplin cezasına yapılan itirazın mahkemece tanık dinlenmeden reddine karar verilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu, olay tarihinde hükümlü olarak Tarsus T Tipi Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır. Başvurucunun 22/1/2018 tarihinde Ceza İnfaz Kurumunda görevli infaz koruma memurlarına "Şerefsizsiniz." şeklinde hakaret ettiği gerekçesiyle hakkında tutanak düzenlenmiştir. Ceza İnfaz Kurumu tarafından başlatılan disiplin soruşturması kapsamında alınan muhakkik raporunda; sabah sayımı sırasında C-4 koğuşunda hükümlü ve tutukluların koğuş kapısına vurdukları sırada C-3 koğuşunun bahçe kapısından görevli tarafından bakıldığı, bu sırada başvurucunun infaz koruma memurlarına "Şerefsizsiniz." şeklinde hakaret ettiğinin duyulduğu ifade edilmiştir. Ceza İnfaz Kurumu tarafından başlatılan disiplin soruşturması kapsamında alınan muhakkik raporunda; sabah sayımı sırasında C-4 koğuşunda hükümlü ve tutukluların koğuş kapısına vurdukları sırada C-3 koğuşunun bahçe kapısından görevli tarafından bakıldığı, bu sırada başvurucunun infaz koruma memurlarına "Şerefsizsiniz." şeklinde hakaret ettiğinin duyulduğu ifade edilmiştir. Başvurucu hakkında "kurum görevlilerine hakaret veya tehditte bulunma" eylemini gerçekleştirdiği gerekçesiyle 1 günden 10 güne kadar hücreye koyma cezası ile cezalandırılmasına, daha önceden disiplin cezası aldığı gözetilerek bir üst ceza olan 11 gün hücreye koyma cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Başvurucu, Disiplin Kurulunun kararına karşı Tarsus İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) şikâyetinde bulunmuştur. Başvurucu itirazında; ceza infaz kurumu personeli tarafından düzenlenen tutanağın yanlı olduğunu, cezaya konu hareketleri gerçekleştirmediğini belirterek verilen cezanın kaldırılmasına ve tutanakta imzası bulunan kişilerin dinlenilmesine karar verilmesini talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği 21/3/2018 tarihli kararıyla şikâyetin reddine karar vermiştir. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğine verdiği şikâyet dilekçesini tekrarlayarak Tarsus 1. Ağır Ceza Mahkemesine itirazda bulunmuştur. Tarsus 1. Ağır Ceza Mahkemesi, usul ve yasaya aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle 28/5/2018 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir. Bu karar başvurucuya 6/6/2018 tarihinde tebliğ edilmiş, başvuru 5/7/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Somut olayda başvuru aldığı disiplin cezasının infazı için hücrede kaldığından anılan içtihatlardan hareketle söz konusu cezanın da medeni hak niteliğinde olduğu kabul edilmelidir. Dolayısıyla hakkında uygulanan disiplin cezası nedeniyle başvurucunun yaptığı şikâyetin İnfaz Hâkimliği tarafından incelenmesinin medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin uyuşmazlık kapsamında kaldığının ve somut olayda Anayasa'nın 36. maddesinin uygulanmasının mümkün olduğunun kabul edilmesi gerekir. Açıkça dayanaktan yoksun

olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir. Somut olayda başvurucunun aldığı disiplin cezası, kimliğini bilmediği infaz koruma memurunun verdiği beyana ve infaz koruma memurlarının düzenlediği tutanağa dayanmaktadır. Dolayısıyla Mahkemece tanıkların disiplin soruşturması sırasında verdikleri beyanlar esas alınarak netice ve kanaate ulaşıldığı, tanık beyanlarının disiplin cezası ve mahkeme kararı açısından belirleyici rol oynadığı anlaşılmıştır. UYAP) üzerinden yapılan inceleme ile başvuru formunun ve ekinde yer verilen bilgi ve belgelerin incelenmesi neticesinde, İnfaz Hâkimliğince başvuru aleyhinde beyanda bulunan tanığın ve tutanak mümzilerinin -başvurucunun talebi olmasına rağmen- dinlenmediği, kararda söz konusu kişilerin dinlenilmemesine yönelik bir gerekçe belirtilmediği görülmüştür. Tanıkların duruşmada dinlenmemesinin geçerli bir nedeninin bulunup bulunmadığı Mahkemece açıklanmayarak tanık dinletme imkânından yararlanılmamaya ilişkin makul gerekçeler sunma yükümlülüğü somut olayda kamu makamları tarafından yerine getirilmemiştir. Başvurucunun benzer iddialarla itiraz merciine yaptığı başvuruda da yargılamanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki tanıkların dinlenmemesine ilişkin gerekçe belirtilmeden ret kararı verilmiştir. Başvurucunun benzer iddialarla itiraz merciine yaptığı başvuruda da yargılamanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki tanıkların dinlenmemesine ilişkin gerekçe belirtilmeden ret kararı verilmiştir. Başvurucu, tutanağın düzenlenmesine sebebiyet veren infaz koruma memuru ve diğer tutanak mümzilerinin düzenledikleri belge ve beyanların doğru olmadığını belirterek söz konusu disiplin cezasının hukuka aykırı verildiğini dile getirmiştir. Mahkemece disiplin cezasına esas alınan tutanağın güvenilirliği ile ilgili oluşan şüphe, tanık beyanları dinlenilmek suretiyle yargılamada giderilmemiştir. Dolayısıyla somut olayda disiplin cezası verilmesinde temel rol oynayan tanıklar dinlenmeden şikâyet ve itirazın reddine karar verilmesi bir bütün olarak yargılamayı hakkaniyet unsurundan yoksun bırakmaktadır. Sonuç olarak disiplin soruşturması ve yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvuru hakkında verilen disiplin cezası ile ilgili belirleyici nitelikte bir delil olan tanıkların dinlenmemesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

Karar Tarihi: 10/02/2022 R.G. Tarih ve Sayı: 29/11/2022-32028

Başvuru, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla yapılan icra takibine yönelik şikâyetle ilişkin yapılan yargılamadan alacaklının haberdar edilmemesi nedeniyle mahkeme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu Umde İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. (Şirket), M.M.nin temsilcisi olduğu E.K. Konutları 2. Etap Sitesi (F) Blok'ta tadilat işleri yapmıştır. Taraflar arasında borcun ödenmesi hususunda ihtilaf ortaya çıkmıştır. Başvurucu Şirket borcun ödenmediğini iddia etmekte; borçlular ise borcu ödediklerini, senetleri almadıklarını, Şirket temsilcisi C.B. de borcun ibra edildiğini ileri sürmektedir. Başvurucu 2/8/2015 tanzim tarihli ve 5.300 TL bedelli olan iki ayrı bonoya dayanarak Ankara 32. İcra Müdürlüğünde kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla icra takipleri başlatmıştır. Borçlular, takiplere dayanak senetlerin onaylı suretlerinin gönderilmediğini ve tebligatların usulsüz olduğunu belirterek takiplerin iptali talebiyle Ankara 7. İcra Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) iki ayrı şikâyetle bulunmuştur. Şikâyet dilekçelerinin başvuruca tebliğ edildiğine ilişkin herhangi bir bilgi ve belge bulunmamaktadır. Mahkeme; dosya üzerinden yaptığı inceleme sonucunda verdiği 20/9/2017 tarihli kesin kararlarında, takiplerin iptaline ve başvuruca aleyhine her dosya için ayrı ayrı 400 TL vekâlet ücreti ile ayrı ayrı 75,50 TL yargılama giderine hükmetmiştir. Mahkeme gerekçeli kararlarında; keşide yeri unsuru bulunmayan dayanak belgelerin bono olarak kabul edilemeyeceğini, 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 776. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinde öngörülen koşulu taşımayan belgelere dayanılarak borçlu hakkında kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip yapılmasının mümkün olmadığını açıklamıştır. Ayrıca Mahkeme, takibe dayanak senetlerde düzenleme yeri belirtilmediği gibi düzenleyenin adının yanında da herhangi bir idari birim yazılı olmadığı için sözü edilen 2/8/2015 keşide tarihli belgelerin kambiyo senedi vasfı taşımadığını belirtmiştir. Nihai kararlar 29/9/2017 tarihinde tebliğ edilmiş, başvuruca 3/10/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

AİHM alacağın esası ile ilgili olmayan, onun icrası sürecinde icra memurları tarafından yapılan işlemlere ilişkin uyuşmazlıkları icra sürecinin taraflarının haklarının etkilenmesi

hâlinde -her somut olayın kendine özgü koşullarını dikkate alarak- medeni hak ve yükümlülükler kapsamında görebilmektedir. Somut olayda başvuru, alacağı için bonoya dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip başlatmıştır. İcra konusu alacağın takip şeklinin usulüne uygun olup olmadığı hususunda taraflar arasında uyuşmazlık bulunduğu görülmüştür. Başka bir ifadeyle başvuru, alacağı ile kanunda özel olarak öngörülen takip yöntemine yönelik bir uyuşmazlık mevcuttur. Başvuru, alacağı icra takibine borçlunun şikâyeti üzerine Mahkeme, bono vasfı taşımayan belgeye dayanarak borçlu hakkında kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip yapılmasının mümkün olmadığını belirtip takibin iptaline karar vermiştir. Mahkemenin kararının belli bir miktar paranın ödenmesine ilişkin alacağın ne şekilde icra edileceğine yönelik olduğu, bir başka ifadeyle davada alacağın tahsil usulü konusunda ortaya çıkan uyuşmazlığın çözümlendiği anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra yargılamada başvuru aleyhine yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmek suretiyle başvuru birtakım mali yükümlülüklerle katlanmak zorunda bırakıldığı da açıktır. Başvuru, konu talebin hukuk sisteminde uyuşmazlık konusu yapılabildiği anlaşılmakla başvuru mahkeme hakkı bağlamındaki adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarının konusunun Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanının kapsamında yer aldığı ve adil yargılanma hakkının güvencelerinin somut başvuruya uygulanması gerektiği kabul edilmelidir. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkeme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir. Başvuru, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla yapılan icra takiplerinde Mahkemece şikâyet dilekçeleri kendisine tebliğ edilmeden, iddialara karşı itiraz ve delil sunma hakkı tanınmadan şikâyetlerin kabulü ile takiplerin iptaline karar verilmesi nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Somut olayda başvuru Ankara 32. İcra Müdürlüğü'nün E.2017/6277 ve E.2017/6278 sayılı dosyalarında, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla İcra Müdürlüğü nezdinde takip başlattığı, takip borçlusu tarafından takibin iptali talebiyle yapılan şikâyetle ilgili olarak Mahkemenin şikâyet dilekçelerini başvuruya tebliğ etmeden ve söz konusu şikâyetle ilgili savunmalarını almadan dosya üzerinden inceleme yaparak takibe dayanak senetlerin kambiyo vasfını haiz olmadığı gerekçesiyle takiplerin iptaline kesin olarak karar verdiği anlaşılmıştır. Mahkeme hakkı, kişilerin haklarında açılan davadan haberdar edilmelerini, yargısal sürece katılımlarının sağlanmasını yani hukuken davanın süjesi olma özelliğinin pratiğe yansıtılmasını gerekli kılar. Dolayısıyla hakkında dava açılan bir kişinin dava ile ilgili beyan ve delillerini sunma hakkının fiilen ortadan kaldırılması mahkemeye

erişim sorununu ortaya çıkarır. Özellikle davanın kesinleşmesinden sonra yargısal süreçten haberdar olan bir kişi için gerçek anlamda bir yargılamanın yapıldığından bahsetmek mümkün değildir. Başka bir ifadeyle yargısal süreçten usulüne uygun bir şekilde haberdar edilerek iddialara ilişkin beyan ve delillerini sunma imkanı tanınmayan bir kişi için gerçek anlamda *uyuşmazlığın mahkeme önüne getirildiğinden* bahsedilemez. Mahkemenin uyuşmazlığı karara bağlarken davalı tarafın yargılamaya katılımını ihmal ederek iddia-savunma kurgusunu oluşturmada davayı sonuçlandırması hâlinde *-şekli anlamda uyuşmazlık mahkeme önüne getirilmiş olsa bile-* ortada gerçek anlamda bir yargılama yapıldığından bahsedilemeyecektir. Çünkü ana süjeden yoksun yürütülen bir yargılamanın sonucunun da hukuken bir anlam ifade etmeyeceği açıktır. Bu durumda uyuşmazlığa ilişkin yargılama süreci bir yanılsamadan ibaret kalacaktır. Başvurucu, şikâyet dilekçesinin tebliğ edilmemesi nedeniyle dilekçe içeriğinden haberdar olamamış; bu nedenle esasa ilişkin beyan ve itirazlarını sunma hakkından yoksun bırakılmıştır. Bunun yanında mahkeme kararının kesin olması nedeniyle söz konusu eksikliğin sonraki aşamalarda giderilmesi de mümkün olmamıştır. Böylelikle yargısal fonksiyonun *gerçek anlamda yerine getirilmesi için zorunlu olan* iddiaya karşı savunma hakkının tanındığı taraflarca sunulan deliller çerçevesinde uyuşmazlığın karara bağlandığı bir yargısal süreç başvuru yönünden yaşanmamıştır. Dolayısıyla başvurunun davadan (şikâyetten) haberdar edilmeyerek uyuşmazlığa katılımının sağlanmaması mahkeme hakkından yoksun bırakılması sonucunu doğurmuştur. Açıklanan gerekçelerle başvurunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkeme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir. Başvurucu; icra takibine yönelik yaptığı şikâyetin duruşma yapılmadan dosya üzerinden karara bağlanması, aleyhine vekâlet ücreti ve yargılama giderine hükmedilmesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvuruda adil yargılama hakkı kapsamında mahkeme hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden başvurunun söz konusu iddiaları yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir. Başvuru konusu yargılama sürecinde mahkeme hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla somut başvuruda ihlalin mahkeme kararlarından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Bu durumda adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkeme hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş, yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren,

ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 7. İcra Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 515 TL harç ve 4.500 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 5.015 TL yargılama giderinin başvurucaya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

ERDAL SÜSEM BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2019/14049 Karar Tarihi: 13/9/2022

Başvuru, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin tek taraflı deklarasyondan dolayı verdiği düşme kararına dayanılarak yapılan yargılamanın yenilenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu; Edirne F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza ve İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmakta, hakkında bireysel başvuruya konu yargılama dosyasında verilmiş olan müebbet hapis cezası infaz edilmektedir.

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında Türkiye Komünist Partisi/Marksist-Leninist ve Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TKP/ML-TİKKO) silahlı terör örgütü üyesi olduğu ve bu örgütün faaliyetleri kapsamında gerçekleştirdiği iddia edilen eylemlerle ilgili olarak yakalanarak gözaltına alınmıştır. Müdafî hazır bulunmaksızın 24/3/2000 tarihinde kollukta, 25/3/2000 tarihinde de Başsavcılıkta alınan ifadelerinde üzerine atılı suçlamaları kabul etmiş, tutuklanmak üzere sevk edildiği sorguda ise önceki beyanlarını kabul etmeyerek bu ifadelerin baskı altında alındığını ileri sürmüştür.

Başvurucu hakkında İstanbul 4. Devlet Güvenlik Mahkemesine açılan ve sonrasında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun mülga 250. maddesi ile yetkili İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesine devredilen davada yapılan yargılama sonucunda Mahkemenin 26/12/2005 tarihli kararıyla Türkiye Cumhuriyeti Devleti Anayasal düzenini değiştirmek amacıyla silahlı eylemde bulunmak suçundan müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Anılan karar, Yargıtay tarafından 15/2/2011 tarihinde onanarak kesinleşmiştir.

Başvurucu, mahkûmiyetle sonuçlanan davaya ilişkin olarak 23/8/2011 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmuştur. AİHM 30/4/2019 tarihli kararıyla (B. No: 58038/11) başvurunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki müdafî yardımından yararlanma hakkına dair şikâyetini anılan deklarasyon kapsamında incelemiştir. Buna göre, tek taraflı deklarasyon metninde yer alan koşulların ve sunulan taahhütlerin yerine getirilmesinin, bu bağlamda talep hâlinde yeniden yargılama yapılmasının ihlalin giderimi için uygun bir yol olacağı, dolayısıyla başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmediği gerekçesiyle müdafî yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun kayıttan düşürülmesine karar vermiştir. AİHM kararında, tek taraflı deklarasyon metninde belirtilen şartlara uyulmaması hâlinde başvurunun tekrar kayda alınabileceği belirtilmiştir.

Başvurucu ile müdafî 8/7/2019 ve 16/7/2019 tarihli dilekçelerle, anılan kayıttan düşme kararına dayanarak yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur. Mahkeme 29/7/2019 tarihli ek kararıyla başvuru hakkındaki muhakeme ve AİHM önündeki bireysel başvuru sürecinden bahsettikten sonra ihlalin giderilmesi amacıyla yargılamanın yenilenmesi gerektiğini belirterek talebin kabule değer olduğuna ve incelemenin dosya üzerinden yapılmasına karar vermiştir. Anılan kararda ayrıca, AİHM önündeki bireysel başvuruya dair dilekçenin, tek taraflı deklarasyon metninin, asıl davaya ilişkin beyan ve delillerin sunulması için başvurucuya süre verilmiş, bu süre sonunda karar verilmek üzere dosyanın ele alınacağı ifade edilmiştir.

Mahkeme dosya üzerinden yaptığı inceleme sonucunda 16/1/2020 tarihli ek kararıyla başvurunun soruşturma evresindeki ikrar içeren beyanının mahkûmiyet gerekçesinden çıkarılmasına ve diğer deliller dikkate alınarak başvurunun atılı suçu işlediği sabit görülerek yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine karar vermiştir.

Başvurucu bu karara yönelik itirazında -diğer hususların yanı sıra -AİHM kararına konu ihlalin usulî eksiklik olarak kabul edilemeyeceğini, ihlalin muhakemenin tüm aşamalarına doğrudan etki etmesi ve kesinleşen önceki hükmü ortadan kaldırması nedeniyle tüm işlemlerin duruşma açılarak yeniden yapılması gerektiğini belirtmiştir. Bu bakımdan başvuru, AİHM'in benzer bireysel başvurularda verdiği ihlal kararlarına da atıf yaparak incelemenin dosya üzerinden yapılması ve yargılamanın yenilenmesi talebinin reddedilmesi nedenleriyle Hükûmetin AİHM'e verdiği taahhüdün ve AİHM kararının gereğinin yerine getirilmediğini, ihlalin sonuçlarının giderilmediğini ileri sürmüştür.

İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi 4/3/2020 tarihli kararıyla başvurunun itirazını reddetmiştir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

AIHM'in kayıttan düşme kararına konu olan olayda, gözaltına alınan başvurunun gözaltında tutulduğu sırada devlet güvenlik mahkemelerinin görev alanına giren suçlar yönünden kural olarak müdafî yardımından yararlanmasının ancak belirli bir aşamadan sonra mümkün olması nedeniyle başvurucuya gözaltı süresince müdafîye erişim imkânı tanınmadığı anlaşılmaktadır. Kayıttan düşme kararından önceki yargılama sonucunda başvurucuya isnat edilen suç kapsamındaki eylemlere ilişkin değerlendirmede, gözaltında müdafî olmaksızın verildiği iddia edilen başvurunun beyanlarının delil olarak kabul edildiği görülmektedir.

AIHM, somut olayda aynı konuya ilişkin verdiği *Mehmet Duman/Türkiye*, (B. No: 38740/09, 23/10/2018), *Ömer Güner/Türkiye*, (B. No: 28338/07, 4/9/2018), *Girişen/Türkiye*, (B. No: 53567/07, 13/3/2018), *Canşad ve diğerleri/Türkiye*, (B. No: 7851/05, 13/2018), *İzzet Çelik/Türkiye*, (B. No: 15185/05, 23/2018) ve *Bayram Koç/Türkiye*, (B. No: 38907/09, 5/9/2017) ihlal kararlarına atıf yaparak başvurunun soruşturma evresinde yürürlükte olan mevzuat uyarınca devlet güvenlik mahkemelerinin yargılama alanına giren suçlar yönünden avukata erişimin sistematik olarak reddedilmesinin tek başına Sözleşme'nin 6. maddesinde öngörülen şartların yerine getirilmediği sonucuna ulaşmak için yeterli görüldüğünü ifade etmiştir. Aynı yöndeki ihlal iddiasının deklarasyon metninde de kabul edildiğini vurgulayan AIHM, anılan metinde yer verilen 5271 sayılı Kanun'daki düzenleme uyarınca, tek taraflı deklarasyon sonucunda başvurunun kayıttan düşürülmesi durumunda da başvurucuya talebi hâlinde yeniden yargılanma olanağı sağlandığını belirtmiştir.

Başvurunun gözaltında müdafî yardımından yararlanmadan elde edilen ifadeleri delil olarak dikkate alınmadığında, başvurucuya isnat edilen eylemlere ilişkin diğer delillerin nelerden ibaret olduğu, bunların mahkûmiyet için delil olarak kullanılıp kullanılamayacağı ve başvuru aleyhine elde edilen diğer delillerin hükme esas alınıp alınamayacağının değerlendirilebilmesi de ancak başvurunun bu delillere karşı itirazlarını etkili bir şekilde dile getirebilmesi için yargılamanın yenilenmesine ve duruşma açılmasına karar verilmesi ile mümkün olabilir. Dolayısıyla somut olayda duruşma açılmaksızın dosya üzerinden yapılan değerlendirme ile karar verilmesi nedeniyle deklarasyon metninde kabul edilen ihlalin giderilemediği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan (hakkaniyete uygun yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak) müdafî yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiğine karar veren Mahkeme, yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine ve başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

MURAT URHAN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2019/15001 Karar Tarihi: 22/11/2022

Başvuru, temyiz yolu açık olduğu hâlde kararın kesin olarak verilmesinden dolayı kanun yoluna başvuru imkânının ortadan kaldırılması nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ve bazı anayasal hakların ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Şikâyetçi vekili tarafından Dinar İcra Ceza Mahkemesine (Mahkeme) hitaben hazırlanan 13/11/2018 tarihli şikâyet dilekçesi ile başvurunun şirket yetkilisi olarak keşide ettiği iddia edilen çekin karşılığını bankada bulundurmadığı ve "*karşılıksızdır*" işlemi yapılmasına sebebiyet verdiğinden bahisle 14/12/2009 tarihli ve 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 5. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince cezalandırılması talep edilmiştir. Yapılan yargılama sonucunda Mahkeme, çekin bankaya ibraz edildiği tarihte başvurunun çek hesabının tanımlı olduğu şirketin yetkilisi olmadığı, bu nedenle atılı suçu işlemediğinin sabit olduğu gerekçesiyle 5/2/2019 tarihinde başvurunun beraatine karar vermiştir. Şikâyetçi vekili tarafından bu karara karşı istinaf başvurusunda bulunulmuştur. Daire, Mahkemece verilen hükme ilişkin fıkradan başvurunun beraatine ilişkin ifadenin kaldırılmasına, bu ifade yerine 118.400 TL adli para cezasıyla cezalandırılmasına dair ifadenin eklenmesi suretiyle 12/3/2019 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararda, kararın 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 286. maddesi uyarınca *kesin* olmak üzere verildiği ifade edilmiş ancak kararın kesin olduğuna dair değerlendirmenin 5271 sayılı Kanun'un anılan maddesinin hangi fıkrasına ve bendine dayandığı açıklanmamıştır. Başvurucu, Daire kararına karşı 5271 sayılı Kanun'un 308. maddesi uyarınca itirazda bulunulmasını Konya Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığından talep etmişse de bu talep 10/4/2019 tarihinde reddedilmiştir. Başvurucu Daire kararına karşı başka herhangi bir kanun yoluna başvurmaksızın 26/4/2019 tarihinde

doğrudan bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu, Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği kanun hükmüne dayalı olarak Daire kararının *kesin* olarak verilmesinden dolayı kanun yoluna başvuru imkânının ortadan kaldırılması nedeniyle hükmün denetlenmesini talep etme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Başvuru adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir. Mahkeme, somut olayda başvurusunun kesin olduğu belirtilen bölge adliye mahkemesi kararına dayanak olduğunu ileri sürdüğü kanun maddesinin ilgili fıkrasının Anayasa Mahkemesince iptal edildiğini ve kararın temyiz yolu açık olmak üzere verilmesi gerektiğini belirttiğini ifade etmiştir. Mahkeme, Daire kararında hükmün kesin olduğuna dair değerlendirmenin kanuni dayanağı net olarak belirtilmemiş olmakla birlikte, bu durumda Anayasa Mahkemesinin *Umut Öztürk* kararında ortaya koyduğu ilkeler çerçevesinde, başvurusunun Dairece kesin olarak verildiği belirtilen karara karşı temyiz yolunun açık olduğu iddiasıyla söz konusu kanun yoluna başvurma imkânı olmasına rağmen bu yola başvurmadan ihlal iddialarını doğrudan bireysel başvuruda dile getirdiği, dolayısıyla hukuk sisteminde mevcut ve etkili yargı yolunu tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu sonucuna varmıştır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir. Mahkeme, diğer ihlal iddialarının da *başvuru yollarının tüketilmemesi* ve *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedenleriyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

ORHAN AYDIN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2020/19285 Karar Tarihi:19/10/2022

Başvuru; haksız gözaltı ve adli kontrol tedbirlerine bağlı açılan tazminat davasında ödenen tazminatın yetersiz olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının (FETÖ/PDY) hiyerarşik yapılanmasında yer aldığı iddiasıyla ceza soruşturması başlatılmıştır. 27/7/2016

tarihinde gözaltına alınan başvurucu, üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması istemiyle sulh ceza hâkimliğine sevk edilmiştir. Başvurucunun tutuklanma talebi Sulh Ceza Hâkimliği kararıyla reddedilmiş ve başvurucu belirli günlerde kolluk birimine imza verme ve yurt dışı çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbiri altına alınarak 29/7/2016 tarihinde serbest bırakılmıştır. Kocaeli 4. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan yargılama sonucunda başvurucunun atılı suçu işlediğine yönelik yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle beraatine karar vermiştir. Beraat kararının istinaf edilmeden kesinleşmesi üzerine başvurucu, haksız gözaltı ve adli kontrol tedbirleri nedeniyle 30.000 TL manevi tazminatın ödenmesi talebiyle dava açmıştır. Kocaeli 1. Ağır Ceza Mahkemesi başvurucunun beraat etmiş olması nedeniyle tazminat hakkına sahip olduğunu ifade etmiş ve başvurucuya 600 TL manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir. Başvurucu istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi istinaf başvurusunu kesin nitelikte kararla esastan reddetmiştir. Başvurucu, şartları oluşmadığı hâlde gözaltı tedbiri uygulandığını ve gözaltı tedbiri için hükmedilen tazminatın yeterli olmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Mahkeme, başvuruyu kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelemiştir. Başvurucu hakkındaki gözaltı tedbirinin Anayasa'nın 19. maddesindeki esaslara uygun olup olmadığı değerlendirilmiştir. Mahkeme, soruşturma mercilerinin başvurucu hakkındaki suçlamada; başvurucunun FETÖ/PDY liderinin 25/12/2013 tarihli talimatından sonra Bank Asyadaki hesabına toplam 2.100 TL yatırıp katılım hesabı açtırmasına, örgütle iltisakı nedeniyle kapatılan Aktif Eğitimciler Sendikasına 2014 yılında üye olmasına ve yine aynı şekilde örgütün yayın organı olduğu belirtilen Zaman gazetesine aboneliğinin bulunması hususlarına dayandığını belirten mahkeme, -yakalama/gözaltı için gerekli olan şüphenin derecesinin tutuklama tedbirine nazaran daha hafif olduğuna ilişkin kabul (*Hasan Akboğa*[GK], B. No: 2016/10380, 27/3/2019, § 52) gözetildiğinde- sayılan olguların ilk bakışta gözaltı tedbiri açısından suçun işlendiğine dair somut belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğunun söylenemeyeceği görüşündedir. Diğer taraftan gözaltı tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiş, bu değerlendirmede gözaltı kararının verildiği andaki genel koşullar irdelenmiştir. Gözaltı kararının verildiği andaki genel koşullar ve somut olayın yukarıda belirtilen özel koşulları birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden özellikle -suçun ağırlığına atfen- kaçma şüphesine yönelen gözaltı nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu kanaatine varılmıştır. Başvurucu

hakkındaki gözaltı tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerektiğini belirten mahkeme, özellikle darbe teşebbüsüyle veya FETÖ/PDY'yle bağlantılı soruşturmaların kapsamı ve niteliği, FETÖ/PDY'nin özellikleri de -gizlilik, hücre tipi yapılanma, her kurumda örgütlenmiş olma, kendisine kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyet temelinde hareket etme gibi- dikkate alındığında bu soruşturmaların diğer ceza soruşturmalarına göre çok daha zor ve karmaşık olduğu ortada olduğunu, somut olayın yukarıda belirtilen özellikleri dikkate alındığında başvuru hakkında uygulanan gözaltı tedbirinin ölçülü olduğu sonucuna varmıştır. Başvurucu, adli kontrol tedbiri nedeniyle uğradığı zararın tazmin edilmesine ilişkin talebinin karşılanmadığını ve kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu hakkındaki belirli günlerde kolluk birimine imza verme ve yurt dışı çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbiri kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale oluşturmadığından başvuru hakkındaki iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir. Anayasa Mahkemesi 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde imza atmak suretiyle adli kontrol altında kalma nedeniyle olduğu iddia edilen zararlara karşılık açık bir yasal dayanağın bulunmadığını, kanun tarafından açıkça veya dolaylı olarak kabul edilmiş bir hakkın varlığından söz edilemeyeceğini, yargısal uygulamaların da söz konusu taleplere ilişkin olarak savunulabilir medeni nitelikte bir hakkın kabul edilmesine dayanak oluşturabilecek ve imkân verecek düzeyde olmadığını belirterek adil yargılanma hakkı açısından konu bakımından yetkisizlik kararı vermiştir.

AYŞEGÜL ARSLAN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası:2020/19079 Karar Tarihi:16/11/2022

Başvuru, ByLock isimli program verilerinin hukuka aykırı şekilde elde edilmesi ve eksik araştırma ile mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Kayseri İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü (KOM) tarafından, ilde kolluk görevlisi olarak görev yapmakta iken kanun hükmünde kararname ile meslekten çıkarılan ve aralarında başvuru hakkındaki eşi H.A.'nın bulunduğu bazı kişilerin kendi adlarına kayıtlı veya kendi kullandıkları GSM numaraları üzerinden ByLock programının kullandıklarına dair tespitlerde bulunulmuş, bu kişilerin

FETÖ/PDY ile irtibatlarına dair ulaşılan diğer delilleri de içeren yazı Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) sunulmuştur. Anılan yazıda, *ByLock CBS Sorgu Sonucu* adlı rapor doğrultusunda bu programın ilk kez 7/10/2014 tarihinde kullanıldığına dair ByLock tespiti yapılan ve başvurucunun eşi H.A. adına kayıtlı GSM numarasının gerçekte başvuru tarafından kullanılıyor olabileceğinin belirtilmesi üzerine başvuru ve eşi hakkında soruşturma başlatılmıştır. Başvuru, Mahkemenin 6/9/2018 tarihli kararıyla silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Mahkûmiyet gerekçesinde, başlangıçta terör kavramının hukukumuzdaki yeri açıklanmış; sonrasında hem FETÖ/PDY'nin kuruluşu, amaçları ve yapılanmasıyla ilgili olarak hem de ByLock iletişim programına, bu programa dair verilerin hukuka uygun delil olduğuna, programın örgütün kullanımına sunulan ve örgütsel amaçlarla kullanılan bir program olduğuna dair açıklamalara yer verilmiştir. Anılan hükme yönelik istinaf başvurusu Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 19. Ceza Dairesince 8/5/2019 tarihinde esastan reddedilmiştir. Yargıtay, temyiz edilmesi üzerine Mahkemenin 6/9/2018 tarihli mahkûmiyet hükmüne yönelik olarak verilen istinaf başvurusunun esastan reddi kararını onamıştır.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

İlk olarak başvurucunun ByLock verilerinin Millî İstihbarat Teşkilatının (MİT) istihbari nitelikteki çalışmaları sonucu ve hukuka aykırı olarak elde edildiği iddiasını değerlendiren Anayasa Mahkemesi, *Ferhat Kara* kararında anayasal düzeni ortadan kaldırmayı amaçlayan bir terör örgütüyle ilgili istihbarat çalışmaları sırasında rastlanan ByLock uygulamasına ilişkin verilerin bu örgüte yönelik olarak yürütülen soruşturmalarda/yargılamalarda maddi gerçeğe ulaşılmasına katkı sunması amacıyla Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına iletilmesinde bir hukuka aykırılığın bulunmadığı gibi bu yönde derece mahkemelerince yapılmış bir tespitin de olmadığını vurgulamış, ByLock iletişim sistemine ilişkin dijital materyallerin ve bu materyallerle ilgili olarak düzenlenen teknik raporun Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına ulaştırılmasının bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik içeren uygulama olmadığı kanaatine varmıştır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Başvurucunun ByLock kullanıldığına dair tespitin ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı'na dayanması gerektiğini, Yargıtay içtihatlarının da istikrarlı şekilde bu yönde olduğunu ancak somut olayda kendisi hakkında bu Tutanak dosyaya sunulmadan sadece BTK kayıtlarına dayalı olarak karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini

iddiasını değerlendiren mahkeme, örgüt üyeliği açısından tek delilin ByLock kullanımı olduğu hâllerde -kural olarak- User-ID, şifre ve grup elemanlarını içeren ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı dosyaya getirtilmeli, anılan tutanağın temin edilememesi hâlinde operatör kayıtları ile eşleştirme yapılmak üzere Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan getirtilen HIS (CGNAT) kayıtları ile HTS sonuçları karşılaştırılıp belirtilen hat üzerinden ByLock kullanan kişinin sanık olup olmadığı doğrultusunda bilirkişiden teknik rapor alınarak karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Somut olayda, başvurunun terör örgütü üyeliği suçundan mahkûm olmasında dayanan tek delil ByLock kullanıcısı olduğuna ilişkin sorgu sonucu raporu olmayıp hâkimlik kararı üzerine temin edilen HTS ve CGNAT kayıtları ile bu veriler üzerinde bilişim uzmanı bilirkişi tarafından yapılan inceleme sonucunda başvurunun ByLock programını kullandığına dair net tespit içeren bilirkişi raporudur. Açıklanan gerekçelerle, ByLock kullanıldığına dair kabulün teknik verilerle ispat edilmediğine ilişkin iddia yönünden Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir.

YUNUS PULLUKÇU BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2019/21277 Karar Tarihi:22/11/2022

Başvuru, beyanı mahkûmiyet kararında belirleyici ölçüde delil olarak kullanılan tanığın duruşmada sorgulanmaması nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olma suçundan Isparta 3. Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanmaktadır. E.B. isimli şahıs Başsavcılıkta müdafinin hazır bulunmasıyla alınan ifadesinde de kollukta verdiği ifadenin doğru olduğunu ifade etmiş, örgüt içerisinde kendi sorumluluğunda bulunan askerlerin kimler olduğunu ismen beyan ederek bu kişiler arasında başvurunun da bulunduğunu beyan etmiştir. Yargılama aşamasında başvuru, celse arasında Mahkemeye savunmalarını içeren dilekçe sunmuştur. Anılan dilekçede; -diğer delillere dair itirazlarının yanı sıra- E.B.nin tanık sıfatıyla alınan ifadesinde önceki beyanlarını inkâr ettiğini, duruşma sırasında tanık E.B.ye kendisiyle kimin aracılığıyla tanıştığını, sonrasında da kendisini örgütte yer alan başka hangi kişilerle tanıştığını

sormayı planladığını, E.B.nin isim vermesi hâlinde de bu kişilerin de dinlenmeleri yönünde talepte bulunmayı düşündüğünü ancak tanığın duruşmadaki beyanının içeriği itibarıyla artık soru sormasına gerek kalmadığı için tanığa soru sormadığını beyan etmiştir. Başvurucu, son celse öncesinde Mahkemeye dilekçe sunmuş ve E.B.nin kendi yargılandığı davada verdiği ifadesinden haberdar olduğunu beyan ederek bu kişinin duruşmada hazır edilerek yeniden ifadesinin alınmasını talep etmiştir. Yargılamanın 9/3/2018 tarihli celsesinde başvurucuya E.B.nin kendi hakkındaki davada yapılan sorgusu okunmuş ve başvurucu, E.B.nin tanık sıfatıyla ve yeminli olarak alınan ifadesinde kendisini tanımadığını söylediğini, beyanlarının çelişkili olduğunu söylemiş ve E.B.nin duruşmada hazır edilmesine dair talebini yinelemiştir. Mahkeme; esasa etkisi bulunmadığı gerekçesiyle bu talebi reddetmiştir. Yargılama sonucunda Mahkeme, başvurucuyu atılı suçtan 8 yıl 9 ay hapis cezasına mahkûm etmiştir. Başvurucu, -diğer itirazlarının yanı sıra- tanık E.B.nin Mahkemede yeniden hazır edilmemesi nedeniyle bu tanığı sorgulama imkânı tanınmadığını ileri sürerek anılan hükme karşı istinaf başvurusunda bulunmuştur. Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi (Daire) 5/7/2018 tarihinde istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir. Başvurucu istinaf başvurusunda ileri sürdüğü itirazlarını yineleyerek Daire kararını temyiz etmiş, Yargıtay 4/4/2019 tarihinde Daire kararını onamıştır.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Başvurucu; mahkûmiyet hükmünde tanık E.B.nin beyanlarının belirleyici delil olarak değerlendirildiğini, bu tanığın Mahkeme huzurunda önceki beyanlarını inkâr etmesi nedeniyle tanığa soru sorma gereği duymadığını ancak bu tanığın, kendisi hakkında açılan davadaki sorgusu sırasında yeniden önceki beyanları doğrultusunda ifade verdiği için tanığın yeniden Mahkemede hazır edilmesini talep ettiği hâlde bu talebin reddedilmesi nedeniyle tanığı sorgulama imkânı tanınmadığı gerekçesiyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesi geçerli bir nedenin mevcudiyetine dayanmalıdır. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz

kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütölüp yürütölmediğı ortaya konulması gerektiğı belirtilmiştir.

Başvurucunun bu talebi, davanın esasına etkisi bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Gerekçeli kararda tanık E.B.nin kendi hakkındaki muhakeme sürecinde ileri sürdüğü suçlayıcı beyanlarının birlikte ele alınarak hükme esas alındığı gözetildiğinde, bu tanığın yeniden duruşmada dinlenmemesinin geçerli bir nedeninin bulunup bulunmadığı Mahkemece belirtilmeyerek tanık sorgulama imkânından yararlandırılmamasının *gerekçelendirilmesi yükümlülüğü* somut olayda kamu makamları tarafından yerine getirilmemiştir. Başvurucu, tanık E.B.nin suçlayıcı beyanlarının belirleyici delil olmasına rağmen dinlenmediğini belirterek mahkûmiyet kararına karşı kanun yoluna başvurmuş; Daire ve Yargıtay kararlarında, başvurucunun bildirdiğı bu itirazla ilgili bir değerlendirme yapılmamıştır.

Öte yandan tanıkların duruşmada dinlenmemesi hususunda geçerli bir neden gösterilmemiş olması adil yargılanma hakkının ihlal edildiğı sonucuna ulaşılabilmesi bakımından tek başına yeterli olmadığını belirten mahkeme, Bu nedenle tanıkların duruşmada dinlenmemiş ve başvuru tarafından sorgulanmamış olmasının genel olarak yargılamanın hakkaniyetini zedeleyip zedelediğinin de belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda mahkûmiyet hükmünün tek veya belirleyici ölçüde sanığın sorgulama imkânına sahip olmadığı tanıklar tarafından verilen ifadelere dayalı olup olmadığı önem taşımaktadır. Başvurucu hakkındaki gerekçeli karar incelendiğinde tanık E.B.nin suçlayıcı beyanları dışındaki diğer delillerin ağırlığı hususunda Mahkemece herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görüldüğü, diğer yandan, tanık E.B.nin suçlayıcı beyanlarından hareketle başvurucunun diğer örgüt mensupları gibi kod adı kullandığına, örgüt içerisinde E.B.nin sorumluluğı altında yer aldığına ve sohbet adı altında oluşturulan hücresel yapı içerisinde yer alıp örgüte himmet verdiğine, bu eylemleri itibarıyla FETÖ/PDY içerisindeki konumunun belirlenmesine dair Mahkemenin gerekçeli kararındaki değerlendirmeler nazara alındığında adı geçen tanığın başvuru aleyhine verdiği ifadelerin *tek* olmamakla birlikte mahkûmiyet için *belirleyici* nitelikte delil olarak kabul edildiğı görülmüştür. Açıklanan gerekçelerle mahkeme, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ve yeniden yargılama yapılmasına karar vermiştir.

E.K BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2019/15656 Karar Tarihi:22/11/2022

Başvuru, Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Sekreterliği tarafından tesis edilen işleme karşı açılan davanın incelenmeksizin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu hâkim olarak görev yapmaktayken Hâkimler ve Savcılar Kurulunun (HSK/Kurul) 13/2/2017 tarihli ve 2017/35 sayılı kararıyla meslekten çıkarılmıştır. Başvurucu 24/5/2017 tarihli dilekçesi ile meslekten çıkarılmasına dayanak teşkil eden soruşturma dosyasının kendisine gönderilmesini talep etmiştir. Başvurucunun talebi Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Sekreterliğinin (HSK Genel Sekreterliği) 29/5/2017 tarihli ve 18853 sayılı işlemi ile reddedilmiştir. Söz konusu işlemde başvurucuya altmış gün içinde idari yargıya başvurabileceği de hatırlatılmıştır. Başvurucu 29/5/2017 tarihli HSK Genel Sekreterliği işleminin iptali talebiyle dava açmıştır. Ankara 13. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 16/10/2018 tarihli kararı ile davayı incelemeksizin reddetmiştir. Kararının gerekçesinde, Anayasa'nın 159. maddesinin onuncu fıkrası uyarınca HSK'nın hâkim ve savcılara ilişkin olarak vermiş olduğu meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı yolunun kapalı olması nedeniyle bu davanın esasının incelenmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Başvurucu Mahkeme kararına karşı istinaf başvurusunda bulunmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesi 7/2/2019 tarihli kararıyla istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar vermiştir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Başvuru konusu olayda dava konusu işlem, başvurucunun meslekten çıkarılmasına dayanak teşkil eden soruşturma dosyasının kendisine gönderilmesi talebinin HSK Genel Sekreterliği tarafından reddine ilişkin bir tasarruftur. Genel Sekreterlik makamı tarafından talebin reddine dair işlem başvurucuya bildirilirken işleme karşı idari yargı yoluna başvurabileceği ifade edilmiştir. Bu süreçte başvurucunun evrak talebine dair karar organları olan Genel Kurul veya Daireler tarafından bir karar alınmadığı görülmüştür. Ancak Mahkeme, ortada Kurul tarafından alınmış bir karar olmamasına ve Genel Sekreterlik tarafından yapılan idari işlemlerin yargı denetimine kapalı olduğunu belirleyen açık bir kanun hükmü bulunmamasına karşın davayı incelemeksizin reddetmiştir. Bu bağlamda mahkemenin verdiği

incelenmeksizin ret kararı ile mahkemeye erişim hakkına yaptığı müdahalenin kanunilik unsurunu taşımadığı sonucuna ulaşılmıştır. Açıklanan gerekçelerle mahkeme başvurusunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

SÜLEYMAN ALTINTAŞ BAŞVURUSU (Başvuru Numarası: 2019/16367)

Karar Tarihi: 5/10/2022- R.G. Tarih ve Sayı: 20/12/2022 - 32049

Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkı - Adil Yargılanma Hakkı

Başvuru, beraat kararıyla neticelenen ceza yargılaması sırasında yapılan avukatlık giderlerinin tazmini için Hazine aleyhine açılan davada delillerin değerlendirilmesinde açıkça hata yapılması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu hakkında terör örgütüne üye olma suçlamasıyla kamu davası açılmış ise de yapılan yargılama neticesinde başvurusunun beraatine karar verilmiştir. Başvurucu 3/4/2018 tarihinde Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) Hazine aleyhine tazminat davası açmıştır. Dava dilekçesinde başvuru, haksız gözaltı ve tutuklanma nedeniyle maddi ve manevi tazminat ödenmesi isteminin yanında ceza soruşturması sürecinde avukata ödediğini ileri sürdüğü toplam 15.000 TL'nin de tazminini talep etmiştir. Başvurucu avukatlarına yaptığı ödemeleri gösterir dekontları dilekçesine eklemiştir. Yerel Mahkemece başvurusunun maddi tazminat taleplerinin reddine, haksız gözaltı ve tutuklanmadan dolayı manevi tazminat talebini kısmen kabul ederek başvurucuya 25.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmiştir.. Yerel Mahkemece Yargıtay 12. Ceza Dairesinin kararlarına atıf yapılarak başvuru lehine hükmedilen beraat vekâlet ücretini aşan avukatlık ücretinin tazminat davasına konu edilmesi mümkün ise de avukata para ödendiğinin serbest meslek makbuzu veya geçerli bir belgeyle ispatlanması ve ödemenin hüküm tarihinden önce yapılması gerektiği belirtilmektedir. Başvurusunun yaptığı istinaf talebi kesin olmak üzere reddedilmiştir. Başvurucu AYM'ye yaptığı bireysel başvuruda; aleyhine haksız yere başlatılan yargılama nedeniyle 15.000 TL avukatlık ücreti ödemek zorunda kaldığını banka dekontlarıyla ispatladığı hâlde bunun tazmin edilmemesinden şikayet ederek, avukatlık ücretinin sadece serbest meslek makbuzuyla

ispatlanması zorunluluğunun bulunmadığını, banka dekontuyla da ispatlanmasının mümkün olduğunu ifade ederek mülkiyet hakkının ihlal edildiği, haksız olarak ödemek zorunda bırakıldığı avukatlık ücretinin tazmin edilmemesi nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı ile Sözleşme'ye ek (7) No.lu Protokol'ün 3. maddesinde teminata bağlanan adli hata hâlinde tazminat hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

AYM, başvuru tarafından ileri sürülen ihlal sebeplerini ancak hakkaniyet uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenebileceğini belirterek başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir. AYM, başvurunun sunduğu banka dekontlarının Mardin 3. Ağır Ceza Mahkemesinde kamu davasına dönüşen ceza soruşturması sebebiyle avukata 15.000 TL ücret ödediğini ispatlamaya yeterli olup olmadığını değerlendirmek derece mahkemelerinin takdirinde olduğunu belirtmektedir. AYM, yerel mahkemenin dosya numarası içermeyen banka dekontu içeriğindeki ödemenin Mardin 3. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2017/494 sayılı dosyasında görülen yargılamaya ilişkin olduğunun ispatlanamadığını değerlendirmesi keyfî ve temelsiz değilse de istinaf dilekçesinde açıkça başvurunun başka bir davasının bulunmadığını ileri sürmüş olması, başvurunun başka bir davasının bulunmadığı iddiasının ihtilaf konusu yapılması durumunda avukata yapılan ödemenin ispatı bakımından esaslı bir nitelik taşıdığı aşikardır. AYM ayrıca istinaf aşamasında dile getiren serbest meslek makbuzun avukat tarafından ödenmediğinin iddiası karşısında başvurunun avukata bağımlı olduğu belirtilerek zararın varlığıyla ilgili olgular değerlendirilirken bu gerçeğin de gözönünde bulundurulması gerektiğinin altını çizmektedir. AYM nihai olarak başvurunun başka davasının olmadığı iddiasının derece mahkemelerince araştırılmaması ve serbest meslek makbuzunun ibrazının avukatın onu düzenlemesine bağlı olduğu hususunun dikkate alınmamasının bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği kanaatine varmıştır. AYM yeniden yargılanma yapılması ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

NAGEHAN ÖZGÜL BAŞVURUSU

Gerekçeli karar; adil yargılanma hakkı

Başvuru Numarası: 2018/38165 Karar Tarihi: 15/6/2022

Başvuru, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı bir iddianın karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu, Kayseri'de Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde Kur'an kursu öğreticisi olarak görev yapmakta iken 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe teşebbüsü sonrasında kamu görevinden ihraç edilmiştir.

Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyeleri tarafından örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla kullanılan ByLock programının başvurunun kendi adına kayıtlı GSM hattı üzerinden kullandığının tespit edilmesi üzerine başvuru hakkında FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan soruşturma başlatılmıştır.

Soruşturma sonucunda Başsavcılık, başvurunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 7/3/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir.

İddianamenin kabulü ile açılan dava, Kayseri 2. Ağır Ceza Mahkemesinin (Mahkeme) E.2017/269 sırasına kaydedilerek görülmeye başlanmıştır. Mahkeme, başvurunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyetine karar vermiştir.

Başvurucunun bu karara karşı yaptığı istinaf kanun yolu başvurusu Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesinin 5/10/2017 tarihli kararıyla esastan reddedilmiştir. Başvurucu bu karara karşı 16/10/2017 tarihinde temyiz kanun yolu başvurusunda bulunmuştur.

Yargıtay 16. Ceza Dairesi 15/10/2018 tarihinde temyiz isteminin reddi ile hükmün onanmasına karar vermiştir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Mahkemeye göre kolluk birimleri tarafından düzenlenen sorgu sonucu içeriği ile başvurucuya isnat edilen eylem arasındaki bağlantı açık bir şekilde ortaya konulmamıştır. Dahası gerekçeli kararda Bank Asya hesap hareketlerinin mutad nitelikte olup olmadığına ve ulaşılan sonuca etkisine ilişkin herhangi bir açıklamada bulunulmamış; örgütle irtibatı nedeniyle kapatılan kurumlarda çalışmanın neden örgütsel bir faaliyet olarak kabul edildiğine dair bir değerlendirmeye yer verilmemiştir.

Mahkeme, derece mahkemelerinin terör örgütüne üye olma suçundan verdiği mahkûmiyet

kararında başvuru hakkındaki davanın sonucuna doğrudan etkili bazı iddiaları ayrı ve açıkça tartışmadığını, başvuru hakkındaki FETÖ/PDY'nin hiyerarşik yapılanmasına kendi isteğiyle ve bilerek dâhil olduğunu gösteren, süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk içeren ve delil olarak kabul edilen ByLock kullanımı olgusunu -bu yöndeki kabulün salt sorgu sonucu tutanaklarına dayanması karşısında- Yargıtay uygulamasına uygun olarak teknik verilerle yeterli bir şekilde ortaya koyamadığını, ayrıca Bank Asya hesap hareketlerinin mutad nitelikte olup olmadığı ve örgüt liderinin talimatı doğrultusunda örgüte yardım amacıyla gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğine dair bir değerlendirme yapılmadığını belirtmiştir.

Mahkeme Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

MAHMUT GÜDER BAŞVURUSU

Disiplin cezası, eski hale getirme, kararın icrası, adil yargılanma hakkı

Başvuru Numarası: 2018/25957 Karar Tarihi: 13/9/2022

Başvuru, yargı kararının uygulanmaması nedeniyle kararın icrası hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvuru 1994 yılında Polis Akademisinden komiser yardımcısı rütbesi ile mezun olmuştur. Hakkında adli yönden 4 ay 17 gün hapis cezası ve idari yönden 4 ay kısa süreli durdurma disiplin cezası uygulanması nedeniyle komiser rütbesine terfi tarihi 8 ay 17 gün uzatılarak 30/6/1998 tarihi yerine 17/3/1999 tarihi olarak yeniden belirlenmiştir.

Komiser rütbesindeki bekleme süresinin hakkındaki cezalara bağlı olarak 8 ay 17 gün uzaması nedeniyle başkomiser rütbesine terfisi bir yıl gecikme ile 2003 yılında gündeme alınmış ve başvuru hakkında terfi etmez kararı verilmiştir. Başvuru, söz konusu terfi etmez kararının iptali istemiyle Bursa 1. İdare Mahkemesinde, 4 ay kısa süreli durdurma disiplin cezasının iptali istemiyle de Bursa 2. İdare Mahkemesinde dava açmıştır.

Bursa 2. İdare Mahkemesi 4 ay kısa süreli durdurma disiplin cezasını 13/12/2005 tarihinde iptal etmiştir. Söz konusu karar 2006 yılında kesinleşmiştir.

2003 yılındaki terfi etmez kararına karşı açılan dava ise Bursa 1. İdare Mahkemesinin 11/3/2004 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Temyiz başvurusu üzerine Danıştay On İkinci Dairesi 22/4/2005 tarihli kararıyla ret kararını bozmuştur. Bursa 1. İdare Mahkemesinin ret kararında ısrar etmesi üzerine dosyayı inceleyen Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 26/2/2009 tarihli kararıyla, ısrar kararını Danıştay On İkinci Dairesinin 22/4/2005 tarihli kararı yönünde bozmuştur.

Başvurucu, idareye başvurarak rütbe, kıdem ve terfi tarihlerinin iptal kararları doğrultusunda yeniden düzenlenmesini talep etmiştir. Bunun üzerine hem kısa süreli disiplin cezasının iptalinden kaynaklanan 4 aylık süre hem de terfi etmez kararının iptalinden kaynaklanan 1 yıllık süre dikkate alınarak terfi tarihleri öne çekilmiştir. Buna göre başkomiser rütbesine 16/11/2002, emniyet amiri rütbesine 16/11/2005 ve 4. sınıf emniyet müdürü türbesine 16/11/2009 tarihlerinde terfi etmesi öngörülmüştür.

Bu sırada Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, davalı idarenin karar düzeltme başvurusunu kabul ederek 25/4/2013 tarihinde bozma kararını kaldırmış ve "terfi etmez" kararına karşı açılan davada Bursa 1. İdare Mahkemesinin ısrar ret kararını onamıştır. Bu karar üzerine Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) 26/12/2013 tarihli işlemle başvurusunun rütbesini emniyet amirliğine düşürmüştür.

Başvurucu, rütbesinin emniyet amirliğine düşürülmesi işleminin iptali istemiyle dava açmıştır. Edirne İdare Mahkemesi 6/11/2014 tarihli kararıyla başvurusunun rütbesinin emniyet amirliğine düşürülmesi işlemini iptal etmiştir.

Karara karşı EGM tarafından yapılan temyiz talebi, Danıştay On Altıncı Dairesinin 27/4/2015 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

Bu arada Edirne İdare Mahkemesinin iptal kararından önce EGM Merkez Değerlendirme Kurulunun 12/5/2014-15/5/2014 tarihleri arasındaki toplantısında 2014/1 sayılı kararlar başvurusunun 17/11/2002 tarihi itibarıyla başkomiser rütbesine terfi durumu değerlendirilmiş ve yine terfi etmez kararı verilmiştir. Başvurucu bu işlemin iptali istemiyle de Denizli İdare Mahkemesinde (E.2014/923) dava açmıştır. Denizli İdare Mahkemesi davayı reddetmiş ise de Danıştay İkinci Dairesi karar düzeltme aşamasında 11/10/2021 tarihinde kararı bozmuştur. Denizli İdare Mahkemesi (E.2021/2090) bozmaya uymuş ve terfi etmez kararını iptal etmiştir.

Başvurucu, Edirne İdare Mahkemesinin kesinleşen iptal kararı doğrultusunda (§ 14) rütbe

terfi ve kıdem tarihlerinin yeniden belirlenmesi ve özlük haklarının iadesi istemiyle 18/9/2015 tarihinde EGM'ye başvurmuştur. EGM'nin 20/10/2015 tarihli işlemiyle başvuru reddedilmiştir. Söz konusu işlemde, başvurucunun 2002 yılına ilişkin terfisinin 2014/1 sayılı Merkez Değerlendirme Kurulunca değerlendirildiği ve hakkında terfi etmez kararı verildiği (§ 15), bu nedenle söz konusu mahkeme kararının uygulanması konusunda hukuki imkânsızlık bulunduğu belirtilmiştir.

Başvurucu söz konusu işlemin iptali istemiyle 4/1/2016 tarihinde Denizli İdare Mahkemesinde (E.2016/3) dava açmıştır. Denizli İdare Mahkemesi 6/10/2017 tarihinde davayı reddetmiştir. Başvurucu karara karşı istinaf yoluna başvurmuştur. İzmir Bölge İdare Mahkemesi İkinci İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 31/5/2018 tarihinde istinaf talebini kabul ederek dava konusu işlemi iptal etmiştir.

Başvurucu, Edirne İdare Mahkemesi ile İzmir Bölge İdare Mahkemesinin kararlarının uygulanarak rütbe, terfi ve kıdem tarihlerinin yeniden belirlenmesi ve özlük haklarının iadesi istemiyle 17/7/2018 tarihinde EGM'ye başvurmuştur.

Başvurusundan herhangi bir sonuç alamaması üzerine 27/8/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Mahkeme, başvurucunun rütbesinin düşürülmesine ilişkin verilen karar hakkında açılan dava karara bağlanmamışken idare başvurucunun terfi durumunu görüşerek yeniden terfi etmeyeceği yönünde karar aldığını belirtmiştir.

Mahkemeye göre idare başvurucuya -eski hâle getirme ilkesine göre en uygun alternatif çözümü önererek- iptal kararına uyma iradesinde olduğunu ortaya koyması gerekir. Mahkeme, idarenin somut olayda böyle bir alternatif çözüm önerdiği ve/veya pasif bir tutum sergilemediğinin söylenemeyeceğini belirtmiştir. Olayda başvuru lehine verilen kesinleşmiş iptal kararlarının var olduğu ve uygulanmadığı, uygulanmama konusunda başvurucunun herhangi bir kusurunun bulunmadığı görülmektedir. Mahkeme, İdarenin de iptal hükmünün uygulanmasını sağlamak adına eski hâle getirme ilkesine göre en uygun alternatif çözümü önermek noktasında bir girişimde bulunmadığı anlaşıldığından başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında kararın icrası hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

RUKEN GÜNDÜZ BAŞVURUSU

Adil yargılanma hakkı, gerekçeli karar, somut delillerle doğrulanma

Başvuru Numarası: 2018/24786 Karar Tarihi: 13/9/2022

Başvuru, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı bir iddianın karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu, tespit edilen adresinde 10/12/2015 tarihinde yapılan arama sırasında yakalanmıştır. Başsavcılık, başvurucu ve diğer şüpheli B.Ç.yi silahlı terör örgütüne üye olma, korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda patlayıcı madde kullanma ve tehlikeli maddeleri izinsiz olarak bulundurma veya el değiştirme suçlarından tutuklanmaları istemiyle İstanbul 3. Sulh Ceza Hâkimliğine sevk etmiştir.

Sulh Ceza Hâkimliği başvurucunun korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda patlayıcı madde kullanma ve tehlikeli maddeleri izinsiz olarak bulundurma veya el değiştirme suçlarından tutuklanmasına, başvurucuya isnat edilen silahlı terör örgütü üyeliği ve B.Ç.ye isnat edilen tüm suçlar yönünden tutuklama taleplerinin reddine karar vermiştir.

Soruşturma sonucunda Başsavcılık; başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma, korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda patlayıcı madde kullanma ve tehlikeli maddeleri izinsiz olarak bulundurma veya el değiştirme suçlarından cezalandırılması talebiyle 25/4/2016 tarihli iddianame düzenlemiştir.

İddianamenin kabulü ile açılan dava İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin (Mahkeme) E.2016/138 sırasına kaydedilerek görülmeye başlanmıştır. Yargılamanın 25/10/2016 tarihli son celsesinde iddia makamınca esas hakkında mütalaa sunulmuştur. Söz konusu mütalaa başvurucunun isnat edilen tüm suçlardan beraatine ve tahliyesine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

Mahkeme; başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçundan 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezasıyla, tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması suçundan 6 yıl 11 ay 10 gün hapis cezası ve 27.760 TL adli para cezasıyla, genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçundan 1 yıl 3 ay hapis cezası ile

cezalandırılmasına karar vermiştir. Ayrıca genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçuna ilişkin hükmün açıklanmasının ertelenmesine karar vermiştir.

Başvurucu müdafii ve Cumhuriyet savcısının genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu yönünden verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına yaptıkları itiraz İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin 30/1/2017 tarihli kararı ile kesin olarak reddedilmiştir.

Başvurucu müdafii ve Cumhuriyet savcısı mahkûmiyet hükmüne karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi (Daire) 9/3/2017 tarihinde istinaf başvurularının esastan reddine oyçokluğuyla karar vermiştir.

Başvurucu bu karara karşı 30/3/2017 tarihinde temyiz kanun yolu başvurusunda bulunmuştur. Yargıtay 16. Ceza Dairesi 1/3/2018 tarihinde temyiz isteminin reddi ile hükmün onanmasına karar vermiştir.

Başvurucu, temyiz talebinin reddi sonrasında 9/8/2018 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

Başvurucu, Kanun değişikliği sonrasında Dairenin 9/3/2017 tarihli istinaf talebinin esastan reddi kararına terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme yönünden 7/11/2019 tarihinde temyiz başvurusunda bulunmuştur.

Yargıtay 16. Ceza Dairesi 23/9/2020 tarihinde temyiz isteminin reddi ile hükmün düzeltilerek onanmasına karar vermiştir.

Başvurucu, terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçundan kurulan hükme ilişkin temyiz talebinin reddi sonrasında 7/1/2021 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Mahkeme, gerekçeli karar, istihbari bilgiler içeren kolluk evrakı ve uzmanlık raporlarının içerikleri gözönüne alındığında başvurucunun bombayı kendisinin patlatmadığı yönündeki uzmanlık raporlarına dayalı savunmasının ve soruşturma evresinde dosyaya giren istihbari verilerin somut deliller ile doğrulanmadan hükme esas alınamayacağı yönündeki itirazlarının sonuca etkili olduğunu, başka bir deyişle kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğunu değerlendirmiştir.

Mahkeme, başvurucunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren bomba düzeneğini

ateşleyen kişinin kendi olmadığı yönündeki savunmasının uzmanlık raporu ile desteklendiği ve herhangi bir somut delil ile doğrulanmayan istihbari bilgilerin hükme esas alınamayacağına dair iddialarının mahkûmiyet gerekçesinde ayrı ve açık olarak tartışılmadığını ve karşılanmadığını belirtmiştir.

Mahkeme, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

ÖZEL HAYATA VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKINA İLİŞKİN BAŞVURULAR

RİDVAN YAVAŞCAN BAŞVURUSU

Başvuru No : 2018/20514 R.G. Tarih ve Sayı : 09.11.2022 – 32008

Başvuru, hakkında silahlı terör örgütü üyeliği suçlamasıyla devam eden kovuşturma sebebiyle müdafilikten 1 yıl yasaklanmasına ilişkin kararın masumiyet karinesini ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu Bursa'da avukatlık yapmaktadır. Silahlı terör örgütü suçlamasıyla gözaltına alınan müvekkilinin ifadesine katılmak istemiştir. Başvurucunun halihazırda silahlı terör örgütüne üye olma suçlamasıyla ceza davası sürdüğü için ifadeye katılmasına izin verilmemiştir. Buna ilişkin olarak 17.04.2018'de tutanak tutulmuştur. Bursa Cumhuriyet Başsavcılığı Sulh Ceza Hakimliği'nden aynı tarihte başvurucunun 1 sene boyunca müdafilikten yasaklanmasını talep etmiştir. Sulh Ceza Hakimliği, başvuru hakkında devam eden söz konusu yargılama sebebiyle 18.04.2018'de kovuşturma konusu suçla sınırlı kalmak üzere başvurucunun 1 yıl boyunca müdafilikten yasaklanmasına karar vermiştir.

Başvurucu henüz müdafilikten yasaklama kararı yokken müvekkilinin ifadesi sırasında alınmadığını, daha sonra müdafilikten yasaklama kararı verildiğini belirtmiştir. Başvurucu, avukatın kovuşturma aşamasında dosyası bulunurken müdafilikten 1 sene boyunca yasaklanmanın kanuni olduğunu fakat bu karar alınırken hakimin takdir yetkisinin olduğunu

ve başvuruya konu olayda alınan kararda bu takdir yetkisinin nasıl kullanıldığına ilişkin yeterli gerekçe ortaya koyulmadığını söylemiştir. Başvurucu yasaklama kararı verilmesi için avukatın dahil olduğu soruşturmayı veya kovuşturmayı etkileyecek olumsuz davranışlarının olması gerektiğini fakat kendisiyle ilgili böyle bir tespitin yapılmadığını belirtmiştir. Mesleki faaliyetlerini kısıtlayan kararın ölçülü olmadığı, gelir kaybına uğrayacağını; mülkiyet hakkı ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği şikayetini ileri sürmüştür.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Anayasa Mahkemesi, başvuru konusu olayı, özel hayat ile irtibatla olarak değerlendirmiştir. Mahkemeye göre saygın ve sosyal ilişkiler gerektiren avukatlık mesleğinin 1 yıl süre ile kısıtlanması, sosyal ilişkileri olumsuz yönde etkileyebileceği ve dolayısıyla özel hayatı ilgilendirdiği değerlendirilmesi yapılmıştır. Mahkeme, başvurucunun 1 yıl süreyle müdafilikten yasaklanmasına ilişkin sunulan gerekçenin sadece hakkında müvekkili ile benzer suçlamayla kovuşturma açılması olduğunu söylemiştir. İtiraz mercinin verilen kısıtlama kararı ile ilgili sınırlı bir inceleme yaptığını belirtmiştir. Mahkemeye göre avukatın müdafilikten yasaklanması örgütsel mücadele konusunda kamu yararı görülebilecek bir uygulamadır. Fakat yasaklama uygulanırken hakimin takdir yetkisinin olduğu, bu yetkinin denetlenecek derecede gerekçe içermesi gerekmektedir. Mahkeme, somut olayda ise başvuru ile ilgili olarak müdafilikten yasaklama konusunda genel bir yasaklamayı gerektirecek bir tespitin yapılmadığını, söz konusu kararın hangi zorunlu koşullar sebebiyle verildiğinin açıklanamadığını belirtmiştir. Bu sebeplerle Anayasa Madde 20’de korunan *özel hayata saygı hakkının* ihlal edildiği kararını vermiştir. Giderim yönünden ise başvurucuya ödenmek üzere maddi olarak zarara uğradığına ilişkin belge sunmaması sebebiyle sadece manevi tazminat talebine karşılık 13.000 TL tazminata hükmedilmiştir. Mahkeme, başvurucunun masumiyet karinesinin ihlal edildiğine yönelik iddiasını ise verilen yasaklama kararı ile ilgili olarak başvurucuya yöneltilen herhangi bir suçlama olmadığını ilgili ilkenin ihlal edildiği iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir.

FIRAT GERÇEK BAŞVURUSU

Başvuru No: 2019/25604 R.G. Sayı ve Tarih : 15.11.2022 - 32014

Başvuru, başvurusunun iş arkadaşıyla mesajlaşma kayıtlarının gerekçe gösterilerek iş akdinin feshedilmesi sebebiyle özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu, özel bir şirkette çalışmaktadır. İş arkadaşıyla iş sebebiyle kendilerine verilen telefon üzerinden gerçekleşen mesajlaşma içerikleri sebebiyle iş akdi feshedilmiştir. Başvurucu, işe iade davası açarak feshin geçersizliğini ileri sürmüştür. Mahkeme, mesaj içeriklerinin haklı nedenle fesih sebebi sayılacağına karar vermiştir. İstinaf incelemesi sonucunda talep reddedilmiştir. Gerekçe olarak başvurusunun mesajlaştığı cep telefonunun işverence verilmiş olması ve işyeri için geçerli olan kurallarda işverence verilen telefonların sadece iş için kullanılması gerektiğine dair kuralın bulunması başvurusunun bu kurala aykırı hareket ettiği ve feshin geçerli fesih sayılacağı bu konuda yerel mahkemenin haklı fesih gerçekleşmiştir gerekçesinin hatalı olduğu şeklinde olmuştur. Başvurucu, iş arkadaşıyla mesajlaşmalarının hukuka aykırı şekilde elde edildiğini, içeriklerin kişisel veri teşkil ettiğini ve bu şekilde özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Mahkeme, olayı özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyeti yönünden incelemeye karar vermiştir. Olayın bir özel hukuk ilişkisi çerçevesinde gerçekleşmesine karşın mahkeme, bu konuda devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında bir incelemenin olabileceğini belirtmiştir. Mahkeme, işverenin denetleme ve işyerinde işin düzenli yürütülmesi ile kişilerin özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyeti arasındaki dengenin sağlanıp sağlanmadığını incelemiştir. Somut olayda içerikler, başvurusunun mesajlaştığı iş arkadaşını telefonunun işverene teslim edilmesi sonucu elde edilmiştir. Mahkeme, işyerinde oluşturulan “İletişim Araçları Politikası”na riayet edilmemesi halinde söz konusu olacak yaptırım konusunda yeterli açıklama yapılmadığını belirtmiştir. İstinaf mercinin bu konuda bir açıklamanın olup olmadığını sorgulamadığını belirtmiştir. Somut olayda, işverenin başvurusunun göndermiş olduğu mesajların incelenmesi konusunda işyeri ile ilgili yapılan bir inceleme sırasında elde edilmiş olduğu savunmasının eldeki veriler doğrultusunda doğru olmadığı belirtilmiştir. Mahkeme, yapılan müdahalenin orantılı olması için ulaşılan verilerin ulaşılmak istenen amaçla sınırlı olması gerektiğini belirtmiştir. Bu arada işçi menfaati ile ulaşılmak istenen amaç arasında adil bir dengenin sağlanması gerektiğini vurgulamıştır. Mahkeme, yerel mahkemelerin, feshe konu olan mesaj içeriklerinin denetlenmesi karşısında başvuru işçinin

özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin değerlendirilmediğine dikkat çekmiştir. Mahkeme belirttiği sebepler doğrultusunda özel hukuk ilişkisi içerisindeki durum ile ilgili mahkemelerin özenli bir yargılama gerçekleştirmediği ve devletin bu şekilde pozitif yükümlülüğünü ihlal ettiği sonucuna varmış ve özel hayata saygı hakkının ve haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

MEHMET ERDOĞAN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2019/18371 Karar Tarihi: 16/11/2022

Başvuru, tutuklu olan başvurucuya antialerjik özellikli pamuklu iç çamaşırlarının teslim edilmemesi nedeniyle kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Olay tarihinde Manisa T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu olan başvurucu; *kronik ürtiker ve vitiligo* hastası olduğunu, antialerjik özellikli yüzde yüz pamuk olan iç çamaşırları giymesi gerektiğini belirterek ailesi tarafından getirilen ve emanet eşya deposuna kaldırılan bu özelliğe sahip iç çamaşırlarının kendisine teslim edilmesi talebiyle Kuruma başvurmuştur. Başvurucu, aile hekimliği tarafından 27/10/2017 tarihinde düzenlenen ve "*Kronik ürtiker ve vitiligo hastalığı nedeniyle antialerjik pamuklu iç çamaşırı kullanması zorunludur.*" şeklinde değerlendirmeler içeren sağlık raporunu da Kuruma sunmuştur.

Kurum 23/10/2018 tarihinde başvurucunun Manisa Devlet Hastanesi Cildiye Polikliniğine sevkini sağlamıştır. Uzman hekim tarafından düzenlenen raporda başvurucunun on beş yıldır devam eden söz konusu rahatsızlığı nedeniyle antialerjik iç çamaşırı giymesi gerektiği ifade edilmiştir.

Kuruma yaptığı başvuruların reddedilmesi üzerine başvurucu 10/12/2018 tarihinde Manisa İnfaz Hâkimliğine şikâyet dilekçesi sunmuştur. Dilekçesinde, yaşadığı sağlık sorunlarının günden güne arttığını ve ailesinin getirdiği iç çamaşırlarının verilmemesi şeklindeki uygulamanın keyfi ve hukuksuz olduğunu ileri sürmüştür.

İnfaz Hâkimliği 8/4/2019 tarihinde şikâyetin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, Kuruma müzekkere yazılarak pamuklu iç çamaşırı satışının yapılıp yapılmadığının sorulduğu

belirtilmiş ve cevap yazısında Kurum kantininde yüzde doksan beş pamuklu ve yüzde yüz pamuklu olmak üzere iç çamaşırı satışının yapıldığının bildirildiği ifade edilmiştir. Başvurucu tarafından anılan karara karşı yapılan itiraz kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle Manisa 1. Ağır Ceza Mahkemesince reddedilmiştir.

Başvurucu nihai hükmü 24/4/2019 tarihinde öğrendikten sonra 23/5/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Başvurucu, özellikle iç çamaşırı edinme talebinin gerekçesi olarak yaşadığı rahatsızlığı göstermiştir. Dosya kapsamında yapılan incelemede, mevcut olan sağlık sorunları nedeniyle başvuru hakkında 27/10/2017 ve 23/10/2018 tarihlerinde düzenlenen sağlık raporlarında antialerjik özellikli iç çamaşırı giymesi gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucunun taleplerinin haksız yere karşılanmadığı iddiasıyla ilgili olarak derece mahkemelerince yapılan değerlendirmelerde ise Kurum kantininde pamuklu iç çamaşırı satışının yapıldığı belirtilmiştir.

Başvuruya konu süreç değerlendirildiğinde *kronik ürtiker ve vitiligo* rahatsızlığı bulunan başvurucunun yeterli tıbbi donanımı ve personeli bulunan sağlık kuruluşlarına sevkini yaptığı ve sağlık sorununun takip edildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacıyla aileler tarafından tutuklu ve hükümlülere kıyafet teslimine yönelik olarak kısıtlayıcı düzenlemeler yapılması makul karşılanmalıdır. Somut olayda ise Kurum kantininde pamuklu iç çamaşırı satışının yapıldığı gerekçesiyle talebi reddedilen başvurucunun satışı yapılan söz konusu çamaşırların kendisi için uygun olmadığı hususunda sağlık raporlarına dayalı olarak ileri sürdüğü nedenler irdelenmemiş ve başvurucunun özel durumunu gözardı eden bir yaklaşımla değerlendirmeler yapılmıştır. Bu durumda müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca cevap verdiği de söylenemeyecektir.

Neticede başvurucunun katlanması gereken bireysel külfet karşısında Kurum güvenliğinin sağlanmasına yönelik güdülen amaca neden üstünlük tanındığı hususunda bir açıklama yapılmaması ve zorunlu bir toplumsal ihtiyacın bulunduğu konusunda ikna edici gerekçeler ortaya konulmaması nedenleriyle başvurucunun maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı kanaatine varılmıştır.

Belirtilen sebeplerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiğine karar veren Mahkeme ihlalin

giderilmesi adına yeniden yargılama yapılmasına ve başvurucuya net 13.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

ALİ ÇÖKELEKOĞLU VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2019/1464

Karar Tarihi: 2/11/2022 R.G. Tarih ve Sayı: 6/12/2022 - 32035

Başvuru, nüfus kaydının kapalı olduğu gerekçesine dayanılarak soyadı tashihi talebinin reddedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucular, yaşadıkları Almanya'da resmî makamlara başvurarak soyadlarını 3/1/2006 tarihinde *Kaplan* olarak değiştirmiştir. Birinci başvurunun İçişleri Bakanlığının 20/4/2006 tarihli kararı ile Türk vatandaşlığından çıkmasına izin verilmiş; birinci başvuru çıkma belgesini aldığı 2/6/2006 tarihinde Türk vatandaşlığını kaybetmiştir. İkinci ve üçüncü başvurucular hem Türk hem Alman vatandaşı olup Almanya'da yaşamaktadır. Başvurucular 13/11/2014 tarihinde Ankara 5. Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açarak Almanya resmî makamları tarafından verilen belgelerde yalnızca *Kaplan* soyadının bulunduğunu, *Çökelekoğlu* soyadının kullanılmadığını, bu durum resmî kayıtlarda ve özel kurum ve kuruluşların kayıtlarında karışıklığa neden olduğundan özel hayatta ve iş hayatında zorluklar yaşadıklarını belirtmiş ve nüfus kayıtlarında *Çökelekoğlu* olarak geçen soyadlarının *Kaplan* olarak değiştirilmesini talep etmiştir.

Mahkeme 8/9/2015 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararda birinci başvuru Alman vatandaşı olduğundan nüfus kaydının kapalı hâle getirildiği, bu nedenle soyadının değiştirilmesinin mümkün olmadığı, ikinci başvurunun Türk Medeni Kanunu'nun 187. maddesi gereğince eşinin soyadını kullanması gerektiği, reşit olmayıp müşterek çocuk olan üçüncü başvurunun ise 4721 sayılı Kanun'un 321. maddesi gereğince reşit oluncaya kadar babasının soyadını kullanması gerektiği belirtilerek başvuru sahiplerinin soyadı değişikliklerinin mümkün olmadığı belirtilmiştir.

Başvurucuların temyiz talebi Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 25/4/2018 tarihli kararıyla, karar düzeltme talebi ise Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 22/11/2018 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Somut olayda Türk olup Alman vatandaşı olan başvuruçuların her iki ülkenin nüfus kaydında farklı soyadlarının bulunduğu anlaşılmıştır. Başvuruçular Almanya resmî kayıtlarında soyadlarının *Kaplan* olarak, Türkiye nüfus kayıtlarında ise *Çökelekoğlu* olarak yer aldığını, bu durumun hukuki işlemlerde ve resmî kurumlarda zorluklara sebep olduğunu belirterek Türkiye nüfus kayıtlarında düzeltme yapılmasını talep etmiştir. İsim konusundaki farklılıkların giderilmesine yönelik gerekli bir hâlin var olup olmadığı hususu irdelenmeksizin, temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmeler dikkate alınmaksızın derece mahkemeleri tarafından başvuruçuların isim tashihi talebinin reddedilmesi, kamunun ve bireylerin çatışan çıkarları arasında ölçülü ve adil bir denge kurmamaktadır.

Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine, karar veren Mahkeme kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 5. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

SERKAN FİLİZ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2019/39365 Karar Tarihi:19.10.2022

Başvuru, telefonla görüşme gününün öğrenim gören çocuğuyla görüşmeyi sağlayacak şekilde belirlenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Ereğli/Konya T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Kurum) tutuklu olarak bulunan başvuruçucu; Eskişehir'de ikamet eden çocuğunun eğitim durumu nedeniyle haftalık telefonla görüşme gün ve saatinin hafta sonuna alınması için İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığına (Kurul) müracaat etmiştir. Başvuruçunun talebi Kurul tarafından reddedilmiştir. Ret kararının gerekçesinde ceza infaz kurumunda kapasitenin üzerinde kişi barındırılması ve personel sayısının yetersizliği nedeniyle hafta sonu görüş yaptırılmasının güvenlik açısından riskli olacağı ifade edilmiştir. Başvuruçunun bu karara karşı İnfaz Hâkimliğine yaptığı şikâyet Kurul kararındaki gerekçelere istinaden reddedilmiştir. Ret kararına karşı yapılan itiraz da reddedilmiştir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir. Mahkeme, Başvurucunun talebi personel yetersizliği, güvenlik zaafı gibi nedenlerle reddedilmiş ise de hafta sonu görev yapan personelin sayısı ve görevlerine dair somut bilgilere kararda yer verilmediğini, yaşanacağı belirtilen güvenlik sorunu hakkında genel ifadeler dışında çocuğun üstün yararını da gözetken ikna edici ve objektif bir gerekçe ya da güvenlik riskine ilişkin somut bir olay ortaya konulmadığını, telefonla görüşme gün ve saatinin hafta sonu olacak şekilde ayarlanmasının Ceza İnfaz Kurumunun güvenliğini ne şekilde tehlikeye düşüreceği ilgili kararlarda somut ve yeterli şekilde açıklanmadığını belirterek bu durumda idarenin uygulaması ve yargı kararları birlikte değerlendirildiğinde çocuğun üstün yararı gözetilerek aile ilişkilerinin devamlılığını sağlayacak şekilde hareket edilmediği, başvurucunun talebinin neden karşılanamadığı hususunda ilgili kararlarda somut ve yeterli bir şekilde gerekçe sunulmadığı, dolayısıyla aile hayatına saygı hakkı bakımından devletten beklenen pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmediği sonucuna ulaşmıştır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

DERYA YÜCEL BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2019/41655 Karar Tarihi:19.10.2022

Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun babasının cenaze törenine katılması için izin verilmemesi nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu, FETÖ/PDY üyesi olma suçundan Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) hükümlü olarak bulunmaktadır. Başvurucu 18/11/2019 tarihinde babasının vefatını öğrenmiş ve 19/11/2019 tarihinde babasının cenaze törenine katılma talebiyle Bayburt Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) başvurmuştur. Başsavcılık cenazenin defnedileceği yerde güvenliğin sağlanamayacağına dair edinilen bilgiler nedeniyle talebi reddetmiştir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Başvurucu katılmayı talep ettiği İzmir'in Torbalı ilçesinde yapılacak cenaze töreni için gerekli ve masraf ücretini yatırdığını belirtmektedir. Başvurucuya 19/11/2019 tarihinde Başsavcılık tarafından verilen yanıtta cenaze definine katılmasında cenazenin defnedileceği yerde güvenliğin sağlanamayacağına dair edinilen bilgiler nedeniyle talebin reddedildiğinden söz edilmiştir. Mahkeme, başsavcılığın başvurunun cenaze törenine katılabilmesini sağlamaya yönelik durumun gerektirdiği özeni gösterdiğini, ilgili personelin görevlendirilmesi için alternatif çözümler denediğini ortaya koyamadığını, gerekçe olarak cenazenin defnedileceği yerde güvenliğin sağlanamayacağına dair edinilen bilgiler somut olgu ve olaylara dayandırılmadığını, dolayısıyla Başsavcılık kararında gösterilen gerekçe, başvurunun çıkarları ile toplumun çıkarları arasında adil denge kurulmasına yönelik ikna edici, ilgili ve yeterli unsurlara sahip olmadığını, bu durumda, başvurunun cenaze törenine katılma ve ailesine destek olma imkânından yoksun kalmasında kamu makamlarının talebin reddedilmesi şeklindeki müdahalesinin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşmıştır.

K.B.A BAŞVURUSU

Başvuru Numarası:2019/12879 Karar Tarihi: 16/11/2022

Başvuru, zorlama hapsi uygulanması talebinin reddi nedeniyle kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu, yaşadığı evinin bulunduğu apartman yöneticisinin tehdit ve hakaretlerine maruz kaldığı gerekçesiyle 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'a (6284 sayılı Kanun) göre tedbir talebinde bulunmuştur. Ankara 3. Aile Mahkemesinin (Mahkeme) 17/12/2018 tarihli kararıyla başvuru lehine B.B. ve S.D. hakkında 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a), (c), (e), (f), (g) ve (h) bentleri uyarınca bir ay süreyle geçerli olmak üzere tedbir kararı verilmiştir. Başvurucu tedbir kararının ihlal edildiği iddiasıyla S.D. hakkında zorlama hapsi cezası verilmesi talebiyle 20/12/2018 tarihinde şikâyetçi olmuşsa da talebi mahkeme tarafından konusu tedbir kararının ihlal edildiğine yönelik somut bir delilin bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvurucunun anılan karara itirazı Ankara 4. Aile Mahkemesinin 1/3/2019 tarihli kararıyla reddedilmiştir. İtiraz mercii karar gerekçesinde, Mahkemenin gerekli

inceleme ve değerlendirmeyi yaptığı ve delilleri değerlendirdiğı belirtilmiştir. Başvurucu vekili nihai kararı 27/3/2019 tarihinde tebliğ aldıktan sonra 25/4/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Başvurucu; mahkemelerce 6284 sayılı Kanun'un uygulanmadığını, tedbir kararının ihlali nedeniyle zorlama hapsi verilmediğini, mahkemelerin davaya bakmaktan kaçındığını, kararların gerekçesiz ve ilgisiz olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının, yaşam hakkının ve hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvurucu ayrıca, isminin kamuya açık belgelerde gizlenmesi talebinde bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi, tedbir kararı veren mahkemenin tarafların olayla ilgili beyanlarını dinlediğı, ilgili mahkeme dosyasını UYAP üzerinden temin ederek incelediğı, başvurunun bulunduğu binanın güvenlik kamera kayıtları ile polis çağrı merkezine ait görüşme kayıtları ile polis tutanağını dosyaya getirterek değerlendirdiğini, bu itibarla mahkemenin somut olayın özelliklerini dikkate alarak gerekli inceleme ve araştırmayı yaptığını ve başvurunun maddi ve manevi varlığının korunması hakkı kapsamında devlete ait pozitif yükümlölüklerin gereğı gibi yerine getirilmediğinden söz edilemeyeceğine kanaat getirmiştir. Mahkeme, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlal edilmediğine, Kamuya açık belgelerde başvurunun kimliğinin gizli tutulması talebinin kabulüne karar vermiştir.

GÖRKEM ÇAKMAK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2016/1499 Karar Tarihi: 22/11/2022

Başvuru; tıbbi ihmal sonucu zarara uğranılması nedeniyle kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğı iddialarına ilişkindir.

ARKA PLAN:

1988 doğumlu olan birinci başvuru, ikinci ve üçüncü başvurunun çocukları, dördüncü başvurunun ise kardeşidir. Birinci başvuru, yüksek tansiyon şikâyeti ile 2003 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi Pediatrik Kardiyoloji Kliniğine başvurmuştur. Muayene

sonrasında *rekoarktasyon* tanısı konularak balon *anjioplasti* uygulanmıştır. Ancak bu tedavinin başarılı olmaması nedeniyle anılan hastanenin Kardiyoloji Kalp Cerrahisi Konseyi (Konsey) tarafından ameliyat kararı alınmış ve 10/7/2003 tarihinde yapılan ameliyat esnasında oluşan kanama nedeniyle birinci başvuru bitkisel hayata girmiştir.

Başvurucular, hizmet kusurundan kaynaklanan zararlarının giderimi istemiyle İzmir 2. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) 29/3/2004 tarihinde tam yargı davası açmıştır. Yargılama sürecinde idarenin hizmet kusuruna ilişkin Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Kalp ve Damar Cerrahisi Ana Bilim Dalı öğretim üyelerinden oluşan heyet tarafından 20/10/2005 tarihli bilirkişi raporu hazırlanmıştır. Anılan raporda; birinci başvuruçunun daha önce *aort koarktasyonu* nedeniyle ameliyat olduğu, 5/3/2003 tarihinde yapılan ameliyatın ise mevcut yapışıklıklar, birinci başvuruçunun yaşının ilerlemesinden dolayı aort damarındaki yapısal değişiklikler gibi nedenlerle kanama riski olan zor bir ameliyat olduğu belirtilmiştir. Bu ameliyatın *aort koarktasyonu* uzmanlığı olan her kalp cerrahı tarafından gerçekleştirebileceği ancak her hekimin başına gelebilecek riskleri barındırdığı vurgulanarak ameliyata giren doktorların ameliyatın yöntemi dâhil ciddi ağır ihmallerinin ve hizmet kusurlarının bulunmadığı ifade edilmiştir.

Başvurucuların bilirkişi raporuna itirazlarını da dikkate alan Mahkeme, raporun hükme esas alınacak nitelikte olmadığı gerekçesiyle Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumundan (ATK) rapor alınmasına karar vermiştir. Adli Tıp Kurumu 3. Adli Tıp İhtisas Kurul (Kurul), ameliyata katılan doktorların beyanları ile tetkik ve tedavi belgelerini incelemiş ve birinci başvuruçuyu muayene ederek 23/6/2006 tarihli raporu hazırlamıştır. yapılan tedavinin tıp kurallarına uygun olduğu yönünde değerlendirmeye yer verilmiştir. Başvurucular vekili, anılan rapora itiraz etmiş ve Yüksek Sağlık Şurasından rapor alınmasını talep etmiştir. Mahkeme, anılan bilirkişi raporundaki tespitlere dayanarak 28/9/2006 tarihinde davanın reddine ve 10.900 TL vekâlet ücretinin başvuruçulardan tahsiline karar vermiştir. Başvurucular vekili bu kararı temyiz etmiştir. Danıştay Onuncu Dairesi 31/3/2009 tarihinde kararın bozulmasına karar vermiştir.

Bozma kararına uyularak yapılan yargılamada Mahkeme, bozma kararında belirtilen hususları karşılar nitelikte rapor hazırlanması için dosyayı ATK'ya göndermiştir. ATK 3. Adli Tıp İhtisas Kurulu, Danıştayın kararında belirtilen hususlara ilişkin 14/7/2010 tarihli mütalaayı sunmuştur. Kurul; *koarktasyon* ameliyatlarında kanama riskinin mevcut olduğunu, somut olayda kanama gerçekleştiğinde cerrahi ekibin ilk etapta standart yöntemlerle

kanamayı durdurmaya çalıştığını, başarılı olamayınca *kardiovaskülerby-pass* yaptığını vurgulamıştır. *Perfüzyon Kayıt Formu* incelendiğinde *kardiovaskülerby-passa* zamanında girildiğinin anlaşıldığını, bu nedenle görevli tabiplerin uygulamalarının tıp kurallarına uygun olduğunu ifade etmiştir. Başvurucular vekili Genel Kurul raporuna itirazında; Danıştayın bozma kararında belirtilen hususlarla ilgili bir değerlendirme yapılmadığını, Adli Tıp 3. İhtisas Kurulunun Danıştay tarafından yetersiz görülen raporunun aynen tekrar edildiğini belirtmiştir. Mahkeme ATK Genel Kurul raporunu esas alarak 21/12/2011 tarihinde davanın reddine, idare lehine 14.830 TL vekâlet ücretine karar vermiştir. Başvurucuların temyiz talebi üzerine, Danıştay Onbeşinci Dairesi 25/12/2013 tarihinde derece mahkemesi kararının tazminat talebinin reddine ilişkin kısmının onanmasına, hükmedilen vekâlet ücreti yönünden bozulmasına karar vermiştir. Başvurucuların ve idarenin karar düzeltme talebi de anılan Dairenin 12/11/2015 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Mahkeme, yargılamanın 11 yıl 7 ay sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddiasına ilişkin yaptığı değerlendirmede 31/7/2018 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla ilgili bireysel başvuruların Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu (Tazminat Komisyonu) tarafından incelenerek karara bağlanması öngörüldüğünü, Tazminat Komisyonuna başvuru imkânının getirilmesine ilişkin yolu ulaşılabilir olma, başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesinin bulunup bulunmadığı yönünden inceleyerek Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna vararak başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle başvurunun kabul edilemezliğine karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesi Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında devlete düşen pozitif yükümlülüklerin somut olay bağlamında yerine getirilip getirilmediğini denetlemek durumunda olduğunu belirterek başvuruya konu olayı, devletin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına ilişkin pozitif yükümlülüğü kapsamında incelenmiştir.

Mahkeme, yargılama süreci bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde başvurucuların, davanın her aşamasında kanamaya yaklaşık bir saat geç müdahale edilmesi ile kalp ve akciğer makinesine bağlandıktan sonra klemlemlerle kanın durdurulmasının sonuca etkili olduğunu iddia ettiğini belirterek Danıştay Onuncu Dairesinin de kanama başladıktan 51 dakika sonra kanamayı durdurmak için kullanılan kalp ve akciğer makinesine hastanın bağlandığını tıbbi

belgelerden tespit ettiğini vurgulamıştır. Bu tespiti de gözeterek birinci başvuruçunun makineye geç bağlanıp bağlanmadığı, makineye daha erken bağlanması hâlinde oluşan sonucun meydana gelip gelmeyeceği, makineye bağlandıktan hemen sonra kan dolaşımının klemlemlerle kesilmesinin sonuca etkili olup olmadığı hususlarının açıklığa kavuşturulması gerektiğini vurgulayarak bu hususları karşılar nitelikte Adli Tıp Kurumu Genel Kurulundan rapor alınması gerektiğini belirtmiştir. Bozma kararı sonrası yapılan yargılamada Mahkemenin hükme esas aldığı ATK Genel Kurul raporu incelendiğinde Danıştayın tespit ettiği hususlara yönelik bir araştırma yapılarak bir kanaat bildirilmediği, sadece 3. İhtisas Kurulunun bir detay içermeyen mütalaasına yer verilerek İhtisas Kurulunun Danıştay tarafından yeterli görülmeyen raporunun sonucunun büyük oranda tekrarlandığını belirten mahkeme bu durumda başvuruçuların somut olayda idarenin hizmet kusurunun olup olmadığının tespiti bağlamında davanın esasını etkileyecek ve Danıştay tarafından da kabul gören itiraz ve iddialarının ATK Genel Kurul raporunda, dolayısıyla bu raporu hükme esas alan Mahkeme kararında tartışılıp karşılandığı söylenemeyeceği kanaatine varmıştır. Mahkeme, ayrıca başvuruçuların söz konusu tıbbi müdahaleden önce olası riskler hakkında bilgilendirilmediklerini ve gerektiği şekilde rızalarının alınmadığını ileri sürdüklerini belirterek birinci başvuruçunun vücut bütünlüğüne yönelik tıbbi müdahale öncesinde hasta haklarına uygun şekilde başvuruçuların aydınlatılmadığı ve rızanın alınmadığı iddiası yargılamanın sonucuna doğrudan etki edebilecek mahiyette olduğu, başvuruçuların söz konusu iddialarını yargılama sürecinde ileri sürdüğü ancak ilgili kararlarda bu konuyla ilgili hiçbir gerekçeye yer verilmediği gözetildiğinde anılan iddianın yargılama makamları tarafından karşılanmadığı kanaatine varmıştır. Mahkeme, açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkının ihlal edildiğine kanaat getirerek yeniden yargılama yapılmasına karar vermiştir.

İFADE VE ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN BAŞVURULAR

KASIM ÇİFTÇİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

Başvuru No: 2019/33243 R.G. Tarih ve Sayı : 09.11.2022 – 32008

Başvuru, sosyal medya paylaşımları sebebiyle iş akitleri feshedilen başvuruçuların ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucular, Van ilinde bir firmada çalışmaktadırlar. Van Valiliği Ohal Bürosu, yaptığı araştırmalarda başvurucuların sosyal medya hesaplarından terör örgütleri ile ilgili paylaşımların olduğunu tespit ederek bu sonuçları ilgili firmaya göndermiştir. Firma, başvurucuların terör örgütleriyle irtibat/iltisaklı oldukları gerekçesiyle iş akitlerini feshetmiştir. Başvurucular, feshin geçersiz olduğu gerekçesiyle iş mahkemesinde dava açmıştır. Mahkeme, işvereni haklı bulmuş ve başvurucuların terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı olabileceği gerekçesiyle davayı reddetmiştir. İstinaf mercii, başvurucular hakkında bir cezai soruşturmanın olup olmadığının araştırılması, başvurularda işvereni haklı çıkaracak olan davranışın saptaması yapılmadan karar verilmesi sebebiyle verilen kararı kaldırmıştır. İlk derece mahkemesi, başvurucuların terör örgütü argümanlarını beğendikleri veya terörü, suçu övdükleri paylaşımları sebebiyle işveren nezdinde güven ilişkisinin ortadan kalkacağını haklı olduğuna karar verilmiş ve davayı reddetmiştir. İstinaf mercii, söz konusu paylaşımlar sebebiyle işveren ile güven ilişkisini zedelemesinin söz konusu olduğu ve geçerli fesih olduğu kararı verilmiştir. Başvurucular iş akitlerinin paylaşımları sebebiyle feshedilmesi ve mahkemelerin bu konuda çelişkili kararlar verdiği sebepleriyle; adil yargılanma hakkının, mülkiyet hakkının, özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Mahkeme, başvurucuların ifadeleri sebebiyle iş akitlerinin feshedilmesi durumundaki şikayetleri ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmeye karar vermiştir. İlgili hakkın korunmasında devletin negatif ve pozitif yükümlülüklerinin olduğuna değinmiştir. Mahkeme, kamu görevlileri ile ilgili araştırmaların yanında özel hukuk alanında çalışan kişilerle ilgili yapılan Ohal Bürosu araştırmalarının üzerinde durmuştur. Ve ifade özgürlüğünün korunması bağlamında devletin üzerine düşen sorumlulukları ve gerekli tedbirleri alıp almadığının değerlendirmesini yapacağını belirtmiştir. Mahkeme, özel hukuk ilişkisi içindeki söz konusu durumda yargısal denetimin uygulanması, çatışan menfaatler arasında adil bir denge kurulup kurulmadığını dolayısıyla devletin pozitif yükümlülüklerine aykırı davranılıp davranılmadığını incelemeye karar vermiştir. Mahkeme, ilk derece mahkemesinin bozmadan sonra yaptığı incelemede, hangi paylaşımların ne şekilde işçi-işveren arasındaki güveni zedelediğini açıklamadığını söylemiştir. Mahkeme, İş Kanunu'ndaki geçerli fesih sebebini değerlendirmiş ve hükme göre işçinin davranışlarının işyerinde olumsuz bir sonuca sebep olması durumunda geçerli bir fesih sebebi sayılabileceğini belirtmiştir. Somut olayda derece

mahkemelerinin bu konuda bir açıklama yapmadığını, başvuruçuların ifadeleri sebebiyle işverenin zarar gören menfaatinin neler olduğunun açıklanmadığını söylemiştir. Bu sebeplerle işten çıkarmanın bu açıdan ağır bir yaptırım olduğu sonucuna varılmıştır. Anayasa Mahkemesi, mahkemelerin k Anayasa Madde 26’da verilen güvencelere uygun hareket etmediği gerekçesiyle ifade özgürlüğü ihlali kararını vermiştir.

ÜMİT ÇOBANOĞLU BAŞVURUSU

Başvuru No: 2018/5104 R.G. Tarih ve Sayı: 16.1./2022 – 32015

Başvuru, cezaevindeki başvuruçunun dışarıdaki bir kişiye siyasal eleştiri içeren yazı ve karikatür göndermesinin engellenmesinin ifade özgürlüğü ihlali iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvuruçucu, Edirne F Tipi Yüksek Güvenlikli Cezaevinde hükümlü olarak bulunmaktadır. Kurum dışındaki bir kişiye mektup ve karikatür çizimlerinin olduğu dokümanlar göndermek istemiştir. Belgeler, içerikleri nedeniyle Cezaevi Disiplin Kurulu’na gönderilmiştir. Kurul, mektubun sakıncalı olmadığını fakat diğer belgelerin terörü öven ve devlet büyüklerini küçümseyen ibareler içerdiği tespitini yapmıştır. Belgelerin içeriği; başvuruçunun işkence gören bir kişiye ithafen yazılmış bir düz yazı ve karikatürlerden oluşmaktadır. Karikatürlerde; devlet görevlilerinin belli kişilerle ilgili terörist oldukları şeklinde kamuoyu oluşturmaya çalıştıkları, yasaklayıcı eylemleri, işkence gerçekleştiren kolluğun korunduğu ve AİHM in bazı kararlarının eleştirildiği çizimler yer almıştır. Başvuruçucu kurulun kararı sonrası Edirne İnfaz Hakimliği’ne itirazda bulunmuştur. Hakimlik, kurul kararının yerinde olduğu gerekçesiyle başvuruçunun itirazını reddetmiştir. Bu karara karşı itirazda bulunulmuş ve Edirne 1. Ağır Ceza Mahkemesi, kararın usul ve yasaya uygun olduğu kararını vermiş ve itirazı kesin olarak reddetmiştir. Başvuruçucu, karikatürlerinin siyasi eleştiri sınırında yer aldığını, resim, karikatür sanatıyla uğraştığını, makaleler yazdığını ve bunların yayınlarda yer aldığını belirtmiş ve yaşadığı engellemeyle telif ücreti alma hakkından mahrum edildiğini belirterek çalışma hakkı ve ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Anayasa Mahkemesi, somut olayı ifade özgürlüğü çerçevesinde değerlendirmiştir. Mahkemeye göre cezaevinde bulunan hükümlü ve tutuklular Avrupa İnsan Hakları

Sözleşmesi ile korunan temel hak ve özgürlüklerin tamamına sahiptir. Mahkeme, ifade özgürlüğünün mutlak bir hak olmadığına ve belli koşullarda sınırlandırılabilmesine dikkat çekmiştir. Mahkeme, başvurunun göndermek istediği düz yazının örgütün canlılığını bağlı tutma amacı olduğunu değerlendirmesini yapmıştır. Yazıda ölüm orucunda olan bir kişiden direnişçi olarak bahsedilmektedir ve devlet, düşman olarak nitelendirilmiştir. Bu nedenle mahkemeye göre bu belgenin gönderilmemesi, demokratik bir toplumun gerekliliklerine aykırılık teşkil etmeyecektir. Kararda, başvurunun karikatür çizimlerinin olduğu belgelerin gönderilmemesi konusunda cezaevinde bulunulan zamanda karikatür benzeri belgelerin gönderilmesi hususunun bu sanatın yapısı itibariyle kurumun takdirine bırakılabileceği ve bu durumda ifade özgürlüğünün dışarıdaki bireyler ile aynı şekilde değerlendirilmeyeceği ibaresi yer almıştır. Bu sebeple karikatürün yapısı gereği abartı, iğneleyici ifadeler içerdiği durumuna değinilmiştir. Böyle bir durumda kurumun belgeyi göndermeme gibi bir kararı olduğunda bu kararın gerekçesinin demokratik toplumun gereklerine uygun olup olmadığının değerlendirilmesinin yapılması gerektiğini belirtmiştir. Mahkeme aynı zamanda devlet görevlilerinin bulundukları konum itibariyle kendilerine yöneltilen eleştirilerin sınırlarının daha geniş olması gerektiğini belirtmiş ve daha önce bu konuda ve toplumun geneli için rahatsız edici konularda ifade özgürlüğünün toplumun ilerlemesi için önemli olduğu gerekçeleriyle vermiş olduğu ihlal kararlarına atıf yapmıştır. Son olarak yaptığı değerlendirmede, somut olaydaki karikatürlerin siyasal ortama ve siyasetçilere yöneltilen eleştiri niteliğinde olduğu, demokratik çoğulculuk açısından bu ibarelere tahammül edilmesi gerektiği ve belgenin gönderilmemesinin zorunlu toplumsal bir ihtiyaç için olmaması sebepleri ile ifade özgürlüğünün ihlal edildiği kararını vermiştir.

LALE ÇALIKOĞLU BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2018/36354 R.G. Tarih ve Sayı: 17/11/2022-32016

Kamu görevlisinin sosyal medya paylaşımı nedeniyle disiplin cezası alması, ifade özgürlüğü, sosyal medya paylaşımı, gazete haberi nedeniyle soruşturma

Başvuru, kamu görevlisinin sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı paylaşımı nedeniyle, disiplin cezası ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu, başvuruya konu olayların yaşandığı tarihte Antalya Büyükşehir Belediyesi Su ve Atıksu İdaresi Genel Müdürlüğü'nde (ASAT) mühendistir. Başvurucu "*Su katılmamış bir evetçiden yüzlerce kez yapılmış bir öz eleştiri...*" başlığıyla şahsi Facebook hesabı üzerinden bir paylaşımda bulunmuştur. Paylaşımında özetle; 15/07/2016 tarihli darbe girişiminden sonra çıkarılan KHK'lar ile FETÖ temizliğinin bitmediğini, özellikle yönetici kadrosundaki kişilerin liyakatsiz ve tarikat mensubu kişiler olduğunu, bu durumdan Cumhurbaşkanı'nın haberdar olmadığını, birçok yönetici sıfatına sahip kişinin aslında sevmemesine rağmen AKP'li gibi davrandığını ifade etmiş ve herhangi bir kurum veya kişi ismine yer vermeyerek genele yönelik eleştirilerde bulunmuştur. Facebook hesabından yapılan bu paylaşım başvurunun Facebook arkadaşlarından biri tarafından kaydedilerek bir gazeteciye ulaştırılmış ve Antalya Körfez Gazetesi'nin 26/4/2017 tarihli sayısında "ASAT'ı Karıştıran Paylaşımlar" başlığıyla çeşitli eklemeler yapılarak haberleştirilmiştir. Söz konusu haber içeriğinde başvurucuya ait olduğu iddia edilen paylaşıma kurum, tarikat, cemaat isimleri eklenerek değişiklikler yapılmıştır. İdare tarafından, başvurunun yaptığı sosyal medya paylaşımının anılan habere kaynak oluşturduğu gerekçesiyle "*Devlet memuru vakarına yakışmayan, itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışta bulunduğu*" iddiasıyla başvuru hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Disiplin soruşturması neticesinde, haberi yapan gazeteci ile başvurunun beyanları da alınmak suretiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (e) alt bendi uyarınca "*Devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunduğu*" gerekçesiyle başvurunun uyarma cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Başvurucu önce disiplin kuruluna itiraz etmiş, itirazın reddi üzerine idare mahkemesinde dava açmıştır. İdare mahkemesi başvurunun davasının kabulüne karar verse de davalı idarenin istinaf başvurusu neticesinde verilen bölge idare mahkemesi kararıyla dava kesin olarak reddedilmiştir. Başvurucu; haberleştirilen paylaşımının aslında herhangi bir kurum, kişi, cemaat veya tarikatı hedef almamasına rağmen cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü, paylaşımını normal bir vatandaşın yapması hâlinde cezalandırılmayacağını belirterek kamu görevlisi olması nedeniyle cezalandırılmasının eşitlik ilkesini, mahkemenin iptale ilişkin kararının eksik ve yetersiz incelemeyle bozulmasının adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Anayasa Mahkemesi, başvurunun Anayasa'nın *düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti* kenar başlıklı 26. maddesinde koruma altına alınan ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiğini değerlendirmiştir. Başvurucunun sosyal medya paylaşımıyla devlet memuru

vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunması nedeniyle uyarma cezasıyla cezalandırılmasının ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu konusunda şüphe bulunmadığını belirten Anayasa Mahkemesi, ihlal ortaya çıkıp çıkmadığının tespiti için bu müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesindeki koşullara uygun olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Anayasa'nın 13. maddesine atıf yaptıktan sonra Mahkeme, önceki kararlarında belirlediği, kamu görevlileri hakkında verilen disiplin cezalarına ilişkin olarak idarenin ve bu tür cezaların hukuka uygunluğunu denetleyen yargı mercilerinin subjektif yorumlardan kaçınmaları için yapmaları gerekenleri şu şekilde açıklamıştır:

- Söz konusu olan ifade özgürlüğü olduğu için devlet memurlarının da birer birey olduğu, siyasi görüş sahibi olma, ülke sorunlarıyla ilgilenme, tercih yapma gibi sosyal yönlelere sahip olma haklarının bulunduğu gözardı edilmemelidir.
- Hizmet dışında kullanılan ifadelerin dile getirildiği koşullar gözetilmeli ve yapılan ifade açıklamasının kamu görevlisinin bulunduğu konum ve üstlendiği devlet görevinin itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte olduğu ortaya konulmalıdır.
- Yapılan düşünce açıklamasının kamu hizmetlerinin sürekliliğini, etkinliğini, verimliliğini ya da gereği gibi yerine getirilmesini ne şekilde etkilediğinin ve cezayı gerekli kılan sonuçların neler olduğunun veya bu tür sonuçlara neden olmasının kuvvetle muhtemel olduğunun ortaya konulması gerekir.
- Kamu görevlisinin cezalandırılmasının zorunlu bir sosyal ihtiyaca karşılık geldiği gösterilmeli; düşünce açıklamasının kamu görevini etkileme derecesiyle orantılı bir disiplin cezasına hükmedilmelidir.
- Kamu görevlisinin cezalandırılmasının zorunlu bir sosyal ihtiyaca karşılık geldiği gösterilmeli; düşünce açıklamasının kamu görevini etkileme derecesiyle orantılı bir disiplin cezasına hükmedilmelidir.

Tüm bu kriterleri somut olaya ilişkin olarak irdeleyen Anayasa Mahkemesi, özellikle başvurunun kendi Facebook hesabında yaptığı paylaşımda herhangi bir kişi ya da kurumu hedef almadığını vurgulamıştır. Ayrıca çalıştığı kurumu hedef aldığı kabul edilseydi dahi bölge idare mahkemesinin kararında, başvurunun bir disiplin cezası ile cezalandırılmasının *zorunlu toplumsal bir ihtiyaca* karşılık geldiğini *ilgili* ve *yeterli* bir gerekçe ile ortaya koymadığı için her halükârda ihlal kararı vermek gerektiğinden bahsetmiştir.

Anayasa Mahkemesi tüm bu hususları göz önünde bulundurarak başvurunun Anayasa'nın 26. maddesiyle koruma altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine, ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için gerekli işlemlerin yapılmasına karar vermiştir.

MESUT TEKKOYUN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası:2018/24635 Karar Tarihi: 22.09.2022

Başvuru, ceza infaz kurumunda tutuklu olarak bulunan başvuruçunun bir yakınına gönderdiği mektupta yer alan ifadeler nedeniyle disiplin cezasıyla cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvuru, başvuru tarihinde örgüt üyeliği suçundan tutuklu olarak Keskin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır. Başvuru, eşine gönderilmek üzere hazırladığı mektubu 22/2/2018 tarihinde Ceza İnfaz Kurumuna vermiştir. Mektubun bir kısmında başvuru, okuduğu bir kitaptan bahsetmiş ve kitaptan bazı alıntılar yaparak anlatımlarda bulunmuştur. Başvuruçunun alıntı yaptığı kısımlardan bazılarını başvuru konusu sözler oluşturmaktadır. Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu (Disiplin Kurulu) yaptığı inceleme sonucunda mektupta kurum görevlilerine hakaret içeren sözlerin bulunduğu, bu nedenle mektubun alıcısına gönderilmeyerek yok edilmesine karar vermiştir. Mektupta geçen sözler nedeniyle başvuru hakkında ayrıca bir disiplin soruşturması başlatılmıştır. Disiplin Kurulu disiplin soruşturması sonucunda 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 39. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendinde düzenlenen *"mektuplarda tehdit, hakaret ve sövme gibi çirkin ifadeler kullanma"* eylemini gerçekleştirdiği gerekçesiyle başvuru hakkında *kınama* cezası verilmesine karar vermiştir. Disiplin Kurulu kararında açıklanan ve başvuruçunun okuduğu kitaptan alıntılardığını söylediği sözler şu şekildedir: *"Burda [alıntı yapılan kitaptaki olayların geçtiği yer] gardiyanlara infaz koruma memuru deniyor. İnfaz koruma memuru gardiyandan çok daha üstün görülen bir ünvan. İnfaz koruma memurlarının çoğu polislikten gelme ya da eski askerler ve şerif yardımcılarıdır. Ve bu işlerde dikiş tutturamayıp iş değiştirmişlerdir. İçlerinde az da olsa iyileri vardır ama çoğu kendi zavallılıklarının bile farkında olmayan zavallılardır. Ancak içimizde bunu onlara söyleyecek olan var mı acaba? Ne kadar aptal olurlarsa olsunlar onlar bizim amirlerimizdir. Bizden çok çok üstündürler ve bunu bize hatırlatmaktan zevk alırlar."* Başvuru, Disiplin Kurulu kararına karşı Kırıkkale İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) şikâyetinde bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği, başvuruçunun itirazını 13/6/2018 tarihinde reddetmiştir. Başvuru, İnfaz Hâkimliği kararına itiraz etmiştir.

Kırıkkale 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) İnfaz Hâkimliği kararının usul ve yasaya uygun olduğundan bahisle itirazı 12/7/2018 tarihinde reddetmiştir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Başvurucu, tamamı sakıncalı görülmeyen mektubunun eşine gönderilmeyerek yok edilmesinin haberleşme özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Ancak mahkeme, başvurusunun mektubunun gönderilmemesine dair Disiplin Kurulu kararına karşı yargısal mercilere başvurduğu tespit edilemediği, dolayısıyla başvurusunun şikâyetlerini, varsa bu konudaki kanıtlarını öncelikle ve süresinde yetkili yargısal mercilere iletmeden, hak ihlali iddialarını öncelikle bu makamların değerlendirmesini ve çözüme kavuşturmasını beklemeden doğrudan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunduğu gerekçesiyle bu şikâyetini değerlendirmemiştir.

Mahkeme, disiplin cezasına konu edilen sözlerin kurum görevlilerinin yüzüne karşı söylenmediği açık olduğunu, bunun yanında başvurusunun bir kitaptan alıntılandığını belirttiği sözlerin kurum görevlilerine yöneldiğine ilişkin olarak ilgili idare ve derece mahkemesi kararlarında somut bir tespit de olmadığını, kurum görevlilerinin yüzüne karşı söylenmeyen ve görevlilere yöneldiğine ilişkin herhangi bir tespit de bulunmayan başvuruya konu sözlerin kurumdaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek nitelikte kabul edilmesinin oldukça güç olduğunun açık olduğunu belirtmiştir. Öte yandan mahkeme, mektubun bir bütün olarak değerlendirdiğinde başvurusunun amacının yaşamından kesitler aktarmak ve okuduklarını paylaşmak olduğunu kabul etmiştir. İlgili idare ve derece mahkemelerinin kararlarına bakıldığında başvurusunun söz konusu mektupta kullandığı ifadelerin kurum düzeni ve güvenliği üzerindeki etkisi yönünden bir değerlendirme yapılmadığının da altı çizilmiştir. Mahkeme, somut olayda idare ve derece mahkemeleri, başvurusunun eylemi nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasının zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığını *ilgili ve yeterli* bir gerekçe ile gösteremediği, bu nedenle başvurusunun ifade özgürlüğüne *kınama* cezası vermek suretiyle yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olduğunun gösterilemediği kanaatine varmıştır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir.

DENİZ ÇELEBİ BAŞVURUSU

Disiplin soruşturması, kamu memuru, ifade özgürlüğü

Başvuru Numarası: 2018/22063 Karar Tarihi: 2/11/2022

Başvuru, kamu görevlisi olan başvurucunun katıldığı toplantıda atmış olduğu bir slogan nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvuru konusu olay 10/10/2015 tarihinde Ankara'da meydana gelen tren garı patlamasında hayatını kaybeden bir kişinin cenaze töreninde atılan "Katil devlet hesap verecek" sloganı etrafında şekillenmiştir. Başvurucu hakkında bahse konu slogana eşlik ettiği iddiasıyla idari yönden disiplin soruşturması başlatılmıştır.

Başvurucu hakkında söz konusu eylemin "Hizmet dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak" kapsamında kaldığı gerekçesiyle 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (B) bendinin (d) alt bendi uyarınca kınama cezasının uygulanması teklif edilmiş ve başvurucunun konuya ilişkin savunması istenmiştir.

Nihayetinde disiplin amiri kararı ile başvuru hakkında teklif edilen cezanın kabulüne karar verilmiştir. Anılan karara karşı yapılan itiraz ise il disiplin kurulu kararı ile reddedilerek disiplin cezası kesinleşmiştir.

Başvurucu, hakkında tesis edilen disiplin cezasının iptali istemiyle Rize İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkeme, dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir.

Davalı idare, iptal kararına karşı istinaf talebinde bulunmuştur. Samsun Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi), Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Mahkemeye göre, başvurucunun ifade açıklamasının da toplumun dikkatini çeken bir meseleye ilişkin olduğu ve ülke sorunlarıyla ilgilenme kapsamında kaldığı kabul edilmelidir .

Mahkeme değerlendirmesinde başvurucunun içerisinde bulunduğu grubun, atılan bahse konu

slogan ile temel olarak patlamada devletin sorumluluğuna dikkat çekmeye çalıştığını, gerçekten de başvuru konusu slogan, ülke gündeminin güvenlik önlemleri tartışmalarına odaklandığı bir ortamda ve patlamada hayatını kaybeden maktulün cenaze töreninde duyguların yükseldiği bir bağlamda söylendiğini, bu itibarla başvurunun içerisinde bulunduğu grupla birlikte kullandığı sözlerle, anılan patlamadan önce devletin -ilgili kamu kurumları ve görevlilerinin- olaya ilişkin birtakım önleyici bilgilere sahip olmasına rağmen bu bilgileri kullanmayarak güvenlik hizmetini gereği gibi sağlayamadığı ve meydana gelen çok sayıdaki ölüm ve yaralanmalarda sorumluluğu bulunduğuna yönelik bir suçlama içerdiğini belirtmiştir.

Mahkeme, başvurunun maktulü şahsen tanınması, kendisinin de patlama alanında olması ve cenaze törenin patlamanın hemen ardından gerçekleşmesi karşısında başvurunun kullandığı ifadenin yaşanan olayın süregelen etkisi altında devletin sorumlu tutulmasından kaynaklı öfkenin en şiddetli bir biçimde dışa vurumundan ibaret olduğunu kabul etmiştir.

Mahkeme bireyin bazı temel hak ve özgürlüklerini kamu görevlisi olma adına peşinen feda etme yükümlülüğü altında bulunmadığını hatırlatmıştır. Mahkeme tarafından, mevcut olayda başvuru kamu görevlisinin düşünce açıklamasını kamu görevi statüsünün ve görev yaptığı alanın kendisine sağladığı unvanı dâhil herhangi bir olanağı kullanmadığı gibi bulunduğu konum ve üstlendiği düşük dereceli devlet görevi nazara alındığında üçüncü kişiler nezdinde devletin itibar ve güven duygusunu sarstığı da kabul edilmemiştir.

Mahkemeye göre, Anayasa Mahkemesinin kabul ettiği standartları uygulamayan idare ve Bölge İdare Mahkemesi başvurunun bir disiplin cezası ile cezalandırılmasının zorunlu toplumsal bir ihtiyaca karşılık geldiğini ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya koymamıştır.

Anayasa Mahkemesi başvuruya konu demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmayan müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünü ihlal ettiğine karar vermiştir.

ALİRIZA İLKER CEBECİ BAŞVURUSU

İdari para cezası, seçim, propaganda, kanunilik, ifade özgürlüğü, meslek kuruluşu

Başvuru Numarası: 2018/21405 Karar Tarihi: 3/11/2022

R.G. Tarih : 30/12/2022

Başvuru, bir meslek kuruluşunun yönetim kurulu başkanı olan başvuruçunun yaptığı basın duyurusunda açıkladığı görüşleri nedeniyle hakkında idari para cezası uygulanmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvuru olayların meydana geldiği tarihte Türk Dişhekimleri Birliği (TDB) Yönetim Kurulu başkanıdır. TDB'nin de içinde olduğu bazı meslek kuruluşları 24/3/2017 tarihinde ortak bir basın açıklaması yaparak halk oylamasına ilişkin görüşlerini paylaşmıştır. Bu basın açıklaması sırasında başvuruçucu da bir konuşma yaparak görüşlerini paylaşmıştır. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) İdari Yaptırım Bürosunun 27/4/2018 tarihli kararıyla başvuruçucu hakkında 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 32. maddesi uyarınca 109,64 TL idari para cezası uygulanmıştır. Başvuruçucu, idari para cezasına itiraz etmiştir. İtirazı inceleyen Ankara 5. Sulh Ceza Hâkimliği (Sulh Ceza Hâkimliği) 8/6/2018 tarihli kararıyla başvuruçunun itirazını kesin olarak reddetmiştir. Başvuruçucu, nihai kararı 26/6/2018 tarihinde öğrendikten sonra 23/7/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Mahkemeye 5326 sayılı Kanun'un 32. maddesi gereğince bir idari yaptırım kararının uygulanabilmesi için daha önceden ilan edilmiş bir emrin varlığı ve kişilerin bu emre aykırı davranışlarının tespitinin gerektiğini belirtmiştir. Mahkeme başsavcılığın atıfta bulunduğu 3224 sayılı Kanun'da 5236 sayılı Kanun'a atıfta bulunulmadığını ve daha önceden ilan edilmiş bir olmadığını söylemiştir.

Mahkemeye göre Türk seçim hukukunda seçim propaganda sürecinin esasları 298 sayılı Kanun'un 49. ve 66. maddeleri arasında detaylı bir biçimde sayılmıştır ancak Kanun'da propagandanın ne olduğuna dair bir tanıma yer verilmemiştir. Yine propagandanın kimler tarafından gerçekleştirileceğine dair bir belirleme Kanun'da mevcut değildir. Yalnızca 298 sayılı Kanun'un 49. maddesinin gerekçesinde "*propagandanın siyasi partilere ve bağımsız adaylara taalluk eyliyen süreleri*" denilmek suretiyle açıklayıcı olmasa da kişi yönünden bir sınırlama çizilmiştir. Bu kapsamda mahkeme gerek seçimlerin temel özellikleri gerekse de propaganda faaliyetlerinin amaçları göz önüne alındığında söz konusu düzenlemelerin genel anlamıyla siyasi partiler ve adaylara yönelik olduğunu belirtmiştir. (Sadık Türk ve Mehmet Şerif Özdemir, B. No: 2018/21459, 28/12/2021, § 53). Buna karşın siyasi parti temsilcisi ya

da adaylık statüsü olmayan başvuru tarafından yapılan açıklama Başsavcılık ve derece mahkemesince kabahat olarak değerlendirilmiştir. Mahkeme, 5326 sayılı Kanun'un 32. maddesi gereğince usulüne uygun olarak verilmiş bir emre aykırılığın cezalandırılabilmesi ancak ilgili kanunda açık hüküm bulunması hâllerinde söz konusu olabileceğinin altını çizmiştir.

Mahkeme başvuruya konu müdahalenin kanunilik şartı taşımadığını belirterek Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir.

TOPLANTI VE DERNEK KURMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN BAŞVURULAR

ELİF KULAK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2020/34033

Karar Tarihi: 6/10/2022 R.G. Tarih ve Sayı: 4/11/2022-32003

Başvuru, düzenlenmek istenen oturma eyleminin hukuka aykırı olarak ve orantısız güç kullanılarak engellenmesinin, bu nedenle sorumlu kolluk görevlileri hakkında açılan ceza soruşturmasının sonuçsuz kalmasının ve tam yargı davasının reddedilmesinin başvurucaının toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ile kötü muamele yasağını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucular 19/4/2019 tarihinde ceza infaz kurumunda, Abdullah Öcalan'a uygulanan tecridi protesto etmek amacıyla açlık grevinde olan yakınlarının sağlık durumlarına dikkat çekmek amacıyla Gebze M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu önünde oturma eylemi yapmışlardır.

Kolluk güçleri topluluğa bulundukları yerden uzaklaşmaları yönünde ikazlarda bulunmuş; topluluktan bir kişinin talimata uymaması, diğerlerinin ise yavaş hareket etmesi nedeniyle toplumsal müdahale aracı (TOMA) ile boş alana tazyikli su sıkılmıştır. Kolluk görevlisi copun iki ucundan tutarak şahısların bel ve omuz kısımlarına baskı yaparak şahısları uzaklaştırmıştır.

Başvurucular vekili, barışçıl nitelikte olan toplantılarının haksız olarak engellenmesi, başvurularda ulusal basın önünde hakaret etmesi ve başvuruluları copla darbetmek suretiyle yürütmesi nedeniyle başvuruluların manevi yönden zarar gördüğünü belirtip Gebze Kaymakamlığından (Kaymakamlık) manevi tazminat talep etmiştir. Kaymakamlık 25/7/2019 tarihli yazısında müracaatin adli birimlere yapılması gerektiğini açıklamıştır.

Başvurucular 2/12/2019 tarihinde Kocaeli 1. İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde tam yargı davası açmıştır. Dava reddedilmiştir.

Başvurucular aynı zamanda kendilerine müdahale eden kolluk güçleri ve sorumlu olan amirler ile Kocaeli İl Emniyet Müdürü ve Kocaeli Valisi hakkında 22/4/2019 tarihinde Gebze Cumhuriyet Başsavcılığına (Cumhuriyet Başsavcılığı) suç duyurusunda bulunmuştur. Cumhuriyet Başsavcılığı, 10/9/2021 tarihinde bu kişiler hakkında kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir.

Anılan karara itirazın 4/11/2021 tarihinde Gebze 2. Sulh Ceza Hâkimliğince reddi üzerine başvurulular yasal süresi içinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden: Mahkeme, başvuruluların kolluk görevlilerinin anılan müdahalelerinin fiziksel etkilerinden değil bu müdahalelerin ulusal basında yer alması nedeniyle manevi bütünlükleri temelinde zarar gördüklerini açıkladıklarını hatırlatmış ve nitekim fiziksel müdahaleye ilişkin olarak dosya kapsamına sağlık raporu da sunmamış olduklarını belirtmiştir.

Mahkeme, kolluk görevlilerinin uyguladığı gücün teşhir edilmesi hâlinde kötü muamele yasağı kapsamında inceleme yapılabilmesi mümkünse de bunun için öncelikle kamu görevlilerinin teşhir amacıyla hareket ettiğine ilişkin somut delillerin varlığının gerekeceğini (bkz. *Mustafa Kamil Çolak*) belirtmiştir. Ancak başvuruluların bu yönde bir somut delillerinin bulunmadığını ve mevcut müdahale ile onurlarının kırılmasının amaçlandığı yönünde bir iddiada da bulunmadıklarını, diğer yandan yaşadıkları ruhsal sorunlara dair bir açıklama yapmadıkları ve rapor sınımadıklarını belirtmiştir.

Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden: Anayasa Mahkemesi, müdahalenin kanuniliği konusunda, Kocaeli Valiliğinin başvuru konusu müdahaleye dayanak kararının 5442 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (C) bendi ve 2911 sayılı Kanun'un 17. ve 22. maddeleri uyarınca verildiğini belirtmiştir. Somut

olayda *ikinci bir emre kadar* geçerli olacağı öngörülen yasaklama kararı şeklindeki müdahalenin kanunilik şartını karşılayıp karşılamadığının değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi, 5442 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (C) bendi uyarınca *yasaklama* süresi on beş günle sınırladığını ve 2911 sayılı Kanun'un 17. maddesi uyarınca ancak belirli bir toplantı ve gösteri yürüyüşünün ancak bir ayla sınırlı olmak üzere ertelenebileceğini hatırlatmıştır. Bu kapsamda somut olayda her iki kuralın da Valiliğin başvuru konusu belirsiz süreli yasaklama kararının dayanakları olarak kabulü mümkün olmamıştır.

Mahekem, öte yandan 2911 sayılı Kanun'un 22. maddesinin ikinci fıkrasının, idareye yasaklama yetkisi vermediğini belirtmiştir.

Dayanılan Kanun hükümleri uyarınca da ikinci bir emre kadar şeklinde bir yasak süresi belirlenemeyeceği gibi Anayasa Mahkemesine hâlihazırda anılan yasaklama kararına dayanak olabilecek başka bir kanun hükmünün bulunduğu da gösterilememiştir.

Açıklanan gerekçelerle müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde açıkça emredilen kanunilik ölçütünü karşılamadığı değerlendirilmiş ve toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

FİGEN YÜKSEKDAĞ ŞENOĞLU BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2017/24556 Karar Tarihi: 14/09/2022

Başvuru, Dünya Kadınlar Günü kutlamaları kapsamında yapılacak gösterinin gereksiz ve orantısız güç kullanılarak engellenmesinin ve bu olaya ilgili olarak yapılan soruşturmanın etkisiz olmasının başvurucaının toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ile kötü muamele yasağını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir.

ARKA PLAN:

23/2/2016 tarihinde H.A. başkanlığında oluşturulan yedi kişilik düzenleme kurulu, *Dünya Kadınlar Günü'nü*, İstanbul'da toplantı ve gösteri yapılması için belirlenen alanlardan olmayan Kadıköy İskele Meydanı'nda kutlamak amacıyla İstanbul Valiliğine başvurmuştur. "*8 Mart Dünya Kadınlar Günü*" konulu dilekçesinde başvuruca, 6 Mart 2016 Pazar günü saat 10.00-17.00 saatleri arasında miting gerçekleştirileceğini bildirmiştir. Valilik, Sendikaya gönderdiği 3/3/2016 tarihli bir yazıyla talebin reddedildiğini bildirilmiştir.

Başvurucu, olayın geçtiği tarihte Van milletvekili ve Halkların Demokratik Partisi (HDP) eş başkanıdır. Başvurucu, beyanına göre 6/3/2016 tarihinde düzenlenen Dünya Kadınlar Günü mitingine katılmak üzere Kadıköy'de olan Boğa Heykeli'nin bulunduğu alana gitmiştir. Kolluk güçleri, başvurucunun yolunu kesmek suretiyle toplantıya katılımını engellemiş; hakaret ve tehdit ederek başvurucuyu toplantı alanından uzaklaştırmak istemiştir. Kolluk amiri başvurucuyu darbetme teşebbüsünde bulunmuş ve itmek suretiyle düşmesine sebep olmuştur.

Başvurucu; toplanma hakkının engellenmesi, zor kullanma yetkisinin hukuka aykırı kullanılması ve kötü muamelede bulunulması nedeniyle olay yerinde bulunan kolluk görevlileri ile üst düzey kolluk amirleri ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü (Güvenlik Şube Müdürü) hakkında görevi kötüye kullanma, kasten yaralama, tehdit, hakaret ve zor kullanma yetkisinde sınırın aşılması suçlarını işledikleri iddiasıyla İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına 13/5/2016 tarihinde şikâyetle bulunmuştur. Başvurucu, şikâyet dilekçesinde 6 Mart'ta Kadıköy'de gerçekleştirmek istenen mitingün polis tarafından engellendiğini, müdahale sonrası aynı Partiden Siirt Milletvekili B. K.'nın yanına gitmek üzere Kadıköy'e gittiğini ancak kendisinin de kolluk kuvvetlerince engellendiğini, hakaret edilerek uzaklaştırılmak istendiğini ileri sürmüştür. Bu müdahalelerin gerçekleştiği zamanda kadınların eylemlerinin sonlanmış olduğunu da vurgulamıştır. Başvurucu ayrıca İstanbul Emniyeti Güvenlik Şube Müdürlüğü amiri tarafından iteklendiğini, diğer polis memurlarının da kalkanlarıyla ittirmek suretiyle fiziki müdahalede bulunduklarını, müdahalelerin öncesi ile sonrasında da hakaret ve tehdit ettiklerini iddia etmiştir.

18/5/2016 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma dosyasını yetkisizlik kararı ile suçun işlendiği yer olan İstanbul Anadolu Başsavcılığına (Başsavcılık) göndermiştir. Başsavcılık, Valilikten ilgili kamu görevlileri hakkında görevi kötüye kullanma, kasten yaralama, tehdit ve hakaret suçlarından soruşturmaya izin verilmesi talebinde bulunmuştur. Valilik, ön inceleme sonucunda 24/2/2017 tarihinde "*soruşturma izni verilmemesine*" karar vermiştir. Valilik kararına yapılan itiraz, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Birinci İdare Dava Dairesince (Daire) 1/3/2017 tarihinde reddedilmiştir. Başsavcılık, soruşturma yapılması için izin koşullunun gerçekleşmediği gerekçesiyle 7/4/2017 tarihinde *ihbarın işlem den kaldırılmasına dair karar* vermiştir. Başvurucu, anılan karar sonrası incelemeye konu bireysel başvuruda bulunmuştur.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Mahkeme, başvuruçunun kötü muameleye maruz kaldığına dair -etkili bir soruşturma yapılmasının da ön şartı olan- savunulabilir bir iddianın kamu makamlarına sunulmadığı gerekçesiyle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamelede bulunma yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Mahkeme, somut olayın toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına müdahale teşkil ettiği kabul edilerek müdahalenin ihlal oluşturup oluşturmadığını Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirleyeceğini belirtmiştir.

Mahkeme, 2911 sayılı Kanun'un 6. ve 23. maddelerinde yer alan düzenlemelerin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı ve başvuruçunun gösteri yürüyüşüne müdahale edilmesinin Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan sebeplerden kamu düzeninin korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır. Mevcut başvuruya konu toplantı ve gerçekleştirilmesi planlanan gösteri yürüyüşüne, Kadıköy İskele Meydanı'nın Valilikçe bu amaca tahsis edilen yerlerden olmaması nedeniyle müdahale edilmiştir. Mahkeme, somut olayda kolluk görevlileri tarafından müdahalenin gerekçesi olarak ileri sürülen hususlar ile anılan mekânda yapılacak etkinliğe devletin daha fazla müsamaha göstermesinin mümkün olup olmadığının tartışılması ve sonuç olarak toplantı ve gösteri yürüyüşüne yönelik müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Mahkeme, toplantı ve gösteri yürüyüşünün düzenlendiği mekânın açıklanan düşüncenin muhataplarına ulaştırılması, onlar üzerinde yaratacağı tesirin büyüklüğü ve katılımcılar açısından önemi yapılacak değerlendirmede gözardı edilemez. Bu itibarla tercih edilen mekânın salt önceden belirlenen toplantı alanlarında olmadığı gerekçesiyle *soyut* ve *kategorik* olarak reddi anayasal bakımından kabul edilemez olduğunu, aksi hâlde toplantıya uygun alanların yalnızca devlet yetkilileri tarafından toplanma alanı olarak belirlenmemesi nedeniyle kullanma imkânı bertaraf edilirse bir gösteri için kullanılabilecek kamusal alanların sayısı kaçınılmaz bir şekilde sınırlanacağını belirtmiştir. Mahkeme, somut olayda başvuruçunun toplantıya katılma faaliyeti dışında bu hakkına yönelik müdahaleyi gerektirecek ödev ve sorumluluğuna aykırı olan eylemlerinin açıklanmadığını, başvuruçunun da olduğu grubun kamu düzeninin korunması için müdahale etmeye zorlayabilecek nitelikte herhangi bir taşkınlık yapmadığı ve toplantının kendiliğinden sona erdiğinin anlaşıldığını

belirtmiştir. Sonuç olarak mahkeme, mevcut başvuruda müdahalenin zorunlu bir toplumsal bir ihtiyaca karşılık gelmediği, dolayısıyla müdahalenin kamu düzeni meşru amacının sağlanmasında demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı sonucuna ulaşmış ve Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiğine kanaat getirerek başvurucuya net 13.500 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi üyesi İrfan Fidan başvurucunun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edilmediği kanaatine vardığını belirterek karşı oy kullanmıştır.

ETKİLİ BAŞVURU HAKKINA İLİŞKİN BAŞVURULAR

MESUT GEÇER BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2019/40371 Karar Tarihi:19/10/2022

Aile hayatına saygı hakkı, etkili başvuru hakkı, tutuklu ve hükümlülerin telefon görüş hakkı, ceza infaz kurumu uygulamalarına karşı şikâyet ve itiraz

Başvuru, Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunan başvurucunun, telefonla görüşme gününün öğrenim gören çocuklarıyla ve çalışan eşiyle görüşmeyi sağlayacak şekilde belirlenmesi konusunda infaz hakimliğine yaptığı şikâyetin reddi kararına karşı yaptığı itiraz konusunda karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesinin aile hayatına saygı hakkı ile bağlantılı olarak etkin başvuru hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu, başvuruya konu olaylar esnasında silahlı terör örgütüne üye olma ve siyasi ve askeri casusluk suçlarından Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz kurumunda tutuklu durumdadır. Başvurucu, çocuklarının hafta içi okula devam ettiğini, eşinin cumartesi günleri de dahil olmak üzere haftanın altı günü çalıştığını belirterek çarşamba günü olarak belirlenen telefon görüş gününün pazar gününe alınması için infaz hakimliğine şikayette bulunmuştur. İnfaz hakimliği ise; çoğu terör suçu kapsamında çok fazla tutuklu olduğu, birçok tutuklu ve hükümlünün yakının çalıştığı, hepsinin benzer talepte bulunması durumunda kurumun işleyiş ve düzeninin bozulacağı, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nde telefon görüşme günlerinin

kaydedilmesinde birtakım sorunlar olduğu, ayrıca kurum kapasitesi, personel yetersizliğinin güvenlik zafiyetine yol açabileceği gerekçeleriyle şikâyeti reddetmiştir.

Başvurucu bu karara karşı süresi içinde ağır ceza mahkemesine itiraz kanun yoluna başvurmuştur. Ağır ceza mahkemesi ise bu hususun ceza infaz kurumunun takdirinde olduğunu belirterek karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

Başvurucu bireysel başvuru yoluna başvurarak; çarşamba günü olarak belirlenen telefonla görüş gün ve saatinin çocuklarının eğitim ve eşinin çalışma saatiyle çakıştığını, eşinin cumartesi günleri de çalıştığını belirterek telefonla görüş gününün pazar günü olarak belirlenmesini talep ettiğini, bu konuda infaz hâkimliğine yaptığı şikâyetin soyut gerekçelerle reddedildiğini, infaz hâkimliği kararına karşı yaptığı itiraz konusunda ise bir karar verilmediğini, çocuklarıyla kişisel iletişim kurmasının engellendiğini belirterek aile hayatına saygı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini öne sürmüştür. Başvurucu neticeten ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Anayasa Mahkemesi, benzer bir olayda telefonla görüşme gününün öğrenim gören çocuklarla görüşmeyi sağlayacak şekilde belirlenmesi talebinin reddedilmesini özel hayata saygı hakkı kapsamında ihlale hükmettiği kararına atıfta bulunmuştur. Somut olayda ise ağır ceza mahkemesinin karar vermekten imtina etmesini aile hayatına saygı hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı kapsamında da değerlendirmiştir.

Anayasa Mahkemesi, hükümlü ve tutukluların bu konularda infaz hâkimliğine yaptığı şikâyetlerin esasa girilmeden reddedilmesi nedeniyle yapılan başvurularda, özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verdiği birçok eski kararına atıf yaparak bu kararlarda infaz hakimlikleri için öngörülen ilkelerin ağır ceza mahkemelerince de esas alınması gerektiğini belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesine göre; Ceza infaz kurumlarındaki işlem, eylem ya da ihmallerin tutuklu ve hükümlülerin temel hak ve hürriyetlerine müdahale oluşturduğu iddiasıyla infaz hâkimliklerine yapılan şikâyet başvurularında yargı makamlarının yapacakları yorum temel hak ve özgürlüklerin korunmasını sağlayan etkili başvuru yolunun bulunup bulunmadığının saptanmasında kilit rol oynamaktadır. Bu nedenle başvurunun infaz kurumunda telefonla görüş günlerinin çocuklarının eğitim durumuna göre tespit edilmesiyle ilgili iddialarının da bu kapsamda ele alınması ve bir yargı merciince incelenmesi başvurucuya etkili bir başvuru yolunun sağlanması açısından önemlidir. Somut olayda ise ağır ceza mahkemesinin yaklaşımı

da başvurunun savunulabilir nitelikteki iddialarının incelenmesine ve etkili bir hukuk yolunun işletilmesine engel olduğu kanaatine varılmıştır.

Anayasa Mahkemesi bu gerekçelerle; Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkıyla bağlantılı olarak Anayasanın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine, bu ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasına, başvurucuya 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

FATİH ELGİN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2019/38512 Karar Tarihi: 16/11/2022

Başvuru, farklı ceza infaz kurumunda bulunan eş ve küçük çocukla açık görüş yaptırılmadığından bahisle infaz hâkimliğine yapılan şikâyetin esasa girilmeden reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu, Elâzığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda eşi ve küçük çocuğu ise aynı yerleşkede yer alan Elâzığ Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu olarak bulunmaktadır.

Başvurucu; ailesi ile açık görüş yapmak istediğini, ceza infaz kurumu savcılığından görüş için izin talebinin kabul edilmesine rağmen yetkililerin bu talebi karşılamadığını ve aile bütünlüğünün bozulduğunu belirterek eşi ve çocuğuyla görüşmek istediği yönündeki talebini infaz hâkimliğine iletmıştır.

İnfaz hâkimliği, başvurunun talebinin usulden reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; infaz hâkimliklerinin görevlerinin 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun 4. maddesinde sınırlı olarak sayıldığı, başvurunun talebiyle ilgili olarak infaz hâkimliğinin doğrudan karar verme yetki ve görevinin bulunmadığını, talebin önce Kurum tarafından değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Başvurucunun bu karara itiraz etmesi üzerine ağır ceza mahkemesince itirazın reddine karar verilmiştir.

Başvurucu nihai kararı 18/11/2019 tarihinde öğrendikten sonra 19/11/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Başvurucu, eşinin tutuklanmasından yaklaşık dört ay sonra açık görüş imkânı tanındığını, bu tarihe kadar defalarca açık görüş yapma talebinde bulunmasına ve bu talebe savcılık tarafından izin verilmesine rağmen açık görüş yapmasına izin verilmediğini belirterek aile bütünlüğünün bozulduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu, açık görüş talebi hakkında savcılık tarafından izin verildiğini fakat Kurumun, ailesiyle açık görüş yapması yönünde kendisine imkân tanımadığını vurgulamıştır. Bu bağlamda başvurunun savcılık tarafından açık görüş yapılabilmesi yönünden kendisine verilen bir iznin var olması demek aynı zamanda bu hususta Kuruma iletilmiş bir talebinin de var olacağı anlamına gelmektedir.

Başvurucunun somut olaydaki bu temel iddiasına karşı, Kurum tarafından müzekkere cevabında herhangi bir beyanda bulunulmamış ve başvurunun açık görüş yapma yönündeki talebine değinilmemiş, derece mahkemelerince de bu hususta bir inceleme yapılmamıştır.

Netice itibarıyla başvurunun İnfaz Hâkimliğine yaptığı başvurunun usulden reddi yönünde verilen kararın ilgili ve yeterli gerekçeler içermediği, başvurunun iddialarının incelenmesine ve uygun bir telafi şansı sunmaya elverişli olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca derece mahkemelerince ortaya konulan yaklaşım, temel hak ve hürriyetlerin ihlal edildiğine yönelik şikâyetin etkili bir şekilde incelenmesine imkân sağlamamıştır. Sonuç olarak başvurucuya, aile hayatına saygı hakkı kapsamında olduğunu ileri sürdüğü müdahalenin ortadan kaldırılması talebiyle başvurabileceği ve asgari güvenceleri içeren, pratikte de işleyen etkili bir hukuk yolunun sunulmadığı sonucuna varılmıştır.

Aile hayatına saygı hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar veren Mahkeme, başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

ÜMİT EYÜPOĞLU BAŞVURUSU (Başvuru Numarası: 2018/6161)

Özel Hayata Saygı Hakkı- Kişisel Verilerin Korunmasını İsteme Hakkı - Etkili Başvuru Hakkı

Karar Tarihi: 28/6/2022- R.G. Tarih ve Sayı: 20/12/2022 - 32049

Başvuru, başvurunun kullandığı telefon hattı ile ilgili bilgilerin verilmesine yönelik talebinin reddedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin

korunmasını isteme hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN :

Başvurucu;müşterisi olduğu şirketten telefon hattına ait 2014-2015 yıllarının internet verilerini, log kayıtlarını, telefonunun IMEI bilgilerini, Hot Spot kullandığı tarih bilgisini istemiş ve telefonu üzerinden internet kullandığında başka abonelerle ortak aldığı IP numaralarının bu ortak kullanımlardaki diğer abonelere ait telefonların kendisinin telefon numarasıyla aynı, tek IP numarası aldığı tarihlerdeki log kayıtlarına ilişkin veri bilgisinin kendisi ile paylaşılması talebinde bulunmuştur. Başvurucunun talepleri şirket tarafından söz konusu taleplerin ancak mahkeme tarafından istenildiğinde verileceği gerekçesiyle red edilmiştir. Başvuru bunun üzerine tüketici mahkemesinde dava ikame etmiştir. Dava dilekçesine, istenilen bilgilerin özel hayatla ilgili olduğunu, kendisiyle paylaşılması gerektiğini, söz konusu işlem nedeniyle mağdur edildiğini belirterek anılan bilgilerin kendisine verilmesi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Yerel mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Yerel mahkemeye göre başvuru bazı hususların tespiti amacıyla dava açmış, davada tespiti talep edilen hususların bir hak ya da hukuki ilişkiden ziyade maddi verilere ilişkin olduğu, anılan verilerin tespit davasının konusunu oluşturmadığı, menfaatin varlığının ispatlanamadığı ve zarar meydana gelmemesi nedeniyle de manevi tazminat koşullarının oluşmadığı ifade edilmiştir.Başvurucunun istinaf talebi esastan reddedilmiştir. İstinaf mahkemesine göre başvurucunun istediği bilgilerin mevzuat uyarınca paylaşmakla yükümlü olunan asgari bilgilerin dışında kaldığı, taleplerin delil tespiti şeklinde ileri sürülebileceği ve kişilik haklarına saldırı koşullarının oluşmadığı belirtilmiştir.

Başvurucu AYM'ye yaptığı bireysel başvuruda, Tüketici Mahkemesinde açtığı davanın reddedilmesi sonucunda kendisine ait kişisel verilere ulaşma, bu verilerin doğru olup olmadığını öğrenme, bu bilgilerde hata varsa düzeltme hakkını kullanamadığını ifade ederek kişisel verilerin korunması, özel hayata saygı hakkı, hak arama hürriyeti ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

AYM, başvurucunun iddiaları öncelikle Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen kişinin kişisel verilerin korunması hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Mahkeme öncelikle kişisel verilerin korunması hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal

edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir. AYM, özel hukuk kişileri arasında gerçekleştiği durumlarda dahi devletin pozitif yükümlülüklerinin gündeme gelebileceğini belirterek; özel hayatın korunması kapsamında kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı yönünden de devletin pozitif bir yükümlülük olarak yetki alanında bulunan tüm bireyleri gerek kamusal makamların ve diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğünün bulunduğunu açıkça belirtmektedir. AYM'ye göre kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı çerçevesinde devlete yüklenen pozitif yükümlülükler, bu hakkın kapsamında kişilere tanınmış olan güvencelerden etkili bir şekilde yararlanılmayı temin etmek için devlete mevzuat oluşturma ve özellikle de güvencelere aykırılıkları yaptırıma bağlama yükümlülüğü vermektedir.

AYM'ye göre yerel mahkemeler, çok dar bir yorumla başvurunun taleplerini bir hak ya da hukuki ilişkiden ziyade maddi verilere ilişkin bulduğu ve tüketici mahkemesi nezdinde güncel bir yararın bulunmadığından menfaat şartı yokluğu nedeniyle davanın esasına girmeyerek reddetmesi; başvurunun kişisel verilerine erişimini engellemektedir. AYM, başvurunun bu verilere erişme yönündeki talebi reddedildiği için bu davayı açtığını belirterek e kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme ve bu verilere erişme hakkı Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasında açıkça öngörülmüş olan güvenceler kapsamında kaldığını belirtmektedir. AYM nihai olarak yerel mahkemelerinin başvurunun kişisel verilerine erişebilmesi yönündeki talebinin esasının incelenmesini engelleyen yorumu sebebiyle özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

RAMAZAN YILDIRIM BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2019/29794 Karar Tarihi: 17/11/2022

Mülkiyet Hakkı- Etkili Başvuru Hakkı

Başvuru, terör olaylarının bastırılması kapsamında alınan tedbirlerin uygulanması esnasında konutta meydana gelen zararın karşılanmaması nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucunun evinin bulunduğu Şırnak'ın Silopi ilçesinde 14/12/2015-19/1/2016 tarihleri arasında güvenlik operasyonları yürütülmüş, operasyonlar sonrasında düzenlenen 25/1/2016 tarihli hasar tespit raporuna göre başvurucunun evi %20 oranında hasar görmüş, Başvurucu 2/3/2016 tarihinde Şırnak Valiliği Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zarar Tespit Komisyonu Başkanlığına (Zarar Tespit Komisyonu) başvurarak 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında zararlarının karşılanmasını talep etmiş ise de tazminat talebi, başvurucunun Diyarbakır 1 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 19/2/1993 tarihli kararıyla silahlı terör örgütüne yardım ve yataklık suçundan mahkûm olduğu gerekçesiyle Zarar Tespit Komisyonunun 5/9/2016 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Başvurucu, komisyon kararının iptali istemiyle 24/5/2017 tarihinde Mardin 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu, 5233 sayılı Kanun'un 2. maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendinde mahkûm olunan fiillerin yol açtığı zararların Kanun'un kapsamı dışında bırakıldığını belirtmiş; 23/6/1993 tarihinde kesinleşen mahkûmiyetin zararların tazminine engel teşkil etmeyeceğini savunarak; söz konusu mahkûmiyetinin cezasını çektiğini, akabinde memnu haklarının iadesine karar verildiğini de vurgulamaktadır. Yerel mahkemece davanın reddine karar verilmiştir. Kararda komisyon ile benzer gerekçelere dayanıldığı anlaşılmaktadır. Yerel mahkeme kararına karşı yapılan istinaf başvurusu esastan reddedilmiştir. AYM'ye yapılan başvuruda, 5233 sayılı Kanun'un 2. maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendinde terör örgütüne yardım ve yataklık suçundan mahkûm olanların bu fiillerinden dolayı uğradığı zararların karşılanmayacağını düzenlediğini, derece mahkemesinin yorum gerektirmeyecek kadar açık olan bir kanun hükmünü hatalı yorumladığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

AYM, Başvurucunun evinin hasar gördüğünün zarar tespit raporuyla saptandığını tespit ederek başvurucunun mülküne zarar verildiği iddiasının savunulabilir temelinin bulunduğu ve bunun mülkiyet hakkında müdahale niteliğinde olduğunu belirtmektedir. AYM'ye göre 5233 sayılı Kanun kapsamında başvurucunun uğradığı zararın tazminini sağlayacak etkili başvuru yolunun teorik olarak bulunduğu açıktır. AYM'ye göre yerel mahkeme ve idarenin başvurucunun özel durumundan kaynaklı olarak söz konusu yolu kullanma hakkına haiz olmadığı yönündeki değerlendirmeleri; Örgüt üyeliği kapsamında değerlendirilen fiillerinin 1993 tarihinden önce işlediği açık olmasından dolayı 2015-2016 yıllarında gerçekleşen olaylarının ortaya çıkmasında da sorumluluğunun bulunduğu ifade edilmesi makul bir

yorum değildir. AYM’ayrıca 993 yılından önce işlenen örgüte yardım ve yataklık suçunun 2015-2016 olaylarının ortaya çıkmasına etkisinin bulunduğu kabulü kişisel sorumluluk kavramını aşırı genişletmekte ve bu şekildeki bir yorumun 5233 sayılı Kanun'un 2. maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendinin lafzı dikkate alındığında öngörülebilir nitelikten yoksun olduğunu belirtmektedir. AYM’e göre mülkiyet hakkına ilişkin ihlalin giderilmesi bakımından teorik düzeyde etkili olduğu saptanan 5233 sayılı Kanun'la oluşturulan tazminat yolu İdare Mahkemesinin öngörülebilir olmayan ve bariz takdir hatası teşkil eden yorumu sebebiyle somut olayda başarı şansı sunma potansiyelini yitirmiştir. AYM nihai olarak yerel mahkemenin ülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının esasının incelenmesini ve giderim sağlanmasını engelleyen yorumu nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine, maddi ve manevi tazminat taleplerinin reddine karar vermiştir.

AYRIMCILIK YASAĞINA İLİŞKİN BAŞVURULAR

MEHMET FATİH BULUCU BAŞVURUSU

Ayrımcılık yasağı, farklı muamele, mülkiyet hakkı

Başvuru Numarası: 2019/26274 R.G. Tarih : 27/12/2022

Başvuru, aynı durumda bulunan profesörler 6400 ek gösterge rakamına tabi olurken askerî üniversite kurumlarından devredilen profesör için 5800 ek gösterge rakamının uygulanmasının mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu, Gülhane Askerî Tıp Akademisinde (GATA) öğretim üyesi olarak görev yapmaktayken 16/8/2012 tarihinde profesör kadrosuna atanmıştır. Başvurucu, 669 sayılı KHK'nın ilgili hükümleri uyarınca kadrosuyla birlikte Üniversiteye nakledilmiş ve Sağlık Bilimleri Üniversitesi Ankara Gülhane Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Ana Bilim Dalı Başkanlığında öğretim üyesi olarak görev yapmaya devam etmiştir. Başvurucu 14/2/2017 tarihinde rektörlük makamına başvurarak 5800 ek gösterge rakamı üzerinden hesaplanan

aylığının 6400 ek gösterge rakamı esas alınarak düzeltilmesini ve aylığının buna göre ödenmesini talep etmiştir. Başvurucu 15/2/2017 tarihinde ödenen maaşının 5800 ek gösterge rakamı esas alınarak ödenmesi üzerine talebinin reddedildiğini değerlendirerek 3/4/2017 tarihinde Ankara 17. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) iptal davası açmıştır. İdare Mahkemesi 27/11/2017 tarihinde idari işlemin iptaline karar vermiştir. Üniversite bu karara karşı istinaf yoluna başvurmuştur. İstinaf istemini inceleyen Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 23/5/2019 tarihinde İdare Mahkemesi kararını kaldırarak davayı esastan ve kesin olarak reddetmiştir. Nihai karar 27/7/2019 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu 1/8/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Mahkemeye göre GATA'dan devredilen başvurunun durumu ile yükseköğretim mevzuatına göre Üniversitede istihdam edilen diğer profesörlerin durumunun yaptıkları iş itibarıyla benzerdir. Anayasa Mahkemesi başvurunun 6400 ek gösterge rakamından yararlandırılmaması saikten bağımsız olarak farklı muamele teşkil ettiğini belirtmiştir.

Mahkeme, GATA'dan Üniversiteye devredilen öğretim görevlilerinin önceki mevzuat uyarınca sahip olduğu hak ve menfaatlerinin korunması amacının bunların ek gösterge yönünden 2914 sayılı Kanun'a değil 926 sayılı Kanun'a tabi tutulması yönünden nesnel ve haklı bir sebep oluşturduğunu değerlendirmiştir.

Mahkeme, Anayasal bir güvence olan eşitlik ilkesinin nesnel ve haklı bir sebebi bulunsa bile farklı muamelenin farklı muameleyle maruz kalana orantısız bir külfet yüklenmemesini gerektirdiğini ancak Bölge İdare Mahkemesince somut olayda bu yönde bir değerlendirme yapılmadığını belirtmiştir.

Mahkemeye göre, GATA'dan devredilenlerin 5800 ek gösterge rakamına tabi olmasının sebep olduğu farklılıktaki esas mesele aylıktaki eksilme olmadığından tek başına aylıklar arasında kıyaslama yapılarak bir sonuca ulaşılması ayrımcılık yasağının amacıyla bağdaşmayacaktır. Ayrıca ek gösterge rakamı sadece memuriyet aylığını etkileyen bir unsur olmayıp kişinin emeklilik statüsünü de etkilediği belirtilmiştir.

Mahkeme üniversitede görev yapan asker kökenli (GATA'dan devredilen) profesörlerle asker kökenli olmayan profesörler arasında uygulanacak ek gösterge rakamı yönünden oluşturulan farklı muamele, asker kökenli olanların eski statülerinden kaynaklanan hak ve menfaatlerinin

korunması şeklindeki nesnel ve haklı sebebe dayansa da bu farklı muameleyle başvurucuya yüklenen külfetin orantılı olduğunun derece mahkemelerince yeterince ortaya konulmadığı kanaatine varmıştır. Bu koşullarda derece mahkemelerinin Anayasa'nın 10. maddesine uygun bir inceleme yapmadıklarını değerlendirmiştir.

Öte yandan mahkeme, GATA'dan devredilenlerin daha lehe olan 2914 sayılı Kanun kapsamındaki ek gösterge rakamına tabi olmalarını engelleyen açık bir düzenleme bulunmadığına göre -asker kökenli profesörlerle sivil kökenlilerin mali hakları arasında açık bir orantısızlığın bulunduğu tespiti hâlinde- Anayasa'ya uygun yorum benimsenerek başvurucunun emsalleri gibi 6400 ek gösterge rakamından yararlanacağını kabulünün önünde hiçbir engel bulunmadığını belirtmiştir.

Mahkeme, Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine karar vermiştir.

AYŞE TEZEL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

Ayrımcılık, cinsiyet temelli farklı muamele, hukuk güvenliği, mülkiyet hakkı

Başvuru Numarası: 2018/14186 Karar Tarihi: 20/10/2022

R.G. Tarih : 28/12/2022

Başvurucular 18/1/1722 tarihli vakfiye ile kurulan ve Burduroğlu İbrahim'in Menzili ve Dükkanları Vakfı olarak bilinen "*El-Hac Ebubekir ve İbrahim Beşe bin Topal Mehmet Ağa Vakfı*"nın (Vakıf) vakfedeninin alt soylarıdır. Söz konusu Vakıf zürri bir vakıftır. Vakfın vakfiyesine göre vâkıfın ölümünden sonra batın tertibi üzere erkek evlatları eşit olarak mutasarrıf olacak, erkek evlatlarından kimse kalmaz ise veraset tertibi üzere kız evlatları mutasarrıf olacaktır. Vakıf bir mazbut vakıf olarak Vakıflar Genel Müdürlüğünün yönetiminde bulunmaktadır.

Başvurucuların murisi Z.Y. 25/9/2012 tarihinde Adana 7. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) galle fazlasından yararlanmaya müstahak batn-ı evvel evladı olduğunun tespiti için Vakıflar Genel Müdürlüğüne karşı dava açmıştır. Dava dilekçesinde, davacının erkek kardeşi Y.Ç.nin açtığı davada Adana 6. Asliye Hukuk Mahkemesinin 18/10/2005 tarihli

kararıyla Vakfın galle fazlasından yararlanmaya müstahak olduğunun tespit edildiği belirtilmiştir. Dilekçede, Adana 6. Asliye Hukuk Mahkemesindeki yargılamaya sunulan ve Prof. Dr. K.G. tarafından düzenlenen bilirkişi raporuna atıfla kız alt soyların da galle fazlasından yararlanması gerektiği ileri sürülmüştür.

Davalı idare, sunduğu cevap dilekçesinde Vakfın vakfiyesi incelendiğinde batın şartının bulunduğu ve galle fazlasından sadece erkek evladın yararlanabileceğinin anlaşıldığını belirtmiştir. Cevap dilekçesinde, mevcut hâlde batın tertibi uyarınca galle fazlasına göre yararlanan erkek evlatların isimleri sayıldıktan sonra bu hâliyle kız evlatların galle fazlasından yararlanmasının mümkün olamayacağını ifade etmiştir.

Başvurucular 18/1/1722 tarihli vakfiye ile kurulan ve Burduroğlu İbrahim'in Menzili ve Dükkanları Vakfı olarak bilinen "*El-Hac Ebubekir ve İbrahim Beşe bin Topal Mehmet Ağa Vakfı*"nın (Vakıf) vakfedeninin alt soylarıdır. Söz konusu Vakıf zürri bir vakıftır. Vakfın vakfiyesine göre vâkıfın ölümünden sonra batın tertibi üzere erkek evlatları eşit olarak mutasarrıf olacak, erkek evlatlarından kimse kalmaz ise veraset tertibi üzere kız evlatları mutasarrıf olacaktır. Vakıf bir mazbut vakıf olarak Vakıflar Genel Müdürlüğünün yönetiminde bulunmaktadır.

Başvurucuların murisi Z.Y. 25/9/2012 tarihinde Adana 7. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) galle fazlasından yararlanmaya müstahak batn-ı evvel evladı olduğunun tespiti için Vakıflar Genel Müdürlüğüne karşı dava açmıştır. Dava dilekçesinde, davacının erkek kardeşi Y.Ç.nin açtığı davada Adana 6. Asliye Hukuk Mahkemesinin 18/10/2005 tarihli kararıyla Vakfın galle fazlasından yararlanmaya müstahak olduğunun tespit edildiği belirtilmiştir. Dilekçede, Adana 6. Asliye Hukuk Mahkemesindeki yargılamaya sunulan ve Prof. Dr. K.G. tarafından düzenlenen bilirkişi raporuna atıfla kız alt soyların da galle fazlasından yararlanması gerektiği ileri sürülmüştür.

Başvurucuların murisi dava devam ederken 15/4/2013 tarihinde ölmüştür. Mirasçıların 14/1/2014 tarihli dilekçeyle davayı takip istekleri üzerine yargılamaya devam edilmiştir.

Davalı idare, sunduğu cevap dilekçesinde Vakfın vakfiyesi incelendiğinde batın şartının bulunduğu ve galle fazlasından sadece erkek evladın yararlanabileceğinin anlaşıldığını belirtmiştir. Cevap dilekçesinde, mevcut hâlde batın tertibi uyarınca galle fazlasına göre yararlanan erkek evlatların isimleri sayıldıktan sonra bu hâliyle kız evlatların galle fazlasından yararlanmasının mümkün olamayacağını ifade etmiştir.

Yargıtay 18. Hukuk Dairesi (Daire) 13/10/2015 tarihinde mahkeme kararını onamıştır. Karar düzeltme istemi de Dairenin 21/12/2017 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Mahkemeye göre, kız evlatların Vakfın galle fazlasından yararlanma isteğinin aynı batından yaşayan erkek evladın bulunduğu ve aynı batından erkek evlat var olduğu sürece kız evladın bundan yararlanmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle reddedilmesinin cinsiyet temelinde farklı muamele teşkil ettiği açıktır.

Mahkemeye göre farklı muamelenin vakfedenin iradesine saygı gösterilmesi ve hukuk güvenliğinin sağlanması amacına dayandığı açıktır. Mahkeme, kamu makamlarının vakfedenin iradesini koruma amacı gütmüş olması anlaşılabilir bir durum olduğunu belirtmiştir ve farklı muamelenin mevcut hâliyle galle fazlasından yararlanan kişilerin menfaatlerinin korunması çerçevesinde hukuk güvenliğinin sağlanması şeklinde bir amacının olduğunun da söylenebileceğini ifade etmiştir. Mahkeme bu sebeple vakfedenin iradesinin korunması ve hukuk güvenliğinin sağlanması amacına dayanan farklı muamelenin nesnel ve haklı bir sebebinin bulunduğu sonucuna ulaşmıştır.

Mahkeme, farklı muamele ve hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisinin bulunup bulunmadığının irdelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Mahkemeye göre, farklı muameleyle ulaşılmak istenen meşru amaç ve başvurucunun mülkiyet hakkından yararlanmasındaki bireysel yarar arasında makul bir orantı kurulmalıdır ve hedeflenen amaca ulaşıldığında elde edilecek kamusal yararlar kıyaslandığında farklı muamelenin kişiye yüklediği külfetin aşırı ve orantısız olmaması gerekir.

Mahkeme, vakfedenin iradesine saygı gösterilmesi ve hukuk güvenliğinin sağlanması amacının kız evlatlarına galle fazlasından pay verilmemesini haklılaştıracak ölçüde yüksek bir kamu yararı barındırmadığını değerlendirmiştir. Mahkeme, Osmanlı Dönemi'nde tamamlanan ve kesinleşen hukuksal durumların korunması hukuk güvenliğinin sağlanması bakımından önemli olmakla birlikte Osmanlı Dönemi'nde kurulan bir vakfın galle fazlasının dağıtımının süregelen bir olgu olduğu gözden kaçırılmaması gerektiğini, galle fazlasından kime pay verileceğine hakkın doğduğu tarihte karar verilmesi gerektiğini, bu nedenle galle fazlasından pay verilmesiyle ilgili uyuşmazlıklara tamamlanmış ve kesinleşmiş hukuki olgu olarak yaklaşılamayacağını ve bu nedenle Osmanlı Dönemi'nde kurulan bir vakfın gelirinin

paylaştırılması konusu kamu makamlarının hukuk güvenliği gerekçesiyle uzak durabileceği bir mesele olmadığını belirtmiştir.

Mahkemeye göre, galle fazlasının paylaştırılmasının etkilerinin payın dağıtıldığı tarihte ortaya çıktığı gözetildiğinde orantılılık testinin dağıtım tarihindeki külfetler gözetilerek uygulanması gerekir. Mahkemenin kararına göre vakfedenin iradesinin korunmasıyla elde edilmek istenen kamusal yararın -günümüz kamu düzeni anlayışı karşında- ihmal edilebilir düzeyde kalmıştır. Cinsiyet temelli farklı muamele nedeniyle bireylerin mülkiyet hakkından mahrum bırakılmak suretiyle katlandıkları külfetin vakfedenin iradesinin ve hukuk güvenliğinin korunmasındaki kamusal yarara nazaran oldukça yüksek olduğu değerlendirilmiştir.

Mahkeme, cinsiyet temelli farklı muamele söz konusu olduğunda kamu makamlarının takdir marjının daralacağı unutulmaması gerektiğini belirtmiştir. Mahkeme, kamu makamlarının toplumsal ihtiyaçları karşılamak için farklı muamelede bulunma konusunda sahip oldukları takdir marjını aştıkları sonucuna ulaşmıştır. Vakfedenin iradesine saygı gösterilmesi ve hukuk güvenliğinin sağlanması amacının kız evlatlara galle fazlasından pay verilmemesiyle oluşan külfete tercih edilmesi mümkün görülmemiştir.

Bu durumda galle fazlasından başvuru sahiplerinin vakfedenin kız evladı olan murisine aynı batından yaşayan erkek evladın bulunduğu gerekçesiyle pay verilmemesi suretiyle cinsiyet temelinde yapılan farklı muamelenin -makul ve haklı bir sebebi bulunsa da- amaç ile araç arasında makul bir orantılılık ilişkisine dayanmadığı ve bu nedenle mahkemece ayrımcılık teşkil ettiği kanaatine varılmıştır.

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine karar vermiştir.

MÜLKİYET HAKKINA İLİŞKİN BAŞVURULAR

MAXXIUM PAZARLAMA VE TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2019/9692

Karar Tarihi: 6/10/2022 R.G. Tarih ve Sayı: 4/11/2022-32003

Başvuru, resen tarh edilen katma değer vergisinin indirim konusu edilmesinin kabul edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu Şirket hakkında ithal ettiği emtianın gümrük kıymetlerinin düşük gösterildiği gerekçesiyle vergi incelemesi başlatılmıştır.

İnceleme sonucunda başvurunun toplam 3.924.529,67 TL katma değer vergisini eksik beyan ettiği tespit edilerek hakkında cezalı ek katma değer vergisi tarhiyatı yapılmıştır. Başvurucu söz konusu tarhiyata karşı dava açmış, davalar derdestken 3/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir. Anılan Kanun'dan yararlanan başvuru 3.924.529,67 TL'yi 2011 yılı Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında vergi idaresine ödemiştir.

Başvurucu, ödediği verginin 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 29. maddesi uyarınca indirim konusu yapılması gerektiği ihtirazi kaydıyla 2011 yılı Temmuz dönemi katma değer vergisi beyannamesini vermiştir. Vergi idaresince başvurunun ihtirazi kaydı kabul edilmemiştir.

Başvurucunun ödediği verginin iptali istemiyle İstanbul 8. Vergi Mahkemesi'nde açtığı dava reddedilmiştir. Karar gerekçesinde 3065 sayılı Kanun'un 29. maddesine göre mükelleflerin vergiye tabi alış işlemleri üzerinden hesaplanan katma değer vergisinin satış işlemleri üzerinden hesaplanan katma değer vergisinden indirebilmesi için indirim konusu yapılacak katma değer vergisinin belgelerde gösterilmesi, yasal defterlere kaydedilmesi ve indirim hakkının ilgili takvim yılında kullanılması şartlarının gerçekleşmediği vurgulanmıştır.

Başvurucu, temyiz dilekçesinde, resen tarh edilen ve 6111 sayılı Kanun kapsamında yapılandırılarak ödenen katma değer vergisinin vergiyi doğuran olayın gerçekleştiği yıl içinde indirim konusu edilmesinin fiilen mümkün olmadığını savunmuştur. Danıştay Dokuzuncu Dairesi 19/11/2015 tarihinde Vergi Mahkemesi kararını onamıştır. Nihai karar 3/3/2019 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Anayasa Mahkemesi, öncelikle katma değer vergisinin indirim konusu yapılamamasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiğini kabul etmiştir. Ardından mahkeme, somut olayda ek tarhiyata konu katma değer vergisinin alış belgelerinde gösterilmediği ve vergiyi doğuran olayın gerçekleştiği takvim yılı içinde indirime konu edilmediği, dolayısıyla başvurunun

katma değer vergisi indirimlerinin kabul edilmemesinin kanuni dayanağının bulunduğunu kabul etmiştir.

Mahkeme meşru amaç konusunda, alış belgesinde gösterilmeyen katma değer vergisi Hazineye intikal etmediğinden bu verginin indirim konusu edilmesinin kabul edilmemesinde kamu yararı olduğunun tartışmasız olduğunu belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi, ölçülülük değerlendirmesinde ise katma değer vergisinin Hazineye intikal etmesini sağlama amacına ulaşılması için bunun alış faturasında gösterilmesi zorunluluğu getirilmesinin kamu otoritelerinin takdir yetkisi kapsamında kalan bir çare olduğunu değerlendirmiş ve asıl tartışılması gereken hususun müdahalenin orantılılığı olduğuna karar vermiştir.

Mahkemenin değerlendirmesine göre başvurucunun, yargılama safhasında tüm iddia ve savunmalarını etkin bir biçimde ortaya koyabilme imkânına sahip olduğu anlaşılmıştır.

Başvurucu; resen tarh suretiyle bile olsa idareye ödediği katma değer vergisini indirim konusu yapabilmesi gerektiğini, aksi takdirde mükerrer vergilendirmenin söz konusu olacağını ileri sürmüştür. AYM, bu iddia karşısında 3065 sayılı Kanun'da öngörülen katma değer vergisi tahsil yönteminin irdelenmiştir. Mahkeme bu doğrultuda, alış belgesinde katma değer vergisinin eksik gösterilmesinin, eksik gösterilen tutar kadar katma değer vergisinin Hazineye intikal etmemesine yol açacağını, bu durumda, eksik gösterilen tutarı mükellefin yüklenmesi de söz konusu olmadığını ve mükellefin yüklenmediği bir vergiyi indirim konusu yapamayacağını belirtmiştir. Ayrıca emtianın fiyatına yansıtılmayan ve vergi incelemesi sonucu ortaya çıkarılan 3.924.529,67 TL katma değer vergisinin indirim konusu yapılmasının devletin gerçekte bu vergiyi hiç tahsil etmemesi sonucunu doğuracağını belirtmiştir.

AYM kanaatince bu vergiye nihai olarak katlanmasına başvurucunun kendi fiili sebep olmuştur. Başvurucu, emtianın gümrük kıymetini düşük göstermek suretiyle eksik tutarın sonraki aşamalara yansıtılmasını önlemiştir. Başvurucunun kendi kusurlu fiilinin sonucu olarak 3.924.529,67 TL katma değer vergisine nihai olarak katlanması makul karşılanmalıdır.

Bu doğrultuda Mahkeme, başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin içerdiği kamu yararı amacı ile karşılaştırdığında ve özellikle somut olayda ithal edilen emtianın gümrük kıymetinin düşük gösterildiğine ilişkin bir ihtilafın da bulunmadığını dikkate aldığı anda başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklenmediğini değerlendirmiştir. Dolayısıyla başvurucunun mülkiyet hakkı ile kamu yararı arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı ve müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır.

Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir.

FATMA YALÇIN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2019/37216 Karar Tarihi: 16/11/2022

Başvuru, kamulaştırılan taşınmazın bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucular, acele kamulaştırma davasında alınan bilirkişi raporunda eksik ve hatalar tespit edilmesi üzerine delil tespiti yaptırdıklarını belirtmiştir. Başvurucular, bu delil tespiti dosyasında alınan bilirkişi raporunda var olduğu belirtilen erik ağaçları ve su kuyusunun acele kamulaştırma davasında alınan bilirkişi raporunda tespit edilmediğini ve yine delil tespiti dosyasında alınan bilirkişi raporunda 1.860 m² olduğu tespit edilen seranın 1.600 m² olarak değerlendirildiğini vurgulamıştır. Buna göre başvurucular, delil tespiti dosyasındaki bilirkişi raporu doğrultusunda karar verilmesi gerekirken bu raporun dikkate alınmamasından ve acele kamulaştırma davasında alınan bilirkişi raporu doğrultusunda karar verilmesinden yakınmaktadır. Netice itibarıyla başvurucular, delil tespiti dosyasındaki bilirkişi raporunda tespit edilen muhdesatların değerinin 33.302 TL olduğunu ve bilirkişi raporları arasındaki bu çelişkinin dikkate alınmaması nedeniyle gerçek kamulaştırma bedeline hükmedilmediğini belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği ileri sürmüştür.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Başvurucular kamulaştırma dosyasında sundukları cevap ve kanun yolu dilekçelerinde delil tespiti dosyasında Tarsus 3. Asliye Hukuk Mahkemesince gerçekleştirilen keşif ve bilirkişi raporlarında muhdesatlara ilişkin tespitlerin de dikkate alınması gerektiğini savunmuştur. Ancak derece mahkemelerince başvuruların lehine olan delil tespiti dosyası dikkate alınmaksızın ve gerekçe de belirtilmeksizin doğrudan acele kamulaştırma dosyasındaki bilirkişi raporuna göre hazırlanan bilirkişi raporu hükme esas alınmıştır.

Diğer bir deyişle eş değerde ve birbiriyle çelişen iki mahkeme gözlemi ve bilirkişi raporları olmasına rağmen kamulaştırma bedelini başvurucuların aleyhine önemli oranda etkileyen diğer mahkeme gözlemi ve bilirkişi raporunun hükme esas alınmasını haklı kılan ilgili ve yeterli gerekçenin belirtilmediği anlaşılmıştır.

Bu sebeple başvuruçuların mülkiyet hakkı ile müdahalenin dayandığı kamu yararı arasında olması gereken adil denge, başvuruçular aleyhine bozulmuş olup mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçüsüzdür.

Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar veren Mahkeme yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağına kanaat getirerek başvuruçuların tazminat taleplerinin reddine karar vermiştir.

HASAN TURĞUT BAŞVURUSU

Başvuru Numarası:2018/1058 Karar Tarihi:23.11.2022

Başvuru, sulh ceza hâkimliklerinin yapısı nedeniyle adil yargılanma hakkının; ceza soruşturması kapsamında mal varlığı hakkında verilen elkoyma tedbiri nedeniyle de mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

ARKA PLAN:

Başvurucu 1967 doğumlu olup Danıştay tetkik hâkimi olarak görev yapmakta iken 25/8/2016 tarihli ve 29812 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) Genel Kurulunun 24/8/2016 tarih ve 2016/426 sayılı kararı ile kamu görevinden çıkarılmıştır. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 29/7/2016 tarihinde anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs ve silahlı terör örgütüne üye olma suçlarından haklarında soruşturma yürütülen ekli listede gösterilen başvuruçucu dâhil 196 şüphelinin mal varlığı hakkında elkoyma tedbiri uygulanmasını talep etmiştir. Ankara 2. Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) 1/8/2016 tarihinde Başsavcılığın talebini kabul etmiştir. Hâkimlik tarafından kararın ekinde yer alan diğer şüphelilerle birlikte başvuruçunun tüm bankalardaki hesaplarına, tapuda kayıtlı tüm gayrimenkullerine, tüm ulaşım araçlarına ve her türlü hak ve alacaklarına, maaş hesaplarına, son aldıkları maaşları kadar paranın aylık harcamalar için kullanılmak üzere o ay içerisinde çekilmesine izin verildikten sonra arta kalan tutar üzerine elkoyma tedbiri uygulanmasına karar verilmiştir. Ayrıca Başsavcılığın talebi üzerine Ankara 1. Sulh Ceza Hâkimliği 27/7/2016 tarihinde 2849 şüpheliye ait mal varlığı üzerinde ve Ankara 3. Sulh Ceza Hâkimliği 12/8/2016 tarihinde 676 şüpheliye ait mal varlığı üzerinde elkoyma tedbiri uygulanmasına karar vermiştir. Başvurucu vekili 9/2/2017 tarihinde elkoyma kararına itiraz etmiştir. Ankara 5. Sulh Ceza Hâkimliği 1/12/2017 tarihinde itirazı kesin

olmak üzere reddetmiştir. Kararın gerekçesinde; dayanılan nedenler, gösterilen gerekçe ve evrak içeriği gözönüne alındığında itiraz edilen kararın usul ve yasaya uygun bulunduğu belirtilmiştir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

Başvurucu, elkoyma kararını veren ve itirazı inceleyen sulh ceza hâkimliklerinin yapısı itibarıyla bağımsız ve tarafsız olmadığını ve kanuni hâkim güvencesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Mahkeme, başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Somut olayda başvurunun elkoyma tedbirine karşı kendisini avukatla temsil ettirebildiğini vurgulayan mahkeme, yine başvurucuya savunma ve itirazlarını mahkemeler önünde ileri sürebilme imkânı tanıdığını belirtmiştir. Buna karşın başvurunun bu savunma ve itirazlarının mahkemelerce gerekçeli bir şekilde karşılandığını kabul etmek ise elkoyma kararı ve karara itiraz süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde mümkün olmamaktadır. Şöyle ki Hâkimlik tarafından verilen elkoyma kararı incelendiğinde başvurunun hangi tutum ve davranışının elkoyma tedbirinin uygulanmasını zorunlu kıldığına dair bir somutlaştırmanın yapılmadığı anlaşılmaktadır. Buna karşılık aynı gerekçeye dayalı olarak başvuru ile birlikte çok sayıda şüphelinin tüm mal varlığı hakkında elkoyma tedbiri uygulandığı görülmektedir. Elkoyma tedbiri kararına karşı yapılan itirazı inceleyen Ankara 5. Sulh Ceza Hâkimliği de başvurunun eylemi ile mal varlığı üzerinde tedbir uygulanmasını gerektirir kanuna aykırılık arasındaki illiyet bağına ilişkin bir değerlendirmede bulunmamıştır. Dolayısıyla başvurunun eylemi ile elkoyma tedbirine yol açan kanuna aykırılık arasında bağlantı olduğunu gösterir makul bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmaktadır. Somut olayda başvurunun mal varlığı değerleri üzerindeki tedbir kararı 1/8/2016 tarihinden bu yana devam etmektedir. Başvurunun yurt dışında firari olduğu ve hakkında yakalama kararı bulunduğu kabul edilmekle birlikte; mal varlığının suçtan elde edildiği veya suçun işlenmesinde kullanıldığına dair tespitin söz konusu durumundan bağımsız olarak inceleme imkânı kamu makamlarının görev ve yetkisi kapsamındadır. Buna karşı aradan geçen sürede bu konudaki incelemenin tamamlanmamış olması ve tedbirin ne kadar daha süreceğine dair bir belirliliğin olmaması gözönüne alındığında başvurunun tüm mal varlığı üzerindeki tedbir kararının süresinin makul olduğu söylenemeyecektir. Sonuç olarak başvuru hakkında yürütülen ceza soruşturmasında mal varlığı değerleri yönünden uygulanan tedbire ilişkin olarak ilgili ve yeterli bir gerekçenin gösterilmediği ve tedbir

süresinin makul olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınmadığı ve mülkiyet hakkının gerektirdiği usule ilişkin güvencelerin sağlanmadığı kanaatine varılmıştır. Bu durumda elkoyma suretiyle yapılan müdahalenin kamu yararı amacı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunmasının gereklilikleri arasındaki adil denge başvuru aleyhine bozulmuştur. Başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçüsüzdür. Başvuruya konu olayda elkoyma tedbirine karşı etkin bir itiraz imkânı sağlanmadığı ve elkoyma tedbirinin uygulanmasının makul bir süreyi geçtiği tespit edilerek müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte başvurucunun mal varlığı hakkında verilen elkoyma kararının OHAL koşullarında verilmiş geçici bir tedbir niteliğinde olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Mal varlığı üzerinde geçici bir tedbir olan elkoyma kararının darbe girişiminin hemen sonrasında başvuru ile birlikte birçok şüpheli hakkında verildiği de gözönüne alındığında; soruşturma makamlarınca her bir şüpheli için ayrı ayrı kişilerin eylemleri ile kanuna aykırılık arasındaki illiyet bağının derhâl ortaya konulamaması makul görülebilir. Mahkeme, açıklanan gerekçelerle -Anayasa'nın 15. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde de- başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

SANSARYAN VAKFI BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2019/6264 Karar Tarihi:3/11/2022

Başvuru, cemaat vakfının taşınmazının iade edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir

ARKA PLAN:

Başvurucu Sansaryan Vakfı (Vakıf) Rusya devleti tebaasından olan ve Ermeni milletine mensup Ağa Muğradıç Sanasariyen (Sansaryan) tarafından 1319 (1901) tarihinde Ermeni milletinin fakir çocuklarının eğitim ve öğretim masraflarının karşılanması gayesiyle kurulmuştur. Vakfiyede vakfın tevliyesinin Ermeni milleti patriki her kim olursa ona ait olacağı belirtilmiştir. Başvurucuyu temsilen Türkiye Ermenileri Patrikliği (Patriklik) 12/12/2011 tarihinde İstanbul 13. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) Genel Müdürlük ve İl Özel İdaresi aleyhine tapu iptali ve tescil davası açmıştır. Dava dilekçesinde 10/6/1952

tarihinde İl Özel İdaresi lehine yapılan tescilin yolsuz olduğu ve taşınmazın mülkiyetinin hukuken Vakfa ait olduğu belirtilmiştir. Mahkeme 3/7/2014 tarihli kararla davayı reddetmiştir. bu karara karşı temyiz yoluna başvurmuştur. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi (Daire) 13/12/2017 tarihli kararıyla mahkeme kararını bozmuştur. Genel Müdürlük, kararın düzeltilmesi talebinde bulunmuştur. Daire 12/12/2018 tarihli kararıyla kararın düzeltilmesi talebini kabul ederek bozma kararını kaldırmış ve Mahkeme kararını onamıştır. Nihai karar 23/1/2019 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu 21/2/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ:

743 sayılı mülga Kanun'un kabul edildiği 1926 yılından sonra yürürlüğe giren konuyla ilgili tüm mevzuatta cemaat vakıfları mazbut vakıflardan ayrı bir kategori olarak kabul edilmiştir. 2762 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 1935 yılı ile 5404 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 1949 yılı arasındaki dönemde cemaat vakıfları mülhak vakıflar arasında sayılsa da bunlar hiçbir dönemde mazbut vakıf olarak kabul edilmemiştir. Mahkeme, öte yandan bir an için Genel Müdürlüğün 1936 tarihli işleminin tartışılmaya açılmayacağı kabul edilse bile 1949 ve sonrası dönemde cemaat vakıfları lehine yapılan çok sayıda yasal değişikliğe karşın bu Vakfın statüsünün hâlen mazbut vakıf olarak devam ettiğinin düşünülmesi de oldukça daraltıcı bir yorum olacağı kanaatindedir.

Vakfın mazbut vakıf olarak kabulünün ve buna bağlı olarak Patrikliğin Vakfı temsil yetkisinin bulunmadığının değerlendirilmesinin kanun hükümlerinin öngörülebilir olmayan genişletici yorumuna dayandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı kanaatine varılmıştır. Varılan sonuca göre müdahalenin meşru bir amacının veya ölçülü olup olmadığının değerlendirilmesine gerek görülmemiştir. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ve yeniden yargılama yapılmasına karar verilmiştir.

